

V krožišču velikih izzivov

Leto 2021 nam prinaša številne nove preizkušnje,
a s skupnimi močmi smo jim zmožni kljubovati.

Foto: Aleš Cipot

Intervju: Feri Lainšček

Intervju: Sandi Červek

Rotov čoln ima zlat sijaj

LIONS KLUBI Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer so Medobčinskemu društvu slepih in slabovidnih Murska Sobota predali vrednostni bon v višini 1100 evrov in dodatno opremo za opravljanje društvene dejavnosti v skupni vrednosti tisoč evrov, ki ga je Lions klubu Ljutomer doniralo ljutomersko podjetje Cleangrad. Donacijo so predali predsedniki pomurskih klubov Valerija Frangež, Igor Ternar in Jernej Zupančič, prevzela pa sta jo predsednik društva Vojmir Prosen in tajnica društva Marjeta Grabar. Štirje pomurski Lions klubi skupaj štejejo 125 članov, ki dobro sodelujejo in pristopajo k dobrodelnim akcijam. | Melita Marič, foto: LK Ljutomer

ČAS EPIDEMIJE piše različne zgodbe. Eno so na pobudo evangeličanske duhovnice Simone Prosič Filip iz cerkvene občine Gornji Slaveči spisale vernice in druge ženske iz cerkvenih občin v Prekmurju. Pred prazniki so pekle piškote in drugo suho pecivo, izdelovale adventne vence ter pripravile domače sokove in kavo. Vse to so kot drobno pozornost in izkaz hvaležnosti s priloženimi sporočili same in ob pomoči drugih razdelile med oskrbovance vseh desetih prekmurskih domov za starejše ter dvakrat zdravstvenemu osebju Splošne bolnišnice Murska Sobota in Zdravstvenega doma Murska Sobota. Posebej so se spomnili medicinskega osebja, ki se v bolnišnici in ambulantni zdravstvenega doma ukvarja z bolniki, ki so obboleli za covidom-19, in se jim na ta način želeli zahvaliti za velike napore, ki jih vlagajo. | Geza Grabar

V BAKOVCIH so tudi letos priredili Božičkovanje, ki je tokrat zaradi epidemije potekalo na drugačen način. Božička so v spremstvu in kar na traktorju zapeljali po bakovskih ulicah. Otroci so ga pričakali ob hišnih ograjah in se razveselili prejetega darila. Božičkovanje je organizirala krajevna skupnost, ki je s tem krajanom pričarala pravo praznično vzdušje. Da je Božiček lahko obdaril najmlajše vaščane, gre med drugim zahvala krajevni skupnosti, mestni občini, članom VKITŠD ter Dobrodelnega društva Pomagajmo odprtih src, PGD Bakovci ter še drugim donatorjem in prostovoljcem. | Melita Marič, foto: Vinko Lukač

ČEPRAV SO TUDI RIBIČI pri svojih aktivnostih občutili omejitve zaradi epidemije koronavirusa, so kljub vsemu skrbeli za vodne površine, ribji zarod in objekte. Ker so v murskosoboško ribiško družino vključeni tudi ribiči iz številnih drugih pomurskih občin, se zaradi prepovedi prehajanja občinskih meja člani te družine niso mogli srečevati kot v prejšnjih letih. A to ni pomenilo, da ne bi ostali izvirni. Tako je nekaj ribičev pred božičnimi prazniki pri gramoznici v Krogu okrasilo jelko, ki raste ob jezeru. Tako so kar v naravi obeležili konec leta in veselo zakorakali v novo z upanjem, da jim bo bolj naklonjeno kot minulo. | Geza Grabar

KRAJANI SATAHOVCEV so v prazničnem decembru v vasi postavili večje in lepo oblikovane jaslice, ki si jih radi ogledajo domačini in obiskovalci. Minula leta so si jaslice ogledali tudi pohodniki iz bližnjih vasi, ki so jih domačini ob tej priložnosti pogostili. Tradicionalno so se krajani 24. decembra zvečer udeleževali polnočnice v sosednji vasi Krog, kamor so se podali peš z baklami, a je to zaradi aktualnih zdravstvenih razmer odpadlo. Turistično društvo Goska Satahovci, ki združuje krajane, organizira med letom več aktivnosti, sicer skrbi za urejenost kraja, kulturni utrip ter promocijo vasi. | Ksenija Glažar

V OKVIRU PROJEKTA E-documenta Pannonica je nastala interdisciplinarna zbirka verodostojnih arheoloških, etnoloških, kulturno-zgodovinskih in biografskih podatkov o kulturni dediščini. Pri čezmejnem projektu so poleg Pomurskega muzeja Murska Sobota vsebine prispevali še Pokrajinski arhiv Maribor, Muzej Savaria in Arhiv Železne županije. Na zemljevidu spletnega portala www.documenta-pannonica.si najdemo 120 krajev iz Prekmurja in Železne županije na Madžarskem. S klikom nanje lahko dostopamo do digitalnega gradiva in preberemo veliko zanimivega tudi o naših krajih. Na spletnem portalu lahko tako od doma spoznavamo bogato kulturno dediščino tega prostora. | Ksenija Glažar

4,5 milijone za habitate ob reki Muri

NATALIJA KREFT

Pred dvema letoma je območje Mure postalo tudi Unescovo biosferno območje.

Ukrepi bodo v največji meri prispevali k ohranitvi ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ob reki oziroma k ohranitvi habitatov ob Muri.

As tem razvoja na tem območju ni konec. Pred nekaj meseci je namreč vladna služba za razvoj in evropsko kohezijsko politiko podprla 4,5-milijonski projekt obnove mokrotnih habitatov ob Muri, ki se krajše imenuje Natura Mura. S tem se začne izvedba največjega revitalizacijskega projekta na in ob reki Muri do zdaj.

Uredili bodo rokave

»V okviru tega projekta, ki predstavlja največji naravovarstveni projekt za reko Muro, smo partnerji morali izbrati najbolj izvedljive ukrepe, ki bi v kar največji meri prispevali k ohranitvi ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ob reki oziroma k ohranitvi habitatov ob Muri. Tako so predvideni obnove mrtvic, urejanje rokavov, kjer so se vtoki v rokave zamuljili do te mere, da so rokavi ostali brez pritoka vode, pogozdovanja z avtohtoni drevesi za ohranjanje poplavnega gozda, odstranitve neavtohtone zarasti, odkupi jedrnih habitatnih območij, urejanje travniš ipd. Na območju mestne občine bodo gozdarji izvajali obnovo mehkolesne loke za izboljšanje stanja ohranjenosti habitatnega tipa HT 91E0* oziroma obrečnega vrbovja, jelševja in jesenova z nadomestitvijo klonskih topolov z vrhami, jelšami in jesenom, odstranili bodo invazivne vrste in zasadili avtohtone, spodbujali bomo pomlajevanje gozdov in še marsikaj. Izvedena bo ureditev več rokavov ob reki Muri, recimo tudi Lukačeve struge in Besnice II, kjer bo poglobljen in očiščen vtok v rokave, kar bo prispevalo k ohranitvi poplavnih gozdov – tudi trdolesne loke, ki je habitatni tip HT 91F0 in spada med obrečne hrastovo-jesenovo-brestove gozdove. Na območju broda pri Krogu, kjer je mestna občina v okviru pro-

jekta Go in nature že uredila doživljajsko točko ob Muri, bo dodan interpretacijski poligon na temo trdolesne loke. Za ohranjanje vrst, kot so kačji pastirji, pupki, urhi in druge dvoživke ter tudi žuželke, ki rabijo mlake, bodo obnovljene manjše mlake v poplavnem gozdu ob Muri, tudi na območju mestne občine, določeni deli jedrnih habitatnih območij pa se bodo tudi odkupili,« doprinos projekta opiše Aleš Skalič, strokovni sodelavec pri Razvojnem centru Murska Sobota, ki je eden od partnerjev projekta.

Od obnove mrtvic do vzpostavitve interpretacijskih točk

»Obnovili bomo dve mrtvici: Podkovo pri Benici in Zaton pri Petanjcih, kar bosta poleg vodarskih ukrepov, kot so širitve struge in urejanja rokavov, tudi najdražja ukrepa. Skupna površina območij, na katerih se bodo izvajali ukrepi, presega sto hektarjev. Za lažje razumevanje ukrepov in habitatov je predvidena vzpostavitev dvanajstih interpretacijskih območij. Na-

stali bodo trije informacijski centri, ob tem pa še devet interpretacijskih točk.« Interpretacija ukrepov in območij bo naloga Razvojnega centra Murska Sobota na celotnem območju ob Muri.

Projekt predstavlja izvedbo dela ukrepov, predvidenih v Programu upravljanja območij Natura 2000 (PUN 2000) za doseganje ciljev območij Natura 2000 POV in POO Mura (območja po habitatni in ptičji direktivi). Ukrepi PUN 2000 za območje Natura 2000 na reki Muri so bili s ključnimi lokalnimi deležniki usklajeni in konkretizirani na ravni operativnih ukrepov na terenu v okviru priprave Akcijskega načrta obnove rečnih in obrečnih habitatov ter interpretacije narave na območju Natura 2000 Mura v letih 2017–2019. Projekt predvideva izvedbo prioritarnega dela usklajenih ukrepov v navedenem akcijskem načrtu.

Na območju broda pri Krogu bo dodan interpretacijski poligon na temo trdolesne loke.

Naj bo to leto bolj prijazno

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Odkar sem župan, prvič v novo leto nisem stopil skupaj z vami na skupnem silvestrovanju na prostem. Prvič sem vam ob praznikih voščil virtualno, prav tako kot je prvič virtualno Soboto obiskal Dedek Mraz. Prvič smo izvedli virtualno slovesnost ob dnevu samostojnosti in enotnosti.

Res je, epidemija novega koronavirusa je marsikaj spremenila. Ne rokujejo se več, več se ne objemamo in družimo, nič več ne plešemo, potujemo in sestankujemo, nismo mogli obiskati polnočnice, prirejati proslav in drugače praznovati. Nove okoliščine so nas postavile pred nove izzive in nas prisilile, da smo začeli razmišljati in delovati zunaj ustaljenih vzorcev. Sestankovati smo začeli prek spletnih tehnologij, dogodke spremljamo virtualno, delamo od doma, nakupujemo po spletu, praznujemo v ožjem družinskem krogu. Morda smo prav zato začeli bolj ceniti drobne radosti, ki jih ne moremo kupiti ne v trgovini ne po spletu. V epidemiji smo se naučili bolj ceniti poklice in službe, ki služijo človeku in opravljajo plemenito poslanstvo. Skrb za drugega, prostovoljstvo in delovanje v dobro skupnosti so spet postali vrednota.

Za leto 2020 – vsaj po izjavah na družbenih omrežjih sodeč – s(m) o si vsi želeli, da čim prej mine; tudi zato smo z velikimi pričakovanji in upanjem stopili v leto 2021. Kot večni optimist verjamem, da bo to leto bolj prijazno. Verjamem, da bomo virus kmalu premagali, in veliko upanja polagam v cepivo, ki je na srečo že na voljo za najbolj ranljive v naši družbi.

Veselim se novih izzivov, ki smo si jih zadali skupaj s sodelavci na občini in jih zajeli v zastavljenem proračunu, ki ga bom konec tega meseca predložil v obravnavo mestnim svetnikom. Nekaj dolgoročnih načrtov, zlasti na področju državne cestne infrastrukture, ki bodo bistveno vplivali na nadaljnji razvoj naše občine in celotnega Pomurja, predstavljamo v tej številki Soboških novin.

Veselim se dokončanja številnih projektov, ki smo jih začeli v minulem letu. Omogočili nam bodo lepše in kakovostnejše življenje. Najbolj se veselim obdobja, ko bomo nadoknadili vsa osebna srečanja, ki smo se jim v tem letu morali odreči.

Srečno!

Vaš župan,

dr. Aleksander Jevšek

Decembrska seja z več pomembnimi sklepi

KSENIJA GLAŽAR

Na 14. redni seji so mestni svetniki obravnavali več pomembnih točk dnevnega reda. Zaradi izpada električne energije je bila v osmi točki prekinjena in so jo nadaljevali čez teden dni.

Vodarna že drugič brez podpore

Mestni svetniki so najprej obravnavali predlog odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za vodarno, ki ga je predstavila Bernardka Ryan iz občinske uprave. A tudi tokrat, enako kot že septembra, predvidena prva obravnavanja ni bila uspešna. Objekt vodarne bi bil po predlogu odloka umeščen vzporedno ob Kopališki ulici, južno od vojašnice. Poleg objekta je bila na tej lokaciji predvidena še umestitev objekta ZOTK, ohranil bi se Visitor center, ki bi se lahko vsebinsko in funkcionalno povezal z ZOTK. Objekt bi imel prostore za upravljanje, prostore za pripravo vode in skladiščno-servisne prostore ter bi bil umeščen v zeleno okolje nove parkovne zasaditve z drevesi. V obrazložitvi piše, da se iz vodnega vira Fazanerije trenutno načrpa 750.000 m³ pitne vode ter da brez tega vira vodovod sistema B ne more obratovati. Po izgradnji vodarne bi se iz tega vodnega vira zagotavljalo 1.400.000 m³ pitne vode najvišje kakovosti, kar predstavlja petdeset odstotkov trenutno načrpanih količin iz vseh vodnih virov. Vodni vir se nahaja v neposredni bližini kmetijskih zemljišč, zato je med vsemi vodnimi viri najbolj izpostavljen potencialnemu onesnaženju. Bernardka Ryan je predstavila tudi analizo preverbe morebitnih drugih lokacij blizu vodnih virov Fazanerije za umestitev vodarne, in sicer na območju kompleksa Komunale, prek razbremenilnega kanala ob Ulici Štefana Kovača, na zasebnem zemljišču in objektu nekdanjih tiskarn, v bližini Kopališke ulice, v jugovzhodnem in severovzhodnem delu mesta ter poleg teniškega igrišča. Analiza je pokazala, da je najprimernejša predlagana lokacija ob Kopališki ulici. V razpravi je bila vodarna, tako kot že septembra, deležna precej kritik, zlasti na račun izbrane lokacije.

Kaj so povedali mestni svetniki?

Mestni svetnik Anton Slavic (Neodvisna stranka Pomurja) je poudaril, da so pričakovali sestanek in širše poglobljeno usklajevanje, zato vztrajajo, da je treba območje od Ledave do zdravstvenega doma obravnavati kot celovito za nadaljnji razvoj mesta. Predvidena stavba vodarne je, kot pravi, bogata in prostorna, tehnični del zavzema le četrtino objekta. Goran Milošević (SD) je med drugim povedal, da umestitev vodarne na to lokacijo ne bi vplivala na umestitev drugih dejavnosti ter da projekt ne uničuje Fazanerije, ampak jo ohranja, saj bo območje še bolj zeleno. Zoran Kos (LMS) je povedal, da ne nasprotuje vodarni, je pa proti hi-

trim odločitvam. Pogreša razpravo z neodvisnimi strokovnjaki o umestitvi vodarne na tej lokaciji. Jože Šadl (Desus) je povedal, da moramo permanentno skrbeti za nove vodne vire in kakovostno vodo. Vodnjaki v Fazaneriji so, kot pravi, zamuljeni in na območju najbolj intenzivnega kmetovanja, opomnil je na vodna zajetja v Krogu. Meni, da so vodnjaki v Fazaneriji in vodarna le alibi za luksuzno upravno stavbo. Tudi ocene o količini načrpane vode v Fazaneriji so po njegovem nerealne. Župan Aleksander Jevšek je med drugim pojasnil, da je gradnja vodarne del projekta nadgradnje vodovoda sistema B v okviru dogovora za razvoj regije.

Po razpravi je mestni svetnik Bojan Petrijan v imenu svetnikov SDS predlagal tajno glasovanje, a ker po poslovniku ni bil vložen proceduralni predlog z zbranimi podpisi svetnikov, podžupan Zoran Hobljaj, ki je sejo vodil, predloga ni mogel sprejeti. Petrijan je nato predlagal poimensko glasovanje, česar pa mestni svetniki po glasovanju niso podprli. Mestni svetnik Anton Slavic je nato napovedal, da bo glasovanje obstruiral, pridružil se mu je več mestnih svetnikov, zato mestni svet za glasovanje o tej točki dnevnega reda ni bil več sklepčen in do glasovanja o vodarni ni prišlo.

Stanovanjska območja v Rakičanu in Pušči

V nadaljevanju seje so v prvi obravnavi potrdili predlagani odlok o programu opremljanja stavbnih zemljišč in merilih za odmero komunalnega prispevka za stanovanjsko območje v Pušči, ki ga je predstavila Barbara Potočnik Gajser iz mestne uprave. Gre za nepozidano območje površine malo manj kot dva hektarja, kjer je načrtovana gradnja 29 stanovanjskih hiš. Na območju opremljanja je predvidena celostna ureditev nove komunalne opreme. Skupni stroški nove komunalne opreme bodo znašali 409 tisoč evrov, gradnja pa je predvidena v letih 2021 in 2022. Realizacija je vezana na razpis za pridobitev nepovratnih sredstev, ki so namenjena sofinanciranju urejanja romskih naselij. Del sredstev bo zagotovljen iz občinskega proračuna, del iz nepovratnih sredstev zunanjih virov in del na račun prihodnjega komunalnega prispevka, ki ga bodo plačevali zavezanci na območju opremljanja. Za stavbo bruto tlorisne površine 140 m² bo komunalni prispevek znašal 4855 evrov. V prvi obravnavi so potrdili tudi predlog odloka o programu opremljanja stavbnih zemljišč in merilih za odmero komunalnega prispevka za območje opremljanja za stanovanjsko območje v Rakičanu, ki ga je predstavila Bernardka

Mestni svetniki so najprej obravnavali predlog odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za vodarno.

Ryan iz mestne uprave. Gre za nepozidano območje velikosti 5,81 ha, kjer je načrtovana gradnja 51 stanovanjskih hiš. Skupni stroški za komunalno opremo bodo znašali 1,07 milijona evrov. Gradnja komunalne opreme bo potekala fazno v letih 2023, 2024 in 2025. Finančna sredstva bodo zagotovljena iz občinskega proračuna, delno v obliki nepovratnega vloška proračuna, delno na račun prihodnjega komunalnega prispevka, ki ga bodo plačevali zavezanci na območju opremljanja. Za stavbo bruto tlorisne površine 140 m² bo komunalni prispevek znašal 6644 evrov, za 180 m² 7328 evrov in za 220 m² 8135 evrov. Potrdili so tudi vrednosti točke za izračun nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča na območju Mestne občine Murska Sobota za leto 2021. Martina CafŠaruga iz mestne uprave je pojasnila, da bo ta v letu 2021 znašala 0,00065884 evra/m², kar pomeni 0,9-odstotno znižanje glede na leto 2020.

Oskrba zapuščenih živali

V prvi obravnavi so potrdili predlagani odlok o predmetu in pogojih za podelitev koncesije za opravljanje obvezne občinske gospodarske javne službe pomoči, oskrbe in namestitve zapuščenih živali v zavetišču na območju mestne občine, ki ga je predstavil Borut Slavič iz mestne uprave. Zagotovitev zavetišča je lokalna zadeva javnega pomena. Na vsakih osemsto registriranih psov v občini mora biti zagotovljeno eno mesto v zavetišču. V mestni občini je registriranih 1846 psov. Število zapuščenih psov se ne povečuje, pereča pa postaja težava potepuških

mačk. Za odvoz in oskrbo zapuščenih živali skrbi Zavetišče Mala hiša. Namen odloka je, da se v skladu z zakonodajo oskrba zapuščenih živali na območju mestne občine začne izvajati kot obvezna javna služba s podelitvijo koncesije koncesionarju, in sicer za obdobje osmih let.

Seznanitev z revizijskim poročilom javnega podjetja Cerop

Zatem so se mestni svetniki seznanili z revizijskim poročilom o poslovanju javnega podjetja Center za ravnanje z odpadki Puconci (Cerop), ki ga je računsko sodišče izdalo 13. novembra 2020. Predstavila ga je direktorica mestne uprave Milena Vöröš, na vprašanja mestnih svetnikov pa je nato odgovarjal še direktor javnega podjetja Franc Cipot. Kot je pojasnila direktorica, je računsko sodišče revidiralo štiri področja delovanja javnega podjetja Cerop. Revidiralo je pravilnost poslovanja podjetja pri oblikovanju cen storitev gospodarskih javnih služb ravnanja s komunalnimi odpadki v letih 2017 in 2018 ter izreklo negativno mnenje. Nadalje je revidiralo pravilnost poslovanja 27 občin ustanoviteljic pri določanju cen storitev izvajanja gospodarskih javnih služb v letih 2017 in 2018 ter prav tako izreklo negativno mnenje. Revidiralo je tudi poslovanje javnega podjetja pri izvajanju dejavnosti v obdobju med letoma 2015 in 2018, kjer je ugotovilo neučinkovitost, ter ravnanje 27 občin ustanoviteljic v obdobju od leta 2015 do leta 2018 pri upravljanju in nadzoru nad poslovanjem javnega podjetja, kjer je prav tako

ugotovilo, da so bile občine neučinkovite. Mestni svetniki so v gradivu za sejo prejeli še korespondenco, ki jo je Mestna občina Murska Sobota pošiljala računskemu sodišču med revizijo. Mestna občina je namreč največja, 27-odstotna družbenica javnega podjetja Cerop in je z računskim sodiščem ves čas aktivno sodelovala.

Obveznosti oziroma obvezni popravljalni ukrepi

Računsko sodišče je za odpravo razkritih nepravilnosti in neučinkovitosti od javnega podjetja Cerop, Občine Puconci in vseh občin soustanoviteljic zahtevalo predložitev odzivnega poročila, občinam ustanoviteljicam pa dalo tudi priporočilo za učinkovitejšo upravljanje tega javnega podjetja. Po oddaji odzivnega poročila bo računsko sodišče, kot je še pojasnila Milena Vöröš, v porevizijskem postopku ocenilo njegovo verodostojnost in zadovoljivost sprejetih popravljalnih ukrepov. Direktorica mestne uprave je nato še pojasnila, da mora javno podjetje Cerop z Občino Puconci skleniti dodatek k pogodbi o podnajemu infrastrukture, ki jo javno podjetje uporablja, ter bolj podrobno opredeliti kriterije za določitev stroškov tekočega vzdrževanja objektov in opreme, ki jih uporablja. Javno podjetje mora pripraviti analizo o izpolnjevanju pogojev gospodarske odvisnosti od občin ustanoviteljic in pripraviti analizo poslovanja, iz katere bodo razvidni možni ukrepi za prilagoditev obsega izvajanja temeljnih dejavnosti javnega podjetja, tako da bo pogoj gospodarske odvisnosti

Med drugim so potrdili sklep o določitvi javne infrastrukture na področju kulture v Mestni občini Murska Sobota.

izpolnjen. Analizi mora poslati občinam v obravnavo. Pripraviti mora tudi analizo možnosti odprodaje premoženja, povezanega z Medgeneracijskim središčem Murska Sobota, ki je še v lasti javnega podjetja, in z oceno vrednosti premoženja, prikazom obveznosti, ki jih še ima, ter načrtom odprodaje premoženja, ki ni namenjeno izvajanju temeljenje dejavnosti javnega podjetja. Tudi to analizo mora poslati občinam ustanoviteljicam, ki jo morajo obravnavati na skupščini.

Potrditev s strani revizorja

Vseh 27 občin ustanoviteljic mora pripraviti spremembe odloka o ustanovitvi javnega podjetja in pogodbe o ustanovitvi javnega podjetja Cerop, ki mora vsebovati naslednja pomembna določila, in sicer da se župani občin ne udeležujejo sej skupščin, da se kot nadzorni organ oblikuje v podjetju nadzorni svet, katerega vsaj en član mora biti strokovnjak s področja gospodarskih javnih služb, da morata skupščina in svet ustanoviteljic sprejemati odločitve, povezane z načrtovanjem izvajanja javnih služb ter odločanjem o cenah zgolj na podlagi strokovnih podlag, ki jih bo predhodno revidiral revizor, da bo skupščina sprejemala odločitve o načrtovanih investicijah na podlagi utemeljitve posloводства za izvajanje zgolj temeljnih dejavnosti javnega podjetja in da javno podjetje brez soglasja skupščine ne sme ustanoviti nove gospodarske družbe ali pridobiti kapitalskega deleža ter da direktor javnega podjetja brez skupščine ne sme sprejeti poslovodne funkcije v drugi gospodarski družbi. Poenostavljeno to pomeni, kot pravi Milena Vöröš, da morajo občine ustanoviteljice v odzivnem sporočilu izkazati, da so pripravile predloge sprememb odloka o ustanovitvi javnega podjetja Cerop in pogodbe o ustanovitvi javnega podjetja. Navedene morajo biti tudi časovnice sprememb. Direktorica mestne uprave je še povedala, da bo moral elaborat o določanju cen obeh javnih služb v prihodnje potrditi revizor.

Cipot bi se še enkrat odločil enako

Direktor javnega podjetja Cerop Franc Cipot je pojasnil, da so v tovrstnih revizijah napake vedno prisotne, da se jih zavedajo in da jih bodo odpravili. Pri pripravi cen javnih storitev so, kot pravi, vedno izhajali iz osnovnega motiva, da bodo cene javnih storitev v Pomurju med najnižjimi v Sloveniji. Pojasnil je, da so iz posebnih dejavnosti pokrivali stroške javnih dejavnosti in tako omogočali najnižje cene. O Mensani Cipot pravi, da je javno podjetje presežke iz posebnih dejavnosti namenilo za razvoj namesto za znižanje cen javnih storitev, saj so te pri nas že tako najnižje v Sloveniji. Investicija v Murski Soboti je povezana s ponovno uporabo. »Nič ni bilo narejeno na račun ljudi, ki bi za to kaj več plačali, zato smatramo, da je poteza bila enkratna in dobra,« pravi Cipot. »Če bi se še enkrat odločal, bi se odločil enako,« še dodaja.

Svetniki z različnimi mnenji

Tudi ta točka je bila deležna burne razprave. Več mestnih svetnikov je izrazilo očitke na račun investicije Ceropa v gradnjo medgeneracijskega centra Mensana v Murski Soboti ter o deležnikih v Mensani. Mestni svetnik Anton Slavic (Nedodvisna stranka Pomurja) je med drugim povedal, da je zakonodaja treba spoštovati in da tisti, ki bi morali opraviti nadzor poslovanja, tega niso opravili. Mestni svetnik Goran Milošević (SD) je povedal, da gre pri konceptu Mensane za socialno inovacijo, ki ji v Evropi težko najdemo primerjavo, in da je s tem Murska Sobota tudi primer dobre prakse. Svetnica Bernardka Ružič (SD) je izpostavila, da je pomembno, da sodišče ni ugotovilo nepravilnosti, ki bi posegale na področje oškodovanja premoženja podjetja ali osebnega okoriščenja. Spomnila je, da je na mestu Mensane še nedolgo nazaj stala sramota, na katero so občani nenehno opozarjali in zanjo zahtevali, da se tam nekaj naredi. Dodala je še, da nam je objekt lahko danes v ponos. Tudi župan

Aleksander Jevšek je med drugim povedal, da je Mensana dobra in uspešna zgodba, z njo je mesto pridobilo.

O začasnem financiranju in javni infrastrukturi s področja kulture

Potrdili so sklep o določitvi javne infrastrukture na področju kulture v Mestni občini Murska Sobota, ki ga je predstavila Darja Potočnik iz mestne uprave. Med objekte javne infrastrukture na področju kulture v mestni občini spadajo gradova v Murski Soboti in Rakičanu, Gledališče Park, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Galerija Murska Sobota in Hartnerjeva vila. Seznanili so se tudi z začasnim financiranjem mestne občine v obdobju od januarja do marca 2021 oziroma do sprejetja proračuna, kar je predstavil Slavko Domjan iz mestne uprave.

Kadrovske zadeve

Med kadrovskimi zadevami so dali pozitivno mnenje Dejanu Dravcu, kandidatu za direktorja Ljudske univerze Murska Sobota, in Robertu Celcu, kandidatu za direktorja RIS Dvorec Rakičan. V svet območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti Murska Sobota so bili imenovani Aleksandra Pörš, Cvetka Vereš in Bojanka Veren. V svet javnega zavoda Biotehniška šola Rakičan je bila kot predstavnica lokalne skupnosti imenovana Alenka Glavač Geršanov, v svet javnega zavoda Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota Sabina Kerec, v svet javnega zavoda Ekonomska šola Murska Sobota pa Nives Cajnko. V svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu je bil kot predstavnik občinske uprave s področja prometa razrešen Hugo Maučec in na to mesto imenovan Matej Bukovec. Kot kandidat za predstavnika Mestne občine Murska Sobota na skupni listi kandidatov za volitve članov razvojnega sveta pomurske regije za programsko obdobje med letoma 2021 in 2027 je bil imenovan Aleksander Jevšek.xy

Delo prepleta s hobiji

KARLO VRATARIČ

Goran Milošević iz Murske Sobote je član Socialnih demokratov in je bil na zadnjih lokalnih volitvah tretjič zapored izvoljen za mestnega svetnika.

Kakšne so njegove vrednote, ki ga vodijo v osebnem življenju? »Na prvem mestu bi izpostavil iskrenost. V prvi vrsti do sebe in lastnih motivov delovanja, potem pa tudi do drugih. To se kaže v transparentnosti, jasni komunikaciji ter odprtem izražanju stališč in namenov, ki me vodijo in usmerjajo. Visoko na lestvici vrednot so tudi poštenost, delavnost in sodelovanje.«

Vznemirjajo ga potovanja v zanimive kraje ter doživljanje prvinskih občutkov narave in kulture. | Foto: osebni arhiv

Vznemirjajo ga potovanja

Za tokratnega sogovornika je prava glasba odvisna od okoliščin in razpoloženja. Pri delu ga običajno spremlja umirjena klasična glasba ali počasni blues, sicer pa po letih sodi v rock generacijo, znotraj katere valovi različna glasba. Tu izpostavi izvajalce, kot sta skupina Pink Floyd in pevec Nick Cave, rad prisluhne tudi etno glasbi, na primer Vladu Kreslinu in skupini Ethnotrip. Kar se hobijev tiče, pravi, da ima srečo, da je zbral dovolj poguma in se razmeroma mlad odločil za samosvojo ustvarjalno pot, tako da delo vključuje tudi sestavine hobijev. »Ustvarjanje novih poslovnih modelov in razvoj socialne ekonomije vključujeta radovednost, raziskovalnega duha in povezovalje v skupnost, ki presega domače loge. Zato me vznemirjajo potovanja. Večinoma potujem z ženo, pogosto so z nama tudi prijatelji, vedno pa gre za pot v zanimive kraje in doživljanje prvinskih občutkov narave in kulture, ki sta tako zelo povezani.«

Ključno je sodelovanje

Pri razvoju lokalnega okolja sta za Miloševića ključnega pomena sodelovanje in trajnostno koriščenje razpoložljivih virov za zadovoljitev potreb v skupnosti. »Zgolj če bomo uspeli vzpostaviti vzdržen model lokalne ekonomije, bomo kot skupnost odporni na pasti globalizacije, ki jih neposredno izkušamo v aktualni pandemiji. Seveda to ne bo mogoče, če bomo vedno znova podlegali zavisti do uspešnih posameznikov in se vztrajno posluževali metanja polen pod noge, bodisi zaradi lastnega nezadovoljstva bodisi zaradi politikantske preračunljivosti.«

Navdih družina in prijatelji

Na vprašanje, kdo ga v življenju navdihuje ter zakaj, na kratko pojasni, da je to njegova družina, v kateri najde veselje, spodbudo, ljubezen in prostor, znotraj katerega se uresničuje smisel življenja. »Ne glede na okoliščine je bila vedno okolje osebne rasti, premagovanja preizkušenj in doživljanja radosti za vse nas. Tudi zdaj, ko so otroci zapustili gnezdo, čutimo neizmerno povezanost in zadovoljstvo, da se naše vezi z leti le poglabljajo.« Dodaja še, da so navdih tudi prijatelji, ki so ob njem ne glede na vse, in sodelavci, s katerimi delijo strast spreminjanja sveta na boljše. Navdihuje ga, ko ob sebi vidi zadovoljne in nasmejane ljudi.

Popravek

V 203. številki Soboških novin sem pomotoma zapisal, da je svetnik Zoran Kos predsednik Judo kluba Štorkljice, kar ne drži, saj je predsednik Judo kluba Murska Sobota. Za napako in morebitne nevednosti se iskreno opravičujem. Karlo Vratarič

Odgovori na vprašanje in pobude mestnih svetnikov (14. redna seja)

Objavljamo odgovore na vprašanja in pobude, ki so jih člani mestnega sveta imeli na 14. redni seji mestnega sveta, ki je bila 23. decembra 2020..

JOŽE ŠADL:

Pred časom je strokovnim službam mestne občine prenesel prošnjo stanovalec Lendavske ulice 23, 23a in 23b, da bi se v modri coni, ki je ob zgradbi Elektra Maribor, dovolilo parkiranje za dve uri in ne za eno uro. Navedeni bloki, ki imajo 94 stanovanj, namreč nimajo lastnega parkirišča. Težave so ob obisku serviserja ali vzdrževalca, ki mora med delom predstavljati parkirno uro, zato stanovalci naprošajo, da se na tem delu uredi parkiranje za dve uri.

Odgovor mestne uprave:

Parkiranje na območju mestne občine ureja odlok o ureditvi cestnega prometa v Mestni občini Murska Sobota (Uradni list RS, št. 110/2011, št. 25/2017). V letu 2021 bomo pristopili k spremembam in dopolnitvam navedenega odloka tudi zaradi drugih sprememb na terenu ter področne zakonodaje. V postopku spreminjanja odloka bomo preučili tudi predlagani spremenjeni način parkiranja ob zgradbi Elektra Maribor.

Med pogovori o prenovi dela Lendavske ulice pred trgovino Mercator so opozorili na zavijalni pas v levo na to območje, ki v tem projektu ni urejen. Vprašal je, kako bo to urejeno oziroma kaj se bo zgodilo, ko bo na tem mestu zaradi zavijanja v levo prišlo do prometne nesreče.

Odgovor mestne uprave:

Omenjeno območje zadeva državno cesto R2-441/1298 Murska Sobota-Gederovci. Za pridobitev pozitivnega mnenja upravljalca ceste (Direkcija RS za infrastrukturo) je treba predhodno izvesti prometno študijo o upravičenosti izvedbe levega zavijalnega pasu. Na podlagi izdelane prometne študije in izdelane projektne naloge nato upravljavalec državne ceste (DRSI) izda pozitivno mnenje oziroma soglasje za vzpostavitev levega zavijalnega pasu. K izvedbi prometne študije se bo pristopilo v prvi polovici leta 2021.

Glede možnosti nastanka konfliktnih situacij vse udeležence v prometu pozivamo, da morajo skladno s 45. členom zakona o pravilih cestnega prometa hitrost in način vožnje prilagoditi poteku, tehničnim in drugim lastnostim ceste, stanju vozišča, preglednosti, vidljivosti, prometnim in vremenskim razmeram, stanju vozila in tovora ter svojim vozniskim

sposobnostim tako, da ves čas vožnje obvladujejo vozilo oziroma da ga lahko ustavijo pred oviro, ki jo glede na okoliščine lahko pričakujejo.

Skupaj s svetnico je predstavil pobudo. V letošnjem letu so bila v proračunu predvidena tudi sredstva za delo mestnega sveta, komisij in odborov, vendar je bilo zaradi epidemije letos sej manj, zato je predlagal, da bi sredstva, ki niso bila porabljena za delo mestnega sveta, svetniških skupin ter odborov in komisij, prerazporedili v dobrodelne namene. Pričakuje, da bo mestni svet pobudo podprl in da bo občinska uprava po lastni presoji sredstva razporedila tistim, ki jih v teh razmerah potrebujejo. Poleg tega je še nekaj proračunskih postavk, ki ne bodo realizirane (npr. drsalističe), zato občinski upravi predlaga, da jih pregleda in oceni, koliko teh sredstev bi lahko dobrodelno namenili ljudem, društvom in drugim organizacijam.

Odgovor mestne uprave:

Občinski proračun obsega planirane prihodke in odhodke. Njihova dokončna realizacija se ugotavlja z zaključnim računom, kjer so izkazana vsa sredstva, ki jih mestna občina med letom prejme (prihodki), ter vsa sredstva, ki jih občina med letom porabi (odhodki). Tako kot je mogoče ugotavljati, da določeni odhodki v letu 2020 ne bodo potrebni v načrtovanem znesku (med njimi tudi stroški za sejnine mestnega sveta in odborov), je mogoče tudi ugotoviti, da vrsta načrtovanih prihodkov ne bo realiziranih (pridobljenih). Ob tem je smiselno upoštevati še dejstvo, da nekatere proračunske postavke iz različnih vzrokov zahtevajo večjo porabo, kot je bilo načrtovano. Med njimi so tudi različni transferi s področja zdravstva in sociale, še zlasti v letošnjem letu zaradi epidemije covida-19. Za te namene ima župan v skladu z odlokom o proračunu omogočen institut prerazporejanja pravic porabe in bo del neporabljenih sredstev za sejnine mestnega sveta in odborov v višini 6000 EUR prerazporedil za zagotavljanje prispevkov ZZZS za zdravstveno zavarovanje brezposelnih oseb.

BERNARDKA RUŽIČ:

Pred časom sta bili ob kolesarski stezi med Agroservisom in Krogom nameščeni kolesarski klopi. Naproša, da se ob kolesarski stezi zasadijo drevesa. V prvi fazi predlaga vsaj zasaditev dreves ob teh dveh klopih.

Odgovor mestne uprave:

Tudi tokrat so imeli mestni svetniki konstruktivno debato.

Zasaditev drevoreda ob kolesarski stezi med Mursko Soboto in Krogom ni izvedljiva, dokler ne bo odkupljen pas zemljišč, kjer bi potem drevesa lahko zasadili. Neposredno ob kolesarski stezi potekajo telekomunikacijski vodi in vodi javne razsvetljave, zato je zasaditev drevoreda in tudi posameznih dreves ob klopih mogoča le z obveznim odmikom od teh vodov, tako pa bi potem že lahko posegli v kmetijska zemljišča izven obstoječega cestnega sveta. Kljub temu bo mestna uprava proučila možnost zasaditve dreves ob klopih in jih bo zasadila, če bo to le mogoče.

Postavila je vprašanje, ali je mogoče s kolesarsko stezo povezati odsek ceste od kroškega do satahovskega pokopališča. Gre za kategorizirano občinsko cesto in odsek je zelo nevaren. Že pred časom je izpostavila, da učenci iz Satahovcev, ki čakajo avtobus, nimajo urejenega postajališča (ob slabem vremenu čakajo skoraj na cesti), in še ob lepih dnevih, ko bi lahko prihajali v šolo peš ali s kolesom, jim starši tega ne dovolijo, ker je cesta res zelo nevarna. Gre tudi za starejše učence, dijake, ki obiskujejo šole v Murski Soboti, in vse vaščane Satahovcev, ki se na tej relaciji vozijo.

Odgovor mestne uprave:

Lokalna občinska cesta Krog-pokopališče Satahovci-Črnske meje je ena prometno manj obremenjenih cest, a je cestišče v izredno slabem gradbeno-tehničnem stanju in je že zaradi tega neprimerna za kolesarski promet. Zato je ureditev s preplastitvijo oziroma zamenjavo asfaltnih slojev celotnega odseka že uvrščena v Načrt

razvojnih programov 2020–2023, po uvrstitvi v letošnjega in/ali enega naslednjih proračunov pa bo to tudi izvedeno. Kot je bilo že navedeno, je cesta med prometno manj obremenjenimi, zato za zdaj ob tej cesti ni predvidena izvedba ločenih površin za kolesarje. Bo pa ureditev cestišča bistveno izboljšala razmere in uporabo tudi za kolesarje. Morebitno ureditev posebnih površin za kolesarje bo mestna občina reševala s sofinanciranimi projekti mobilnosti, če bo tovrstne ureditve lahko vključila v takšne projekte.

Mestna uprava je seznanjena tudi s problematiko neurejenega postajališča oziroma nadstreška za učence iz Satahovcev, ki obiskujejo podružnično šolo v Krogu. Glede tega bo organizirala ogled, na katerem bi se dogovorili o najprimernejši lokaciji in tudi o morebitni začasni rešitvi do postavitve nadstrešnice.

DARKO RUDAŠ:

Predlagal je, da se lipov drevored na Tišinski ulici nadaljuje vse do vrtca v naselju Pušča, da bi se tako pridružil drevoredu Sožitje. S tem bi povezali zeleni pas z mestom in naseljem ter dodatno povezali družbeno življenje. Ta trasa je zelo priljubljena in ima veliko sprehajalcev.

Odgovor mestne uprave:

Z zasaditvijo drevoreda ob cesti od Tišinske ulice do naselja Pušča se vsekakor strinjamo. Vseeno pa predlagamo, da se z zasaditvijo nekaj časa počaka. Ministrstvo za infrastrukturo, natančneje Direkcija RS za infrastrukturo, je namreč že naročilo izdelavo projektne-tehnične dokumentacije za zahodno obvozno cesto mesta Murska Sobota. Ta je že v izdelavi in pričakuje se, da bo zaključena v prvi polovi-

ci leta 2021. Občina bo predlagala, da se v projekt vključi tudi omenjeni drevored oziroma da se drevored načrtuje tudi ob celotni trasi zahodne obvoznice. Predvidoma bo na območju omenjene dostopne ceste iz Tišinske ulice proti naselju Pušča prišlo do spremembe trase in zato predlagamo, da se novi drevored zasadi ob novi cesti, ko bo ta zgrajena. Če bi ga zasadili zdaj, bi drevesa takrat morali presaditi, kar predstavlja velik strošek in tudi tveganje, da presaditve ne preživijo. Za zdaj z DRSI niso določili natančnega termina, do kdaj bi zahodna obvoznica lahko bila zgrajena, pričakuje pa se do leta 2025.

Ponovno je dal pobudo, da se uredi pločnik oziroma kolesarska steza od starega Petrola do kanala. Z obvoznicco in avtocesto se je na tem območju promet še dodatno povečal. Dnevno so tu nevarnosti izpostavljeni številni pešci in kolesarji.

Odgovor mestne uprave:

Na omenjenem delu je mestna uprava že preučevala možnost izgradnje kolesarske steze. Ugotovljeno je bilo, da bi zaradi narave gradnje izvedba kolesarske steze predstavljala velik vložek (premostitveni objekt čez razbremenilni kanal). V prihodnosti se bo poiskala možnost sofinanciranja projekta iz naslova mobilnostnih politik. Obenem ocenjujemo, da se bodo prometni tokovi po izgradnji zahodne obvozne ceste bistveno porazdelili, zato bi bilo smiselno manjkajoči del kolesarske steze izvesti glede na nove pogoje.

ANDREJ MEŠIČ:

Imel je predlog v zvezi z opravljanjem revizije v javnem zavodu Zdravstveni dom Murska Sobo-

ta. Mestna občina Murska Sobota je na podlagi kazenske prijave opravila revizijo tega javnega zavoda in s tem opravila nalogo ustanoviteljice. Zato naproša, da se mestni svetniki pisno seznani-jo z revizijskim poročilom in se jim predloži kopija revizijskega poročila. Pozval je, da pristojna služba mestne občine v zvezi z opravljeno revizijo od vodstva zavoda zahteva, da od sveta zavoda Zdravstveni dom Murska Sobota pridobi poročilo o obravnavi revizije ter podatke o tem, na kateri seji je svet zavoda obravnaval to revizijo in katere sklepe je sprejel.

Vodstvo zavoda je od ministrstva za zdravje dne 9. 9. 2020 prejelo poziv, ki ga je citiral: »Pozivam vas, da anonimno prijavo proučite in nam do 18. 9. 2020 posredujete pojasnila glede navedenih in obrazloženih nepravilnosti v anonimni prijavi. V okviru pojasnil predložite morebitna dokazila. Poleg navedenega vam nalagamo, da s predmetno zadevo nemudoma seznanimate svet zavoda, ki naj zadevo obravnava na prvi naslednji seji in nas neposredno seznani z ugotovitvami in morebitni ukrepi. Na osnovi zbranih podatkov bo ministrstvo za zdravje odločilo o začetku izrednega pravnega nadzora.« Z vabila na sklic 96. seje sveta zavoda z dne 21. 10. 2020 je razvidno, da omenjena točka ni bila uvrščena na dnevni red seje sveta zavoda, ampak samo kot priloga. Kot dokazilo je priložil kopijo dokumenta ministrstva za zdravje in vabilo na sklic 96. seje.

Predlagal je, da se točka o očitanih nepravilnostih v Zdravstvenem domu Murska Sobota uvrsti na dnevni red ene naslednjih sej mestnega sveta ter v prihodnje tudi vsako leto vsaj ob sprejetju finančnega načrta in poročila zaključnega računa. Mestni svetniki mestne občine kot ene glavnih ustanoviteljic, ki vsaka štiri leta končno potrdi tudi direktorja zavoda, niso dovolj seznanjeni z delovanjem enega najpomembnejših zavodov za občino in širše. Zaradi tega mestni svetniki niso nikoli seznanjeni s predlaganim finančnim načrtom za posamezna obdobja kakor tudi ne z zaključnim računom in kadrovskim načrtom.

Odgovor župana in mestne uprave:

Takoj ko je mestna občina izvedela za anonimno pismo, je bila v skladu s pooblastili odredjena revizija. Revizija je bila poslana svetu zavoda, ki odloča tudi o ukrepih. Mestna občina je to revizijo po zaprosilu posredovala Policijski upravi Murska Sobota, ki bo v skladu s svojimi pooblastili to zadevo nadalje obravnavala. Počakati je treba na odločitve sveta zavoda, ki bo za-

devo obravnaval in o njej odločal. O zadevi bo opravljena razprava mestnega sveta, na katero bo vabljen tudi predstavnik sveta zavoda, da predstavi ugotovitve in sprejete sklepe zavoda.

Glede obravnav letnih poročil in finančnih načrtov javnih zavodov povzemamo določilo 27. člen ZJF in tretji odstavek 99. člena ZJF, ki določa, da morajo posredni uporabniki občinskega proračuna županu predložiti letno poročilo za preteklo leto skupaj z obrazložitvami najpozneje do 28. februarja tekočega leta. Letna poročila skladov in agencij, katerih ustanovitelj je občina, mora župan predložiti tudi občinskemu svetu. Ker javni zavodi niso skladi in agencije, jih po določilih tega člena mestni svet ni treba obravnavati. Odlok o ustanovitvi javnega zavoda določa, da svet zavoda sprejema finančni načrt in zaključni račun. Finančne načrte posrednih uporabnikov občinskega proračuna sprejmejo torej sveti javnih zavodov, tako kot je določeno v odloku zavoda. Posredni uporabniki občinskega proračuna so vsi javni zavodi, katerih ustanovitelj je občina. Občino se kot ustanoviteljico seznani s poročili in finančnimi načrti, glede obveznosti obravnave teh dokumentov v mestnem svetu v veljavnih predpisih ni pravne podlage.

Postavil je še vprašanje glede zadrževanja nadaljnjih posodobitev zastarelega odloka, v katerem je polno anomalij. Že dalj časa tudi zaradi tega svet zavoda nima sedmega člana, kar je posledica oteženega dogovora med preostalimi občinami soustanoviteljicami. Direktorica javnega zavoda Zdravstveni dom Murska Sobota je na seji občinskega sveta Občine Beltinci, kjer pa za razliko mora predstaviti finančni načrt in zaključni račun, na vprašanje o odloku izjavila, da že nekaj mesecev odlok stoji v predalu na Mestni občini Murska Sobota pri uslužbenki, ki je na mestni občini zadolžena za področje zdravstva. Naproša za pisni odgovor v kar najkrajšem času.

Odgovor mestne uprave:

Uvodoma navajamo aktivnosti, ki jih je mestna občina izvedla v zvezi s sprejemanjem odloka o ustanovitvi javnega zavoda Zdravstveni dom Murska Sobota. Od ustanovitve občin je bil na predlog mestne občine do lanskega leta odlok večkrat usklajevan in dan v obravnavo vsem občinam ustanoviteljicam zdravstvenega doma. Ustanovljena je bila tudi delovna skupina, v katero so bile vključene vse občine ustanoviteljice, vse to z namenom priprave in sprejema odloka. Odlok do danes ni bil sprejet. Ustanoviteljice so se o vsebini razhajale pri vprašanju sestave članov sveta zavoda. V lanskem letu

smo predlog odloka ponovno pripravili in se z direktorico zdravstvenega doma dogovorili, da predlog odloka pošlje v obravnavo vsem ustanoviteljicami in da zdravstveni dom poskrbi za koordinacijo z ustanoviteljicami glede sprejemanja odloka. V oktobru lanskega leta je zdravstveni dom vsem ustanoviteljicam poslal osnutek odloka s pozivom, naj dajo pripombe. Po naših informacijah je zdravstveni dom prejel nekaj pripomb, vendar Mestna občina Murska Sobota o vsebini pripomb ni bila obveščena. Zdravstveni dom bi moral o pripombah seznanimi vse občine ustanoviteljice in nadaljevati postopek do priprave končnega predloga odloka za obravnavo v občinskih svetih.

NADA KUCHAR:

Občani so jo zaprosili, da postavi vprašanje o zadevi, ki je že bila obravnavana na eni izmed sej mestnega sveta. Zanima jih, kako je z urejanjem problematike na Cankarjevi ulici, ki je ena izmed vpadnic v mesto. Ugotavlja, da postaja dvorišče na parceli Cankarjeve ulice iz dneva v dan bolj zatrpno z raznimi stvarmi, pojavlja se tudi golazen.

Odgovor mestne uprave:

Mestni inšpektorat je s kopičenjem kosovnih odpadkov na Cankarjevi ulici seznanjen in je tudi v sodelovanju z MČ Turopolje že uvedel postopke. V zadevo je vključena tudi murskosoboška enota CSD Pomurje, ki proučuje možnost, da se fizični osebi postavi skrbnik za poseben primer. Mestni inšpektorat bo v zvezi z nedovoljenim odlaganjem odpadkov v skladu s svojimi pristojnostmi ustrezno ukrepal.

Postavila je vprašanje o Konzulatu Republike Makedonije v Murski Soboti, ki je bil odprt leta 2014 in nudi pomoč makedonskim državljanom, ki živijo v naši regiji. Zanima jo, kdo skrbi za konzulat in za zastavo, ki je že kar nekaj časa ovita in se zato ne vidi, da je na tem mestu Konzulat Republike Makedonije, niti ni nikjer nobene plošče.

Odgovor župana:

Konzulat Republike Makedonije v Murski Soboti je častni konzulat, ki ga vodi častni konzul, ki ga bomo zaprosili, da namesti novo zastavo.

Glede epidemije, ki nas je doletela in ki je očitno tako kmalu še ne bo konec, je dala pobudo, da se župan sestane z direktorjem javnega podjetja Komunala. Pogovorila naj bi se o možnostih izgraditve krematorija. Tudi v Splošni bolnišnici Murska Sobota se soočajo s težavami pri shranjevanju umrlih. Pomaga jim javno podjetje Komunala, vendar na pogrebništvu nimajo hladil-

nice. Prosi za proučitev zadeve in možnosti za ureditev lastne hladilnice.

Odgovor mestne uprave:

Mestna uprava redno spremlja problematiko covid-19. Prav tako je seznanjena s povečanjem števila umrlih v Splošni bolnišnici Murska Sobota in s problematiko kapacitet hladilnih prostorov v bolnišnici. Na to temo je že bil sklican sestanek s predstavniki javnega podjetja Komunala. Na sestanku je bila tudi obravnavana tematika o lastnih hladilnih prostorih. Mestna občina in javno podjetje bosta v prihodnje podrobneje obravnavala možnost izvedbe investicije v lastne hladilne prostore.

Glede izgradnje upepeljevalnice je zadeva nekoliko bolj obsežna in jo bo treba natančneje preučiti. V Sloveniji delujeta dve upepeljevalnici: na Žalah (Ljubljana) in v Dobravi (Maribor). Mariborska je za naša pogrebna podjetja tudi najbližja. Upepeljevalnica v Mariboru bo v prihodnje širila kapacitete. Zato se postavlja vprašanje, ali je sploh smiselno razmišljati o novi upepeljevalnici. Gre namreč za investicijo, ki poleg večje vrednosti zahteva tudi izpolnjevanje drugih pogojev (pridobitve koncesije, okoljski standardi, druga dovoljenja itd.).

SLAVICA MEGLIČ:

Vprašala je, kdaj se bodo začela izvajati dela na mestnem pokopališču za raztros pepela.

Odgovor mestne uprave:

Projektna dokumentacija s popisi del je izdelana. Na tej podlagi bo pripravljeno javno naročilo, ki ga je zaradi večje vrednosti treba objaviti na portalu javnih naročil. Projekt je uvrščen v predlog proračuna mestne občine za leto 2021, ki je v pripravi. Ker gre za novo investicijo, je lahko naročilo gradnje objekta za raztros pepela oddano po sprejetju proračuna za leto 2021, zato predvidevamo, da se bodo dela izvajala v prvi polovici leta 2021.

BOJAN PETRIJAN:

Dal je pobudo, da naj se v Soboških novinah objavijo vse cene od leta 2014 (vodovod, kanalizacija in ravnanje z odpadki) in rasti cen na teh področjih. Naproša tudi za obrazložitev dvigov cen. Meni namreč, da so bile cene v letu 2014 dvignjene ne-transparentno.

Odgovor mestne uprave:

Mestna uprava bo pripravila podrobno analizo cen vseh gospodarskih javnih služb varstva okolja (oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske vode, zbiranje, obdelava in odlaganje določenih vrst komunalnih odpadkov) v obdobju od leta 2014 do leta 2020. Analiza s podrobnejšo predstavitvijo in obrazložitvijo gibanja cen bo objavljena v eni prihodnjih številjk javnega glasila

Soboške novine.

ROMEO VARGA:

Izpostavil je krožišče na cesti od BTC-ja proti Murski Soboti. Preden zapelješ v podvoz, je krožišče z dvema pasovoma. Nedavno je presojevalec ponovno bil na tem mestu in obrazložil, se mora voznik, preden zapelje v krožišče in želi peljati ravno proti Murski Soboti, postaviti na levi pas, zapeljati v krožišče, sredi krožišča zamenjati pas na desni pas in biti pazljiv, da varno spelje iz krožišča. Zato naproša mestno upravo, da naj še enkrat preveri jo prometne predpise. Meni, da bi moralo biti obratno, in sicer bi se moral voznik, ki želi peljati ravno za Mursko Soboto, postaviti na desni pas in neovirano peljati proti Murski Soboti; vozilo, ki zavija za Industrijsko ulico in dela krog, pa se postavi levo. Ne razume, zakaj je presojevalec pred nekaj meseci prišel do takšnih ugotovitev.

Odgovor mestne uprave:

Omenjeno krožišče zadeva državno cesto R2-441/1298 Murska Sobota-Gederovci, R1-232/1316 Murska Sobota-Martjanci in R1-232/1470 Murska Sobota (Industrijska), ki so skladno z zakonodajo v upravljanju Direkcije RS za infrastrukturo, ki je tudi pristojna za vse dopolnitve in spremembe, vezane na vertikalno in horizontalno prometno signalizacijo. V novembru 2020 se je mestna uprava že seznaničila s dopisom št. 371-0179/2020-5 (720) z dne 26. 11. 2020 upravljavca omenjenih cest v zvezi z ugotovljeno pomanjkljivostjo pri označbi puščic za smeri vožnje v omenjenem krožišču. Odgovora na predlagane spremembe zarisa puščic od upravljavca državne ceste (DRSI) še nismo dobili.

Pred časom je bil na lokaciji zdajšnjega skate parka, ki je propadel. Tam so samo še dve betonski napravi in kup smeti. Predlaga, da bi rešili, kar je mogoče rešiti, ter da se območje pospravi. Najti bo treba novo lokacijo za skate park, in to v mestu, kamor tudi spada. Skate park je kraj, kjer se razvija virtuosnost mladih, ki na napravah želijo pokazati, kaj znajo. In tak objekt spada v središče mesta. Ima idejo za ustrezno umestitev. Naproša, da bi v okviru splošnega reševanja središča mesta našli primerno mesto.

Odgovor župana:

Od mladih sem prejel več pisem z željo, da se zagotovi primeren prostor za postavitev skate parka. Ena od možnosti je tudi umestitev skate parka na območje Expana, kar omogoča veljavni prostorski akt. Proučili bomo tudi možnost, da bi se projekt skate park financiral iz sredstev CTN.

NAČRTOVANE INVESTICIJE DIREKCIJE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INFRASTRUKTURO V DRŽAVNE CESTE NA OBMOČJU MESTNE OBČINE MURSKA SOBOTA

V LETIH 2021–2025

Mestna občina
MURSKA SOBOTA

VZHODNA OBVOZNA CESTA MESTA MURSKA SOBOTA

Predvidena vzhodna obvozna cesta mesta Murska Sobota bo državna cesta in predstavlja glavno prioriteto reševanja prometne problematike mesta in širše regije. Obvoznica bo mesto Murska Sobota **razbremenila tranzitnega prometa**, gospodarski subjekti v obrtni coni bodo z njo pridobili **neposredno in hitro povezavo do avtocestnega omrežja**, prav tako nove prometne povezave pomenijo veliko priložnost za **pridobivanje novih investorjev** v coni, ki zdaj še ni polno izkoriščena.

Murska Sobota - vzhod

Trasa poteka od navezave na že zgrajeno južno obvoznico v krožišču na Panonski ulici, potem proti severu mimo čistilne naprave, mimo Ekonomske šole, skozi Severno obrtno-industrijsko cono in vse do že zgrajenega krožišča pri Čardi. Dolžina predvidene ceste je približno 3,3 km.

Krožišče pri Čardi

Po predhodno izdelanih strokovnih podlagah in prostorskih aktih, ki jih je zagotovila občina, je Direkcija RS za infrastrukturo v letu 2017 naročila izdelavo projektno-tehnične dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja. Projektna dokumentacija je v celoti izvedena in recenzirana. **Direkcija je že izvedla parcelacijo celotne trase in odkupila večino parcel. V pripravi je investicijska dokumentacija za prijavo projekta za sofinanciranje gradnje iz sredstev EU.**

Projekt izgradnje vzhodne obvoznice se bo lahko začel **ob sočasni gradnji protipoplavnega ukrepa na območju Občine Moravske Toplice**. Sosednja občina je avgusta 2020 sprejela prostorski akt OPPN za sebeborski zadrževalnik, ki predstavlja ta navedeni ukrep. Direkcija je za zadrževalnik že naročila izdelavo projektno-tehnične dokumentacije.

Foto: sobotainfo.com

Vzhodna obvoznica je projekt države in občine. **Vrednost izgradnje obvoznice je ocenjena na približno 20,7 milijona evrov.** Delež sofinanciranja občine za cesto bi bil v višini okrog 1,1 milijona evrov. Vrednost investicije za gradnjo zadrževalnika se ocenjuje na okoli pet milijonov evrov.

Na podlagi interventnega zakona za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji covid-19 je med naštetih investicij vključena gradnja vzhodne obvoznice, kjer je začetek gradnje predviden za leto 2022.

Foto: sobotainfo.com

ZAHODNA OBVOZNA CESTA MESTA MURSKA SOBOTA

Zahodna obvozna cesta predstavlja del prihodnjega zaključenega sistema obvoznih cest Murske Sobote kot **nadaljevanje in zaključek že zgrajene južne obvozne ceste**. Zahodna obvoznica bo povezala dve državni cesti, to je obstoječe križišče regionalnih cest R1-235/0319 Petanjci–Murska Sobota (že zgrajeno krožišče pri Gaju) in regionalno cesto R2-441/1298 Murska Sobota–Gederovci (že zgrajeno krožišče pri Maximusu). Dolžina predvidene ceste je približno 1,7 km.

Foto: sobotainfo.com

Direkcija RS za infrastrukturo je v letu 2019 na podlagi projektne naloge in javnega zbiranja ponudb izbrala izdelovalca projektno-tehnične dokumentacije. Projektno dokumentacijo za **pridobitev gradbenega dovoljenja** izdeluje Tehnični biro d.o.o. iz Murske Sobote in bo izdelana v začetku leta 2021. Po končani recenziji

in reviziji dokumentacije se bodo **izvedli parcelacije in odkupi zemljišč**. Po pridobljenem gradbenem dovoljenju se bo izvedel **postopek javnega naročanja za izbor izvajalca za gradnjo ceste**.

Foto: sobotainfo.com

Investicija je ocenjena na približno 6,6 milijona evrov, pri čemer se bo DRSI potegovala tudi za sredstva EU, delno bo investicijo sofinancirala Mestna občina Murska Sobota.

Natančen rok dokončanja zahodne obvoznice še ni definiran, začetek gradnje bo po letu 2021, predvidoma pa bo zgrajena do leta 2025.

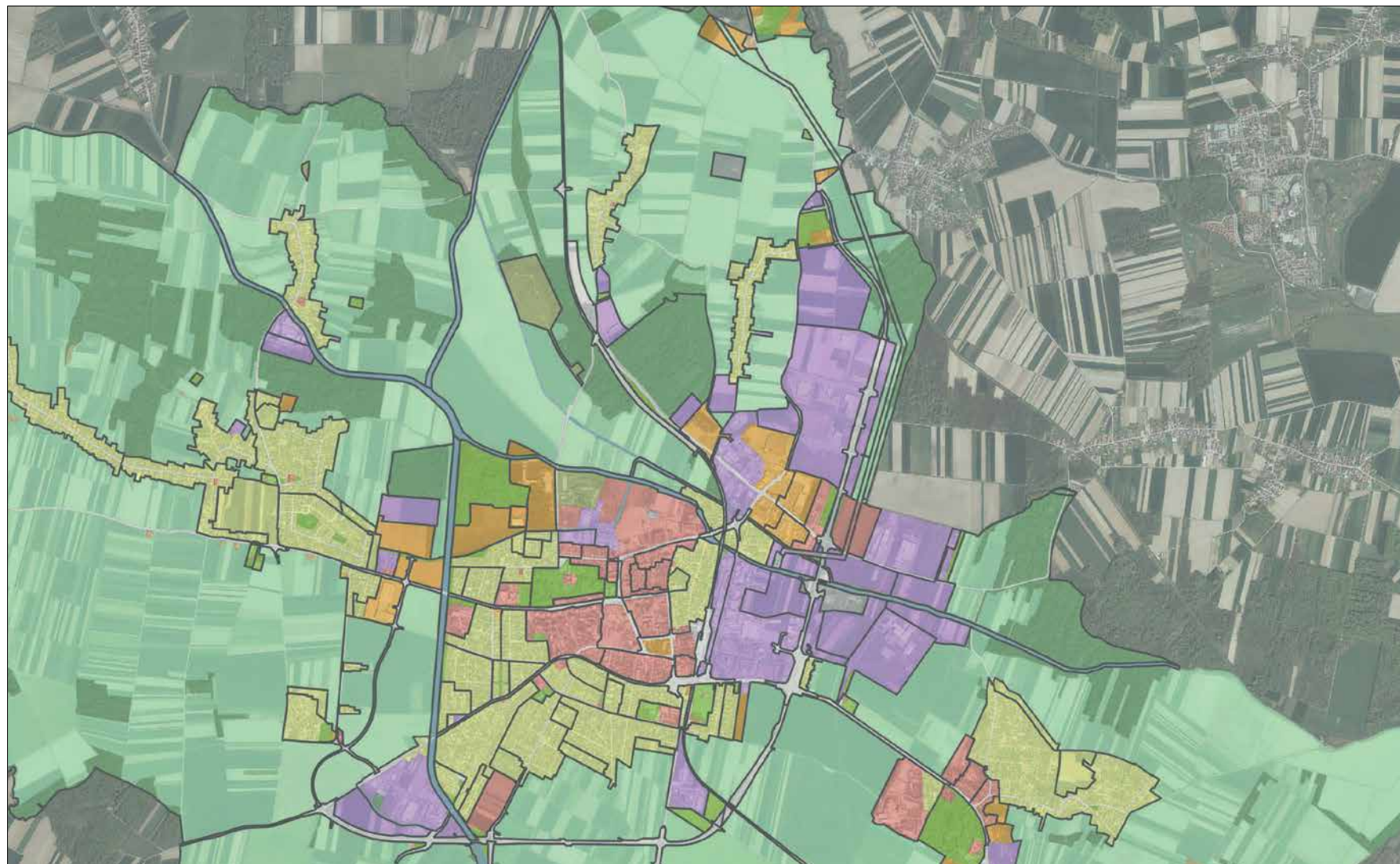

Mestna občina Murska Sobota

gis.iobcina.si

500 m 1 : 23557

50 m

OPN MOMS z vrisanimi trasami južne, vzhodne in zahodne obvoznice

NAČRTOVANE INVESTICIJE DIREKCIJE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INFRASTRUKTURO V DRŽAVNE CESTE NA OBMOČJU MESTNE OBČINE MURSKA SOBOTA V LETIH 2021–2025

KOLESARSKA STEZA MURSKA SOBOTA–MARKIŠAVCI IN UREDITEV DRŽAVNE CESTE (OD TC MERKUR DO TRGOVINE ŽIVEX)

Cesta med Mursko Soboto od TC Merkur do trgovine Živex proti Markišavcem **je državna cesta in sodi v upravljanje Direkcije RS za infrastrukturo**. Na Mestni občini Murska Sobota smo direkcijo večkrat pisno opozarjali na slabo stanje ceste in veliko nevarnost za kolesarje.

Voziščna konstrukcija ceste ima **številne razpoke in udarne jame**, ob bankinah so tudi **veliki posedki**. Glede na gost promet, v katerem je veliko težjih tovornih vozil, je **vozišče preozko**. Zaradi številnih kolesarjev se kaže **potreba po ločeni kolesarski stezi** v dolžini 670m ter primerni povezavi med mestom in naseljem Markišavci.

Cesta med Mursko Soboto od TC Merkur do trgovine Živex proti Markišavcem

Na podlagi dopisov, dogovorov in ogledov na terenu je dogovorjeno, da na DRSI izdelajo projektno-tehnično dokumentacijo za kolesarsko pot in rekonstrukcijo navedene ceste na trasi med Merkurjem in Živexom.

DRSI je na lokaciji opravila dodatne terenske ogleda in **pripravila projektno nalogo za naročilo dokumentacije**. Na občini smo jo prejeli ob koncu decembra v potrditev. Predvideno je, da bo **v letu 2021 izdelana projektna dokumentacija** in recenzija projektne dokumentacije. **V letu 2022 naj bi izvajali parcelacije in odkupe zemljišč**. Rekonstrukcija ceste in kolesarska steza naj bi se izvedli v letu 2022.

Vir: spletni portal iObčina: <https://gis.iobcina.si/gisapp/Default.aspx?a=murskasobota>

REKONSTRUKCIJA DRŽAVNE CESTE SKOZI NASELJE MARKIŠAVCI

V juliju 2019 je DRSI skupaj s predstavniki občine izvedla terenski ogled državnih cest in tudi celotnega odseka iz smeri Murske Sobote od TC Merkur in skozi celotno naselje Markišavci.

Dogovorjeno je bilo, da se bo izdelala projektna dokumentacija za ureditev navedene državne ceste. Na občini smo opozorili, da se v projekt morata vključiti **izgradnja površin za pešce** in izvedba **dodatnih prehodov za pešce**.

Po zadnjih podatkih, ki smo jih prejeli z DRSI, so opravili dodatne terenske ogleda tega odseka. Preučujejo več variant, med drugim tudi rešitve, ki naj bi vključevale tudi preusmerjanje prometa.

Cesta skozi naselje Markišavci

Cestišče v naselju Markišavci

Tudi za ta del je bila **že izdelana projektna naloga**, katero smo na občini prejeli v decembru v potrditev. V nalogo sta zajeti rekonstrukcija ceste in ureditev površin za pešce. V letu 2021 sledita **projektiranje in recenzija projektne dokumentacije**. **V letu 2022 naj bi izvajali parcelacije in odkupe zemljišč**. Začetek del naj bi se začel konec leta 2022 oziroma v prvi polovici leta 2023.

Izhodiščna vrednost projekta je 2,1 milijona evrov.

NAČRTOVANE INVESTICIJE DIREKCIJE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INFRASTRUKTURO V DRŽAVNE CESTE NA OBMOČJU MESTNE OBČINE MURSKA SOBOTA V LETIH 2021–2025

KROŽIŠČE ČERNELAVCI (REGIONALNA CESTA R2-441/1298 MURSKA SOBOTA–GEDEROVCI V KM 3,256)

Križanje državne ceste z občinskima cestama, Goričko ulico iz Černelavcev in cesto iz naselja Pušča, je izjemno obremenjeno in na tem odseku prihaja do številnih prometnih nesreč. Zlasti na glavni prometni smeri, na državni cesti, je zaznati večje število prekoračitev hitrosti, saj cesta poteka v ravni liniji. Zato je vključevanje z občinskih cest na državno cesto tvegano in nevarno.

Cesta Murska Sobota–Gederovci

Že v letu 2012 je občina **naročila projektno-tehnično dokumentacijo za rekonstrukcijo nevarnega križišča v krožišče** in jo predala Direkciji RS za infrastrukturo, saj gre za državno cesto in je izvedba v njihovi pristojnosti. Na podlagi zahtev občine, kot tudi predstavnikov tamkajšnjih krajevnih skupnosti, je bilo z DRSI že pred časom dogovorjeno, da bodo naročili novelacijo projektno-tehnične dokumentacije z optimizacijo načrtovanega krožnega krožišča. Podali so kar nekaj drugačnih tehničnih rešitev, vendar smo na občini mnenja, da je krožišče še najprimernejša rešitev.

DRSI bo naročila študijo prometne varnostne analize križišča. Na podlagi rezultatov prometne študije, ki bo podlaga za nadaljnje

projektiranje, se bo izbrala najustreznejša varianta ureditve križišča. Sledili bodo nadaljnji postopki za izdelavo projektno-tehnične dokumentacije končne izbrane variante. Natančnega terminskega načrta z DRSI za zdaj še nismo prejeli.

Po zadnjih dogovorih z DRSI v septembru 2020 naj bi se **izvedla tudi rekonstrukcija državne ceste Murska Sobota–Gederovci**. V projekt naj bi bila vključena tudi **izvedba kolesarske steze od Veščice vse do Gederovcev**.

Ocenjena vrednost celotnega projekta je okrog devet milijonov evrov.

Na podlagi interventnega zakona za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji covid-19 je med naštetih investicij vključena navedena rekonstrukcija ceste Murska Sobota–Gederovci, začetek gradnje je predviden v letu 2021. ■

Vir: spletni portal iObčina: <https://gis.iobcina.si/gisapp/Default.aspx?a=murskasobota>

Križišče v Černelavcih

Cvetki v spomin

POM. AKAD. DR. MITJA SLAVINEC
FOTO: FILOZOFSKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI

Pomurska akademikinja dr. Cvetka Hedžet Tóth je bila ena vodilnih slovenskih filozofinj svojega časa. Intelktualka, ki nas je osveščala o pomenu svobodomiselnosti in načelne držbe pri zasledovanju lastnega poslanstva.

Sama je pri tem bila brez kompromisna ter svoje svetovnonazorskega prepričanja in pogledov na svet okrog sebe nikoli ni podrejala trenutnim okoliščinam in še manj osebnim interesom. V študentskih letih je bila zavzeta družbenopolitična aktivistka. Zaradi svoje neomajnosti in manj liberalnih pogledov zveznih oblasti na aktivizem slovenskih študentov je bila tudi v nevarnosti. Toda nikoli ni obžalovala, da ji je bila onemogočena politična pot, saj se je zaradi takratnega spleta okoliščin lahko v celoti posvetila akademski karieri, ki se ji je popolnoma predala. Vse življenje je ostala marksistka in kot je pogosto poudarila, so se takrat borili za bolj demokratično, bolj pravično družbo, toda ne z malo manj, ampak z več socializma. Na glas je povedala, da smo ljudje najprej bitja potreb, šele nato pravice. In da potrebe po zdravstveni in socialni zaščiti ter po izobraževanju, in šele od tu izhajajoče pravice, morajo ostati socialno-solidarnostno naravnane in nikdar ne smejo biti preoblikovane v ekonomsko kategorijo. Študirala je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani v času, ko so še veljali nekateri vzorci, ki jih je

sama opisala z mislijo: »Do nas, ki smo bili brez ustreznih meščanskih pedigrejev, so kazali odpor in celo zgražali so se, kako si sploh upamo študirati na filozofski fakulteti, ki je namenjena eliti v metropoli.« In ne le študentka, postala je tudi najvidnejša profesorica in predstojnica katedre za sistematsko filozofijo, senatorka, podpredsednica Društva visokošolskih profesorjev Univerze v Ljubljani, tik pred smrtjo pa še predstojnica srebrne katedre, v kateri je povezala upokojene profesorice in profesorje ljubljanske Filozofske fakultete.

Cvetkin raziskovalni opus je zelo bogat in ob številnih člankih obsega kar sedem pomembnih monografij, zadnjo med njimi z naslovom »Demaskirajoče tendence« je izdala leta 2018. S svojimi deli je v slovenski prostor kot prva uvedla mnoge teme, filozofske šole in pristope ter netila zanimanje za sodobno metafiziko, filozofijo utopistike in avtorje, kot so Adorno, Schopenhauer, Bloch, Tillich, Hartmann in Sloterdijk. Z enakim žarom se je posvečala študentom, tudi kot mentorica na doktorskem študiju ter podpornica raznih študentskih pobud in projektov. Moč filozofije je usmerjala v razvoj humanistike in humanizma v celotni

družbi. Študentom je ob vsakem srečanju želela predati pomen čudenja kot večnega izvira filozofije, filozofsko mišljenje pa približati ne le kot napor pojma, temveč zlasti kot tehniko sreče. Njena predavanja so nam ostala v trajnem spominu po njeni dinamični intonaciji, prodornosti glasu in pogleda ter globini filozofske misli, zaradi česar smo ji laični slušatelji le stežka sledili. Bila je odlična govorica in tega se je tudi zavedala. Cvetka je izhajala iz zavedne partizanske družine in ves čas je bila aktivna v Združenju borcev za vrednote NOB. Kot ustanovna članica Slovenskega protestantskega društva je pomembno prispevala k številnim njihovim publikacijam, čeprav ateistki pa ji je bila blizu protestantska etika. Bila je tudi aktivna članica Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije.

Tesno je bila povezana z rodnim Razkrižjem, kamor se je rada vračala in kjer je z domačini govorila v razkriškem narečju, za prizadevno delovanje v dobro ljudi ob meji pa je leta 2003 bila imenovana za častno občanko Občine Razkrižje. Pom. akad. dr. Cvetka Hedžet Tóth je v Pomurski akademiji PAZU igrala eno vodilnih vlog. Zmeraj je posebej poudarjala pomen povezovanja pomurske znanstvene inteli-

Njena pronicljiva predavanja so nas spodbudila k razmišljanju o stvareh, ki v vsakdanjem svetu gredo mimo nas ali se na njih zgolj površno odzivamo.

gence. Številne so njene poti med Ljubljano in Mursko Soboto, ko se je prihajala zavzemati za pravice delavk ob stečaju Mure ali ko je osebno sodelovala na ustanovni seji umetniške sekcije PAZU ali na skoraj vseh letnih konferencah PAZU. Pred leti, ko je za konferenco prva poslala prispevek, me je vprašala: »Mičo, a sem zlata ptička?« Seveda je bila zlata ptička in zlata ptička je bila tudi zmeraj pozneje, vključno z letošnjim letom, ko je že avgusta poslala prispevek z naslovom »Sugestivno-vsiljiva notranja kolonizacija neoliberalizma«, v katerem opozarja, kako »je premoč ekonomije nad vsemi družbenimi dejstvi celo 'svetovnotržna metafizika', ki globalizacijo spreminja v nekaj negativnega, v globalizem; ta je samo sodobna inačica kolonializma«. Tako bi nas tudi letos opozarjala, kako ekonomiziranju politike sledi še interakcija med ekonomijo in kulturo ter kako neoliberalne izobraževalno-politične razprave na prvo mesto sploh več ne postavljajo znanja, ampak potrebe gospodarstva, trga oziroma podjetij,

znanje pa naj se nenehno prilagaja. Njena pronicljiva predavanja so nas spodbudila k razmišljanju o stvareh, ki v vsakdanjem svetu gredo mimo nas ali se na njih zgolj površno odzivamo. Ni naključje, da je prav ona od častnega člana PAZU akad. pom. akad. dr. Antona Vratuše nasledila uvodno predavanje na letnih konferencah. Tudi na letošnji je bila predvidena kot prva; in ko je ni bilo, nihče ni pomislil, da bi z njo bilo kaj hudega. Vest, da je prišel njen čas, a to ni »čas brez konca v nič«, kakor je rada poudarila, temveč »čas brez konca v večnost«, nas je zato toliko bolj pretresla. Draga Cvetka, hvala ti za tvojo skrb in pomoč tistim, ki so jo najbolj potrebovali. To si delala na sebi lasten način in tako, da te mnogi sploh niso razumeli. So te pa razumeli mnogi tisti, ki jim je bila namenjena tvoja graja, in vsaj slabo vest si jim vzbudila, včasih pa tudi odločitev za spremembo. Hvaležni za tvoje prijateljstvo te bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

Karolini v spomin

GEZA GRABAR

Zelo ustvarjalna pisateljica je izdala 26 knjižnih del, 27. pa je na njeno presenečenje v začetku junija lani izdala literarna sekcija Društva upokojencev Murska Sobota.

Lani 29. septembra je nekdanja zelo priljubljena učiteljica slovenskega jezika praznovala devetdeseti rojstni dan. Dobra dva meseca pozneje, 10. decembra, se je njena življenjska pot zaključila. Življenje jo je iz rodni Lomanoš pri Gornji Radgoni vodilo v številne kraje, nazadnje se je ustalila v Murski Soboti. V proznih delih – od romanov, povesti in črtic do dramskih del – je slikovito popisala zgodbe ljudi, največ vsebine pa je črpala iz lastnih življenjskih izkušenj. Objavljala je v številnih revijah in glasilih. Njeno prvo knjižno delo »Sonce ne išče samotne poti« je izšlo leta 1968, predlani pa zadnja knjiga »Novele«. Nje-

na odmevna dela so tudi povesti »Srečno, srebrna ptica«, romani »Marta«, »Sence na belih listih« in »Sanje o zlatih gumbih« ter zbirka dramskih besedil »Povejmo in se nasmejmo«. Leta 2000 je izdala avtobiografski roman »Ni sonca brez senc«.

Junija lani so jo z izdajo novele »Šopek prebrisanih damic« v zahvalo za njeno dolgoletno in vsestransko pomoč presenetili v Društvu upokojencev Murska Sobota. Tam je namreč bila zunanja sodelavka pri urejanju in izboru del letnega društvenega literarnega zbornika »Shojene poti« (pod njenim vodstvom je izšlo petnajst števil), v društvu pa je tudi mentorica upoko-

jenk in upokojencev literatov. Za območje Pomurja je bila vrsto let tudi mentorica bralne značke, to pa je konec 80. let prejšnjega stoletja začela uvajati tudi med mladimi slovenske manjšine v Porabju na Madžarskem. Leta 2018 so v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota prvič podelili Karolinino bralno značko, ki je namenjena odraslim z motnjami v duševnem razvoju, ki težje berejo in težje razumejo prebrano. Bila je dolgoletna članica Društva slovenskih pisateljev ter dveh literarnih društev v Nemčiji, ukvarjala pa se je tudi s prevajanjem. Nekatera njena dela so prevedena v tuje jezike.

Za območje Pomurja je bila vrsto let tudi mentorica bralne značke, to pa je konec 80. let prejšnjega stoletja začela uvajati tudi med mladimi slovenske manjšine v Porabju na Madžarskem.

Tudi upokojenci pogrešajo druženje

GEZA GRABAR

Starejši spadajo med najbolj ranljive skupine. V številnih sredinah so si zato prizadevali, da bi posledice aktualnih družbenih razmer kar najbolj omilili.

Tako je bilo tudi v Društvu upokojencev Murska Sobota, ki združuje več kot osemsto članov. Društvena pisarna na Kocljevi ulici 4 je bila za člane od konca prvega vala epidemije nemoteno odprta tudi v tem kriznem času, in sicer za stranke od ponedeljka do petka med 7. in 13. uro, tajništvo pa deluje do 15. ure. Ne morejo si namreč privoščiti, pravi predsednica Angela Novak, da bi bili njihovi člani in drugi starejši, ki rabijo različne oblike pomoči in včasih tudi samo pogovor, prepuščeni sa-

mim sebi. Enako je prve dni novega leta, upa pa, da se bodo stvari zaradi boljše epidemiološke slike počasi vrnile v ustaljene tirnice. V društveni pisarni, kjer jim je na voljo tajnica Klaudija, po potrebi pa tudi predsednica ali drugo osebje, obiskovalce še vedno sprejemajo individualno, zato ne prihaja do druženja ali drugih aktivnosti.

Literati, likovniki, športniki

Kljub okrnjenim aktivnostim so v društvu ob upoštevanju omejitvenih ukrepov zaradi varnosti zdravlja tudi lani poletni, ko so sicer upokojenci zaradi dopustov in počitnic manj aktivni, izvedli številne kulturne dogodke. Na literarnem področju so pripravili štiri samostojne dogodke, na področju likovnega ustvarjanja so se udeležili kar sedmih likovnih kolonij, v začetku septembra so v društvenih prostorih Mozaik odprli še likovno razstavo del, ki so objavljena v zborniku »Shojene poti 16«. Udeležili so se nekaj prijateljskih srečanj z ribolo-

vom in ruskim kegljanjem, julija so v Nemčavcih na prostem izvedli srečanje članov.

Človek rabi pozornost

»Zlasti aktivni so prostovoljci na področju socialnega varstva starejših, saj smo že trikrat najšibkejšim članom razdelili pakete pomoči Rdečega križa in Karitasa,« poudarja Angela Novak. Pakete je prejelo okrog sto članov. Kot poudarja predsednica, pri članih v teh res težkih časih opazajo zlasti to, da jim zelo manjkajo druženje ter aktivnosti s področij družabništva, kulture in rekreacije. Človek je ne nazadnje družabno in socialno bitje, kar je pri starejših, ki so pogosto osamljeni, še bolj izrazito.

V Društvu upokojencev Murska Sobota se decembra v prazničnem času niso izneverili tradiciji, saj so prostovoljke socialne skupine obiskale vse članice in člane, stare več kot 85 let. Ob voščilnici z najlepšimi željami so jih več kot sto razveselile tudi z drobno pozornostjo.

Angela Novak: »Naši člani nas med krizo še bolj potrebujejo.«

Prva mobilna aplikacija za starejše v Sloveniji

V želji, da bi pomagala generaciji starejših v času epidemije, sta jo razvila družba BTC in socialno podjetje Simbioza Genesis. Med številnimi jo je podprla tudi Mestna občina Murska Sobota. Župan dr. Aleksander Jevšek je ob tem povedal, da občina v ospredje prihodnjega razvoja postavlja človeka. »S tem ciljem pred očmi pristopamo tudi k projektom digitalizacije in pametnih rešitev v mestu za čim bolj kakovostno življenje občanov in občanov. Kako pomembna je digitalna pismenost v tretjem življenjskem obdobju, je pokazala aktualna epidemija, ko številni starejši zaradi socialne izključenosti doživljajo velike stiske. Na občini zato z veseljem podpiramo projekt Magda in razvoj mobilne aplikacije za starejše, saj jim omogočata boljše vključevanje v družbo ter kakovostno in aktivno preživljanje prostega časa.« Aplikacija po načelu »vse na enem mestu« na preprost in uporabniku prijazen način združuje različne informacije in vsebine, ki jih starejši potrebujejo v vsakdanu ter ki pomembno vplivajo na kakovost, aktivnost in družbeno pestrost življenja starejših. V aplikaciji so na voljo vsebine z različnih področij, ki so jih ustvarjalci poimenovali »SOS-številke«, »Pokličiči«, »Učilnica«, »Telovadnica«, »Radio« in »Dogodki«.

Klic, ki lahko spremeni življenje

NATALIJA KREFT

Center za pomoč občanom, tako starejšim kot mlajšim, deluje brezplačno in vse dni v tednu. Še zlasti je pomemben med prazniki, ki jih je zaznamoval novi koronavirus.

Center, ki deluje na Zvezni ulici 10 v Murski Soboti, nudi pomoč vsem, ki jo potrebujejo in bi jo radi dobili brezplačno. »Pokličite lahko tako mladi kot starejši, ki želijo koristiti brezplačne inštrukcije bodisi za pomoč pri pripravi na test bodisi zaradi potrebe ali želje, da izpopolnijo svojo računalniško pismenost. Hkrati študenti psihologije in prava nudijo psihološko podporo in pomoč ter osnovno

pravno svetovanje.« V času, ko smo primorani ostati v zavetju domov, pomoč posameznikom poteka na daljavo. »Dnevno beležimo kar nekaj klicev, do zdaj pa je bilo največ potrebe po psihološki podpori in pravnem svetovanju, kar je za ta čas tudi razumljivo in pričakovano. Z januarjem, ko se bo v šolah bližalo obdobje preverjanja znanj, pričakujemo porast povpraševanja po brezplačnih inštrukcijah,« pove Grega Donša, predsednik Kluba prekmurskih študentov.

Nič ni samoumevno

Ekipo mladih, ki nesebično pomagajo, vsakokrat preseneti, s kakšnimi težavami se ose-

be spopadajo. »Tudi če gre za zadeve, ki se morda komu zdijo samoumevne, lahko nekaterim povzročajo ogromno težav in stresa, hkrati pa jim vzamejo še ogromno časa. Ob tem lahko težave na enem področju nevede vplivajo na druga področja življenja, kar skupno situacijo še bolj oteži.«

S slovesom covida ne odidejo vse težave

Dejstvo je, da težav tudi po koncu epidemije ne bo konec. Zato si v klubu želijo, da Center za pomoč občanom postane glavna vstopna točka, kamor bi se posamezniki še naprej zatekali po brezplačno pomoč in kjer bi prejeli prvo diagnozo.

Mladi nudijo brezplačno pomoč.

»Center za pomoč občanom poleg pomoči posameznikom nudi izjemno priložnost za študente, ki si lahko naberejo praktične izkušnje. Prav je, da jih pridobi-

bijo tudi v domači regiji. S tem bodo ostali povezani z domačim okoljem, prav tako je smiselno, da v domači regiji zagotavljajo in nadgrajujejo svoje znanje.«

Telefonska številka Centra za pomoč občanom je 031 369 689. Točen urnik in podrobnejše informacije so objavljene na spletni strani www.kps.si.

»Babi, čaka te nova soba!«

ALEKSANDRA GRAH

V Splošni bolnišnici Murska Sobota v dogovorjenih terminih omogočajo videostike prek tabličnega računalnika.

Odkar so jih uvedli, je odziv zelo pozitiven, saj se po besedah socialnega delavca Boštjana Mrzlaka, ki je zadolžen za izvajanje videostikov, število klicev povečuje. Do zdaj so z videoklicem uspeli povezati dvajset družin. Najpogostejše uporabe aplikacije, kot so Viber, Messenger in Skype. Bolniki se tako v teh težkih časih povežejo s svojci, ki jih zaradi epidemije niso videli že dolgo časa, ob uporabi najpogostejšega alternativnega načina komunikacije – videoklica. Ob tem Mrzlak doda, da so svojci odvisni od razlage zdravnikov ali medicinskih sester, vendar jih veliko bolj pomiri in zadovolji, če se pogovorijo z domačo osebo in jo ob tem še vidijo. »Trenutki, ko se družine,

otroci, starši in prijatelji po dolgem času ponovno vidijo, so neprecenljivi. Vsi so neizmerno hvaležni, da se lahko s svojci pogovorijo, jim povejo, kaj čutijo, se z njimi veselijo in največkrat tudi razjočejo.« Izkušnja je glede na odzive pozitivna. Kot pravijo, bodo take klice omogočali vse do odprave ukrepa preprečevanja obiskov bolnikov.

Veliko veselje za bolnike in svojce

Na vprašanje, kaj je po njegovem mnenju v teh okoliščinah najpomembnejše za bolnike in njihove svojce, Mrzlak odgovori, da je zelo pomemben vsak stik, pa četudi le na daljavo: »Vsakdo najboljše dobro pozna, zato ta način vsaj delno omogoča celostno obravnavo bol-

nika, kar se tiče razlage zdravstvenega stanja svojcem. Od zdravnika dobimo podatke o zdravstvenem stanju, z videoklicem pa se lahko vsaj delno prepričamo o dejanskem stanju najbližjih.« Ob tem še pojasni: »Svojci lahko na ta način ocenijo razliko pred in med hospitalizacijo ljubljene osebe, kar je vsekako koristna informacija tudi za zdravnika.« V bolnišničnih sobah tako s pomočjo sodobnih komunikacijskih kanalov nastajajo tudi lepe zgodbe s prijetnimi trenutki, ob katerih bolniki vsaj za trenutek pozabijo na vse težave: »Babi, zdravnica nam je danes zjutraj povedala, da jutri prihajaš domov. In čaka te nova soba!« Temu so, kot je povedal Mrzlak, sledili smeh, solze sreče in veliko dobre volje.

Svojci so odvisni od razlage zdravstvenega osebja, vendar jih veliko bolj pomiri, če se pogovorijo z domačo osebo.

Kako je epidemija prizadela Pomurje

KSENİJA GLAŽAR

Pomurska akademsko znanstvena unija (PAZU) je priredila 18. znanstveno konferenco, ki je bila posvečena vplivu covid-19 na Pomurje.

Plenum z okroglo mizo, ki ga je povezoval Mitja Slavinec, je potekal v želj, da bi ohranili diskusijo za omizjem, hkrati pa bi pogovor bil vsem udeležencem konferen- ce in drugi zainteresirani javnosti dostopen hibridno. Osrednja tema je bil vpliv epidemije v Pomurju. V začetku je strokovni direktor murskosoboške bolnišnice Daniel Grabar zaradi odsotnosti Jerneja Farkaša Lainščaka predstavil njen referat z naslovom »Epidemiološki vidik, delovanje bolnišnice in absentizem zaposlenih zaradi COVIDA-19« ter svoj prispevek o organizacijskem modelu bolnišnice in du-

hovni oskrbi. Grabar je povedal, da smo si morda v začetku tretjega tisočletja tudi Pomurci predstavljali, da bo medicina kos vsem izzivom in da bomo v kratkem imeli zdravila, ki bodo pozdravila tudi raka, ter da bomo živeli do 150 let. V ta naš svet je vdrl droben, neviden svet, ki ga niti z mikroskopom ne moremo videti, in vse stvari postavil na glavo. Povedal je, da bolezen pri 80 odstotkih bolnikov poteka blago do zmerno, pri petnajstih odstotkih je potek hud in pri petih odstotkih kritičen. Pri desetih do petnajstih odstotkih oseb z blago do zmerno prizadetostjo bolezen lahko napre-

duje v hujšo obliko, od petnajst do dvajset odstotkov hudo bolnih pa postane kritično bolnih. Kot velik problem je izpostavil t. i. infodemijo, kot Jerneja Farkaša Lainščaka imenuje epidemijo informacij in dezinformacij, ki so namenjene ustvarjanju panike. V poplavi informacij težko ločimo, kaj je resnica in kaj ne. Pogosto se širijo tudi popačena dejstva in izmišljotine, kar stiske ljudi še povečuje. V nadaljevanju konference je Matej Vinko spregovoril o duševnem zdravju, saj spremembe, ki smo jim priča v zadnjih mesecih, negativno vplivajo tudi na duševno zdravje.

V letu 2021 pomurska podjetja pričakujejo desetodstotni upad prihodkov.

V gospodarstvu dobri obeti za prihodnost

Robert Grah, direktor Pomurske gospodarske zbornice, je nato predstavil gospodarske vidike poslovanja med epidemijo v Pomurju. Najprej je povedal, da je bilo pomursko gospodarstvo v zadnjem desetletju zelo stabilno. Po dobri gospodarski rasti tudi v začetku letošnjega leta je marca z razglasitvijo epidemije bilo veliko dejavnosti zaprtih, poletni meseci pa so bili za gospodarstvo dobri. Po podatkih ankete, ki so jo izvedli novembra, je bilo v času epidemije doma približno enajst od-

stotkov zaposlenih, vključno s tistimi, ki so bili doma zaradi varstva otrok in karantene. V letu 2021 pomurska podjetja pričakujejo desetodstotni upad prihodkov, določene dejavnosti pa tudi do tridesetodstotni upad. Grah je optimistično zaključil, da bo pomursko gospodarstvo raslo tudi v prihodnjih letih. Anketa o investicijah v prihodnjih treh letih je namreč pokazala, da 22 pomurskih podjetij načrtuje 42 novih investicij v skupni vrednosti 178 milijonov evrov. Župan Aleksander Jevšek je predstavil še organizacijo lokalne skupnosti.

Pozornost za občane, starejše od 70 let

OBČINSKA UPRAVA MESTNE OBČINE MURSKA SOBOTA

Mestna občina Murska Sobota je vsako leto ob tednu starejših tradicionalno pripravila srečanja starejših občank in občanov, starejših od sedemdeset let.

Srečanja s pogostitvijo so potekala v posameznih krajevnih skupnostih, skupno srečanje za občane iz mesta pa so v Murski Soboti organizirale mestne četrti. Stroške organizacije vseh prireditev je v celoti pokrila občina. Žal letos zaradi epidemije druženj nismo mogli organizirati, zato se je župan odločil, da smo omenjeni skupini občanov pred božičnimi prazniki izkazali pozornost, in sicer v obliki vrednostnega bona v vrednosti 15 EUR za trgovino Spar. Veljavnost vrednostnega bona je 3 leta. V Mestni občini Murska Sobota živi 3360 občanov, starih sedemdeset let in več, od tega jih 1181 živi v krajevnih skupnostih in 2179 v mestu Murska Sobota.

Prositi za pomoč ni lahko

MELITA MARIČ

Slovenska Karitas je nedavno obeležila 30. obletnico organizirane oblike delovanja.

Dogodek so počastili z jubilejnim tridesetim dobrodelnim koncertom Klic dobrote za družine v stiski, na katerem so zbrali 228.684 evrov. Toda akcija še ni končana in se nadaljuje do konca leta. V slovenskem prostoru deluje več kot 11.500 prostovoljcev Karitasa, v Pomurju okrog tisoč. »Ti so na področju Pomurja v lanskem letu naredili več kot sedemdeset tisoč pro-

stovoljnih ur in razdelili več kot 250 ton hrane ter pomagali skoraj deset tisoč ljudem, v murskosoboški mestni občini pa okrog dva tisoč ljudem,« pove Jožef Kociper, generalni tajnik Škofijske Karitas Murska Sobota. »Veseli smo, da imamo prostovoljce, a ti se starajo, zato bi potrebovali podporo mlajših,« izpostavi Kociper.

Skuhajo okrog 80 toplih obrokov

Javna kuhinja Lazarjevega doma je zaradi epidemije zaprta, kljub temu pa v vrtcu Lavra za najšibkejše dnevno skuha do 80 toplih obrokov in jih pripravijo za prevzem. »Ko ni bilo epidemije, je tretjina upravičencev topli obrok zaužila v Lazarjevem domu, tretjina si ga je odnesla domov, tretjino smo razvozili. Približno dvajsetim družinam na štirinajst dni razdelimo pakete, da si kuhajo doma,« pove Kociper. Skupaj je tako odjemalcev precej več kot osemdeset. »Stiske so velike in prvič je težko prositi za pomoč. Na nek način se razgališ, zato ta korak ni lahek,« pove Kociper in

Stiske ljudi so velike in se še poglobljajo, opozarja Jožef Kociper.

zaključiti z mislijo. »V tem času poiščimo posebne poti do drugega. Naj nam bo to obdobje v spominu kot izziv, preizkušnja, ki smo jo znali premagati in se je bomo s ponosom spominjali, ker smo prispevali nekaj dobrega.«

Prostovoljci so na področju Pomurja v lanskem letu naredili več kot sedemdeset tisoč prostovoljnih ur in razdelili več kot 250 ton hrane ter pomagali skoraj deset tisoč ljudem, v murskosoboški mestni občini pa okrog dva tisoč ljudem

Dialog mladih z županom

MIKK MURSKA SOBOTA

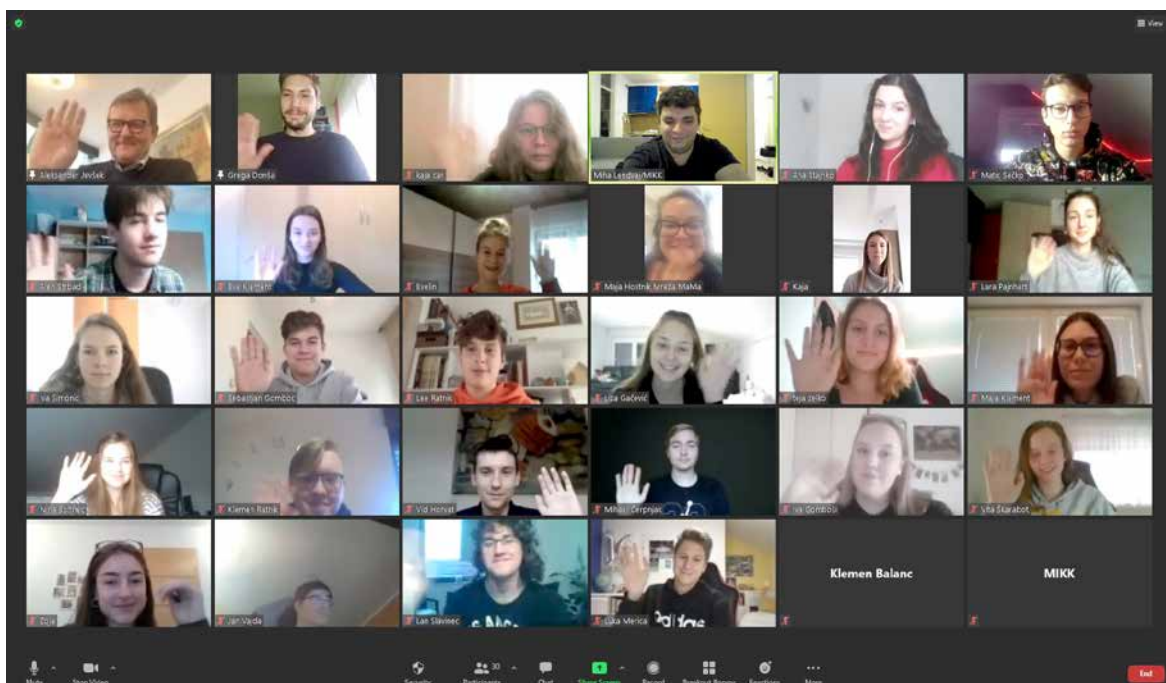
Namen dialoga je bil zblížiti mlade in odločevalce ter spodbujati participacijo mladih in aktivno državljanstvo.

V strukturiranem pogovoru z odločevalci mladi dobijo vpogled v delovanje demokratičnega sistema ter možnost za predstavitev predlogov, postavljanje vprašanj in izpostavljanje pobud odločevalcem v lokalnih skupnostih in regijah ter za njihov prenos na državno in evropsko raven. Aktivnosti dialoga mladih z županom so bile razdeljene na dva dela. Na delavnici so mladi najprej ob pomoči strokovnih delavcev spoznali elemente

demokratične družbe ter pripravili predloge, vprašanja in pobude za župana s področja aktivnosti mestne občine za mlade, torej s področij kulture, izobraževanja, podjetništva, zaposlovanja, razvedrilnih aktivnosti in športa. Pojavila so se tudi vprašanja o temah, kot so preprečevanje bega možganov, okoljevarstvo in skrb za ranljive mlade.

Predstavljali predloge

V drugem delu je sledil pogovor z županom. Mladi so županu zastavljali vprašanja ter mu predstavljali pobude in predloge, ki so jih prepoznali in izbrali na delavnici, župan pa je v dialogu z njimi poskušal nanje odgovoriti. Enourni pogovor je vodil predsednik Kluba prekmurskih študentov Grega Donša. Dialog je bil zelo razgiban in zanimiv, tako da je ostalo še kar nekaj odprtih vprašanj, razmišljanj in pobud. Na koncu so mladi in župan izrazili interes, da bi s takimi dialogi nadaljevali. Dogodek je izvedel Mikk kot partner v projektu Mladokracija (EUYOU)

Dogodek je zaradi epidemioloških razmer potekal prek spletne platforme Zoom.

v sodelovanju z Mladinsko mrežo MaMa, Inštitutom za politični menedžment, Klubom prekmurskih študentov, mestno občino ter gimnazijo in ekonomsko šolo iz Murske Sobotne.

Na delavnici so mladi najprej ob pomoči strokovnih delavcev spoznali elemente demokratične družbe ter pripravili predloge, vprašanja in pobude za župana s področja aktivnosti mestne občine za mlade.

Dialog je bil zelo razgiban in zanimiv, tako da je ostalo še kar nekaj odprtih vprašanj, razmišljanj in pobud. Na koncu so mladi in župan izrazili interes, da bi s takimi dialogi nadaljevali.

»Verjeti in vlagati v znanost«

KSENIJA GLAŽAR

Svetlana Utroša iz Murske Sobote je za raziskovalno magistrsko delo prejela Krkino nagrado.

Svetlana Utroša je po gimnaziji, ki jo je obiskovala v Murski Soboti, končala študij biotehnologije na Biotehniški fakulteti in magistrski študij industrijske farmacije na Fakulteti za farmacijo, oboje v Ljubljani. Kot študentka je delala na Kemijskem inštitutu, kjer se ji je ponudila priložnost za opravljanje eksperimentalnega dela magistrske naloge v sodelovanju s Fakulteto za farmacijo Univerze v Ljubljani pod mentorstvom Roberta Roškarja in somentorstvom Sama Andrenška. V magistrski nalogi se je ukvarjala z vitamini B-kompleksa. »Naš cilj je bil razviti analizno metodo na sistemu HPLC (tekočinska kromatografija), ki bi nam omogočila detekcijo vseh vitaminov B-kompleksa hkrati,« pravi Sobočanka. Razloži, da je razvoj analizne metode potekal približno štiri mesece. »Posebnost te metode je v tem, da zazna vse vitamine B-kompleksa hkrati in loči dve obliki vita-

mina B12. V drugem delu smo izbrali štiri prehranska dopolnila vitaminov B-kompleksa v obliki tablet, ki so se promovirala, da imajo podaljšano sproščanje,« še pojasni. Preverili so vsebnost vitaminov B-kompleksa v prehranskih dopolnilih, ki niso tako strogo regulirana kot zdravila. Vsebnost tablet je v večini ustrezala deklaracijam na embalaži. V tretjem delu so izvedli še test sproščanja, ki je ponazarjal pH v človeških prebavilih. Rezultati so pokazali, da nobeno od štirih prehranskih dopolnil nima podaljšane sproščanja. Ob izvajanju eksperimenta je pisala podroben laboratorijski dnevnik.

Krkina nagrada ji pomeni veliko

Za magistrsko delo je prejela Krkino nagrado. Nagrada ji pomeni veliko, saj je pokazatelj, da je njena magistrskega naloga kakovostna in ima uporabno vrednost. »Na-

grada tudi sporoča, da je raziskovalno delo zanimivo in cenjeno. Verjeti in vlagati moramo v znanost, saj je le to gonilo napredka.« Letošnja petdeseta podelitev nagrad je zaradi razmer potekala na daljavo. Zaposlitev je dobila v Krki v Novem mestu, in sicer v oddelku upravljanja kakovosti na področju kakovosti trdnih oblik, kjer obvladujejo kakovost končnih izdelkov trdnih oblik.

Rada se vrača v rojstni kraj

O Murski Soboti pravi, da je odlično mesto za odraščanje ter da s svojo majhnostjo in varnostjo pripomore k samostojnosti otrok. Toda priložnosti za karierni razvoj, zlasti za naravoslovne poklice, po njenem mnenju v regiji ni dovolj. »Verjamem, da bi se veliko vrstnikov z veseljem vrnilo v pomursko regijo, če bi zaposlitve omogočale enake možnosti za karierni razvoj kot drugje po

Zdi se ji pomembno, da kot družba spodbujamo znanost in naravoslovne poklice, saj prinašajo napredek, ter da znanosti kot družba verjamemo.

državi. Zavedamo se, da je kakovost življenja tukaj visoka. Glede na dobro prometno povezanost Murske Sobote s preostalim delom države tudi Prekmurje ni več tako daleč, kot je bilo včasih,« pravi Sobočanka, ki se v domače

mesto rada vrača. Svetlana Utroša je bila sicer pet let zlata štipendistka Mestne občine Murska Sobota. Štipendija je med drugim bila dodatna motivacija za še bolj redno študijsko delo in boljše ocene.

Sobočanka prejemnica Preglove nagrade

KSENIJA GLAŽAR

Dr. Sara Drvarič Talian je za doktorsko delo »Študij vpliva izbranih procesov in parametrov na notranjo upornost litij-žveplovih akumulatorjev« prejela prestižno nagrado.

Sobočanka se je pod mentorstvom prof. dr. Roberta Dominka v doktorski disertaciji ukvarjala z razumevanjem delovanja litij-žveplovih akumulatorjev, ki predstavljajo obetavno alternativo trenutno najbolj široko uporabljanim litij-ionskim akumulatorjem. So namreč cenejši, materiali so lažje dostopni, hkrati pa imajo v teoriji višjo kapaciteto. »V okviru svojega dela sem uspela natančno opisati mehanizme delovanja te vrste akumulatorjev, kar omogoča hitrejši in bolj usmerjen nadaljnji razvoj. Raziskave so bile sprejete v objavo v več zelo uglednih revijah, nagrada pa mi pomeni zlasti potrditev, da sem med doktoratom delala dobro in da so (ali bodo) moje raziskave pripomogle k boljši prihodnosti,« pravi nagrajenska.

Razvijala visokoenergijske litij-žveplove akumulatorje

Po gimnaziji, ki jo je zaključila v Ljutomeru, je končala dodiplomski in magistrski študij kemije na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani ter nato še doktorat kemijskih znanosti. V času doktorata, od oktobra 2015, je bila zaposlena na Kemijskem inštitutu, na Odseku za kemijo materialov v laboratoriju za moderne baterijske sisteme. »Moje delo je bilo tesno vpeto v večji evropski raziskovalni projekt Helis, kjer smo poskušali razviti visokoenergijske litij-žveplove akumulatorje. Ta projekt smo vodili na Kemijskem inštitutu in v njega je bilo vključenih štirinajst industrijskih ali akademskih partnerjev iz sedmih različnih držav.« V letošnjem letu je tri mesece go-

stovala na inštitutu Maxa Plancka v Stuttgartu.

Uživa v znanosti

Kot asistentka z doktoratom je zaposlena v laboratoriju Kemijskega inštituta, ukvarja pa se s študijem delovanja litijevih in magnezijevih anod za različne vrste akumulatorjev. O željah za nadaljevanje kariere pravi, da so želje in načrti eno, končni razplet pa drugo. »Bolj kot to, kaj želim početi in kje, vem, da bi to rada počela z ljudmi, s katerimi sem rada. Tako se da uživati tudi v kakšnem manj prijetnem delu. Načrtujem, da bi ostala v podobni službi, kot jo imam zdaj, torej v znanosti, ker v takem delu res uživam. Kje bo to in kaj točno bo to, pa bo pokazal čas,« pravi Sobočanka, ki trenutno živi in dela v Ljubljani. O Murski Soboti pravi, da ji je v prvi vr-

Kemijski inštitut podeljuje Preglovo nagrado za izjemna doktorska dela na področju kemije in sorodnih ved. | Foto: osebni arhiv

sti dom. »In čeprav mi domači v šali pravijo, da sem Ljubljancanka, za zdaj ne vidim, da bi to lahko kdaj postala. Iz preprostega razloga, ker sem pač Sobočanka. Zadnja leta sicer večino življenja preživim

drugje, kar pomeni, da imam malo bolj romantično predstavo, da je Sobota 'točno takša kak trbej'. Je pa res, da jo vidim zlasti ob vikendih, ko zna najbrž biti precej bolj mirna kot med tednom.«

»V tem poslu štejejo le originali, kopije so brez vrednosti«

ALEKSANDRA GRAH
FOTO: IGOR MODIC

Feri Lainšček, prejemnik Prešernove nagrade v letu 2021 za življenjsko delo, je veliki literat, ki že več kot štirideset let s številnimi izjemnimi deli polni in bogati kulturni prostor.

Njegov zadnji, trideseti roman »Kurji pastir«, v katerem se je z metodo aktivne imaginacije vrnil v zgodnje otroštvo, kjer odstira dolgo potlačene spomine, je gotovo »knjiga, kakršno pisatelj piše le enkrat v življenju«.

V letošnjem letu vam je bila muza ljubezenske poezije Erato, ki ima kip na Trgu kulture v Murski Soboti, še posebej naklonjena. Prejeli ste Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Kako gledate na ta izjemen dosežek?

Nagrade sem se zelo razveselil in jo sprejemam s spoštovanjem. Namenjena je mojim delom, od katerih so mnoga preživela svoj čas, nekatera pa bodo verjetno tudi mene. Na popolnoma intimni ravni jo doživljam kot priznanje vsemu tistemu, čemur sem se nekoč predal z dušo in telesom ter sem dopustil, da je postalo moj

način življenja. Verjamem, da sem že v letih, ko me tako priznanje ne more uspavati ali kako drugače vplivati na moj odnos do sveta. Po drugi strani seveda upam, da sem vendarle še dovolj mlad in je pred mano še čas ustvarjalnega nemira. Življenje z umetnostjo imam namreč neskončno rad. Marsikaj me zanima in mnogim rečem se posvečam, a najbolje se še zmeraj počutim, ko nastaja nekaj novega.

V letu 2020 je izšel tudi vaš trideseti roman »Kurji pastir«, v katerem se vračate v zgodnje otroštvo, v čas, ko ste dobili, kot ste povedali, nekakšna nevidna očala, ki nas spremljajo na poti. Zakaj ste se odločili vrniti ravno zdaj?

Mnogi smo prepričani, da že v zgodnjem otroštvu dobimo tista nevidna očala, ki nam potem vse življenje barvajo pogled na svet. Od teh očal je recimo odvisno, ali bomo ob kozarcu, ki je do polovi-

Pravi, da se še zmeraj najbolje počuti, ko v njegovi literarni ustvarjalnici nastaja nekaj novega.

ce napolnjen, rekli, da je pol poln ali pol prazen. In še veliko je kajpada tistega, kar nam na tak način zaznamuje življenje, zato nas verjetno začne prej ali slej zanimati, zakaj so ta naša očala ravno taka, kot so. Vsaj pri meni je bilo od nekdaj tako, nikoli pa se nisem s tem posebej ukvarjal. Zdaj je torej prišel ta čas. Zaradi tega moram reči, da roman »Kurji pastir« ni nastal zato, ker bi želel napisati spomine ali morda nekakšno družinsko sago, temveč me je v prvi vrsti zanimalo, kakšno je bilo torej to moje otroštvo. O njem sem želel izvedeti še kaj več, kot sem pravzaprav nosil v spominu.

Pri ustvarjanju ste si pomagali s posebno metodo aktivne imaginacije.

Med pripravami na roman sem že kmalu ugotovil, da moj spomin še zdaleč ni tako natančen in zanesljiv, kot se mi je do tedaj zdelo. Bolj ali manj je očitno, da imam v resnici selektivni spomin, ki je naravnan tako, da si dobre in lepe reči zapomnim, vse slabo in grdo pa raje pozabim. Nekateri mu pravijo tudi zdravilni spomin, saj je življenje brez take prtljage, zamer in užaljenosti gotovo lepše. No, izkazalo se je, da je lahko za pisatelja to tudi težava. Zato sem bil nekaj časa kar slabe volje. Nisem se želel sprijazniti s tem, da bi lahko

bilo kaj iz mojega življenja na tak način za zmeraj izgubljeno. Začel sem iskati različne poti, da bi se lahko zares vrnil tja daleč nazaj in o tem tudi prepričljivo pisal. Naposled sem se odločil za ustvarjalni postopek, ki sem ga pri nekaterih delih že uporabil in ki ga nekako pogojno lahko povežem z Jungovo metodo aktivne imaginacije.

Lahko to še natančneje razložite?

Aktivna imaginacija je pravzaprav starodavna meditacijska metoda, ki jo je utemeljitelj analitične psihologije Carl Gustav Jung malo pred prvo svetovno vojno znova aktualiziral in uporabljal pri svojih iskanjih. Opisal jo je kot način za neposredno srečanje z realnostjo nezavednega. Ali kot eno izmed tehnik, ki nam pomagajo videti, da obstaja v nas še neka neznana stran. Sam sem njegova spoznanja pri pisateljskem iskanju že večkrat uporabil, tokrat sem se prvič na tak način odpravil na sprehajališča za vračanje v zgodnje otroštvo. Ali če povem drugače, podrezal sem pod naplavine tega selektivnega spomina in se soočil z marsičim, kar je bilo doslej tam skrito, zastrto in potlačeno. Zato imajo prav tisti, ki pravijo, da pri tem romanu v resnici ne gre za spominsko prozo, temveč prozo spomina.

Najnovejši roman je bojda razprodan.

Drži. Zgodilo se je nekaj, česar v resnici nisem pričakoval. Že par mesecev po izidu je bila knjiga razprodana. Čeprav je izšla ravno v tistem tednu, ko so se po državi zaradi virusa zapirale knjigarne, je našla pot do bralcev. Prodana je bila tako rekoč po pošti.

Bo sledil ponatis?

Seveda je roman že v ponatisu, a se bo to zaradi znanih razmer malo zavleklo, saj jo tiskajo v tujini. Nove izvide lahko bralci pričakujejo v drugi polovici januarja.

Roman ima tudi podnaslov »Prva knjiga«. Ali lahko v prihodnjem letu pričakujemo še drugo, tretjo, morda četrto?

Druga knjiga bo, če bo seveda vse po sreči, izšla leta 2022, naslednja potem še dve leti pozneje. Čeprav me vsi sprašujejo o nadaljevanju, sem si namenoma vzel čas, saj želim vse dele te trilogije izpisati z enako pozornostjo, kot sem pisal prvi del. To so pač knjige, ki jih pisatelj v življenju piše le enkrat. Tudi ne nastajajo zato, da bi bile uspešnice in bi se dobro prodajale, temveč ker preprosto morajo biti napisane.

»Za kraj bivanja sem Sobotu izbral tudi zato, ker sem se v njej zmeraj dobro počutil.«

»Življenje z umetnostjo imam neskončno rad.«

drugimi glasbeniki, ki so še čutili ta tradicionalni navdih. Zadnja leta še največ sodelujem s skupino Del tuha. Vesel sem tudi, da je dejavna skupina Romano Glauso, pa seveda zasedbe, kot sta Marko banda in Ethnotrip. Čas je iz takih in drugačnih razlogov prinesel svoje. Avtorske glasbe je namreč na tem področju vse manj. Žal mi je, da bolj ne negujemo tradicije, ki je del naše identitete. Moram tudi reči, da me ljudje, ki prihajajo v naše kraje, še zmeraj pogosto sprašujejo po tej glasbi, radi bi se ob njej veselili in družili, a jih pravzaprav nimam kam napotiti.

Z vašimi verzi je bilo uglasbenih že več kot štiristo skladb. Kaj vam pomeni glasba?

Nastalo je veliko samospevov, zborovskih in jazzovskih skladb ter šansonov in še največ morda pesmic za otroke. Bolj je seveda vidno tisto, kar je bilo z mojimi verzi ustvarjeno na področju popularne glasbe, a sam vsega tega ne razvrščam po nekih kriterijih. Ne razmišljam o zvrsteh, temveč le o glasbi, ki mi je prijetna in jo rad poslušam. Z glasbeniki, s katerimi sodelujem, običajno tudi ne sklepam poslov, temveč nam gre bolj za skupno veselje, ustvarjalni užitek in družanje. Mirno lahko torej rečem, da to počnem za svojo dušo.

Na literarnem večeru ste rekli, da ste pisatelji tudi duhovni arheologi. Vi brskate po usedlinah prekmurščine. Kaj vse ste odkrili med tem brskanjem?

Moj materni jezik je prekmurščina, saj sem vse do vstopa v šolo poslušal le goričko narečje. S slovenščino sem se pravzaprav še najbolj uglasil z branjem, saj sem začel takoj, ko sem se naučil brati, res obsedeno brati. Z usodo tega našega vzhodnoslovenskega jezika, ki je bila v prejšnjem stoletju kar dinamična, sem se seveda seznanil šele veliko pozneje. Zanimali so me njegovi zapisi v starih knjigah in še živi arhaični ostanki v Porabju in mojih goričkih vaseh. Na svoj način sem ga potem tudi skušal ohranjati, saj sem v prekmurščini napisal kar nekaj pesmi, v porabščino pa so bile predstavljene tudi nekatere moje prozne knjige.

Pogosto pišete o ljubezni. Včasih se zdi, da smo nekako vsi, letos pa še bolj, sredi boja med dobrim in zlim. Ali res na koncu zmaga ljubezen?

Svet je vsekakor ves čas na tehtnici med dobrim in zlom. Pogosto se zdi, da nas bo zlo dokončno povleklo navzdol, potem pa dobro to tehtnico spet izravna. Edina metafizična utež, ki pomaga na

strani dobrega, je gotovo ljubezen. Zato sem prepričan, da je v današnjem zmedenem času še najbolj angažirano dejanje pravzaprav to, da si upaš glasno in brez cinizma spregovoriti o ljubezni. Zato to v svojih delih tudi ves čas počnem in oporekam tistim, ki skušajo vse to zamegliti ali odpraviti z nekažno ironično distanco. »Dajmo priložnost ljubezni,« sem nekoč med nastopom spontano parafraziral Lennona in zdaj to še kar ponavljam. Spremenilo se je v še eno misel, ki je postala moje življenjsko vodilo.

Pravite, da se niste nikoli prerivali na poti na Parnas, temveč se vam je preprosto zgodilo, da ste se znašli med pesniki. Verjamete v to, da se vse zgodi z razlogom?

Verjamem, da obstajajo arhetipi, po katerih živimo, ne da bi se tega v resnici zavedali. O njih začnemo običajno razmišljati, šele ko se uresničijo. Če se dovolj poglobimo, si jih potem lahko tudi dovolj osvetlimo. Carl Gustav Jung bi ob tem verjetno dejal, da se šele takrat zares realiziramo. Sam mu seveda lahko le pritrdim. To, kar se mi je »preprosto zgodilo«, je gotovo bolj plod nezavednih želja kot zavestnih stremeljenj. Veliko več časa sem se ukvarjal s proznim pisanjem in temu namenjal večjo pozornost, nekje v meni pa je tiho prebivala in po svojem sanjarila moja pesniška duša. Niti to, da torej nisem imel velikih ambicij, je očitno ni moglo ustaviti.

Nekje ste dejali: »So mesta, ki so lepa, in so mesta, ki imajo dušo.« Kakšno mesto je Murska Sobota?

Soboto sem deloma opisal v romanu »Raza«, »Ločil bom peno od valov« in »Muriša«. Na vse te romane sem se dobro pripravil, zato mi je v veliki meri uspelo razumeti duha časa in začutili mestno življenje v prvi polovici prejšnjega stoletja. Pozneje sem o Soboti pisal še v romanu »Petelinji zajtrk«, katerega dogajanje je bilo sicer potem filmsko postavljeno v Gornjo Radgono, ki je zato v splošnem prepričanju obveljala kot kraj dogajanja. Ta roman se seveda že dogaja v času socialistične Jugoslavije, ko se je Sobota zelo spremenila, število prebivalcev pa se je hitro povečalo. Mesta se sicer sam spominjam iz gimnazijskih časov, ko sem tu preživel štiri leta, zares preselil pa sem se šele leta 1985. Za kraj bivanja sem Soboto izbral tudi zato, ker sem se v njej zmeraj dobro počutil. Veselim se urbanistične prenovе mestnega središča, ki zdaj poteka; koliko nekdanjega urbanega šarma nam je uspelo tudi v tem času ohraniti, pa pravzaprav ne znam stehtati. Duh mesta so soustvarjala stole-

tja, njegova duša pa smo kajpada ljudje, ki zdaj tu živimo. Eno je to, kako se mi počutimo, bolj mero-dajno pa je, kako nas drugi vidijo.

Letos smo Prekmurci dobili kar dva Prešernova nagrajenca. Nagrado Prešernovega sklada je prejel vaš prijatelj iz študentskih let akademski slikar Sandi Červak. Kot kaže, je bilo leto 2020 polno ustvarjalne energije.

Sandijeve nagrade sem se zelo razveselil, saj sva res že dolgo prijatelja in občudujem njegovo umetniško delo. Je vztrajni iskalec, ki je vseskozi ostal zvest samemu sebi in ustvaril opus, ki je prepoznaven tudi v širšem prostoru. Njegove slike danes potujejo daleč po svetu in stojijo na pomembnih mestih.

Sredi kakšnega ustvarjalnega dogajanja ste trenutno?

Za Gledališče Ptuj in igralca Vlada Novaka sem napisal monodramo z delovnim naslovom »Gajaš brez maske«. Trenutno jo z režiserjem Samom Strelcem pripravljamo za uprizoritev, na oder pa jo bomo postavili takoj, ko bodo razmere to dopuščale.

Ali so vam letošnje razmere prekrizale načrte?

Z glasbenico Ditko sva morala odpovedati skupno literarno-glasbeno turnejo po slovenskih mestih in osnovnih šolah. Tolaživa se z ustvarjanjem novih skladb in komaj čakava, da se lahko spet odpraviva na pot.

Kaj si želite v novem letu?

Želim si, da bi kmalu premagali virus in zopet zaživel, kot da se nam ni vmes nič hudega zgodilo.

„Z glasbeniki, s katerimi sodelujem, običajno tudi ne sklepam poslov, temveč nam gre bolj za skupno veselje, ustvarjalni užitek in druženje. Mirno lahko torej rečem, da to počnem za svojo dušo.“

V delih se pogosto dotikate življenja preprostih ljudi z roba družbe, prav tako v njih z iščočo cigansko dušo kažete poseben odnos do drugačnih. Ste ali ste radi drugačni? Gotovo niste kot drugi, saj že vaša pesniška zbirka pravi »Ne bodi kot drugi«.

O lastni drugačnosti vam težko kaj povem. Zagotovo nisem nikoli v življenju iskal bližnjic. Zmeraj sem raje hodil po svojih poteh, če-tudi so bile daljše, kdaj tudi samotne, ali pa se je od daleč celo zdelo, da niso prehodne. Tudi nisem rad letel v jati, pa čeravno vem, da je tako bolj lagodno. Še manj sem se prepuščal črednemu nagonu, saj to res ni v moji naravi in po mo-

jem tudi ni ustvarjalno. Zdaj pa, če se komu zdim zaradi tega drugačen, potem sem verjetno res. In še nekaj je lahko tu pomembno. Gotovo obstajajo arhetipi, po katerih živimo. In ta moj verz »Ne bodi kot drugi«, ki se je sčasoma spremenil v slogan, bi lahko bil tako vodilo. Ampak pogledajte, po svojem je razumljivo, saj v tem našem pisateljskem cehu niti ne gre drugače. V tem poslu štejejo le originali, kopije so brez vrednosti. Zato otrokom na šolah zmeraj rečem: Če srečate dva pesnika, ki sta si zelo podobna, vedite, da je z enim zanesljivo nekaj narobe.

Nedavno je pri založbi Akord Records izšel prvi album prekmurske zasedbe Del tuha »Zacumprano srce«, za katerega ste prispevali besedila skladb. Kaže, da vas še zmeraj navdihuje ciganski temperament.

Tradicija panonske glasbe, v kateri je bila od nekdanj prisotna tudi ciganska glasba, me je zmeraj privlačila. Veliko noči in lepih trenutkov sem preživel z njo. V naši nekdanji kavarni Diani in znameniti Čardi, pa še v mnogih kavarnah vse tam okoli od Šoprona, Budimpešte, Novega Sada in Đurđevca do Varaždina. Ko je začela ta glasba v naših krajih nekako usihati, sem si preprosto zaželel, da bi se še porajala. Sodeloval sem s skupinama Langa in Halgato band ter

„Zagotovo nisem nikoli v življenju iskal bližnjic. Zmeraj sem raje hodil po svojih poteh, četudi so bile daljše, kdaj tudi samotne, ali pa se je od daleč celo zdelo, da niso prehodne. Tudi nisem rad letel v jati, pa čeravno vem, da je tako bolj lagodno.“

»Vedno so me zanimale mejne stvari«

ALEKSANDRA GRAH

Sandi Červek spada med glavne predstavnike močne generacije prekmurskih likovnih ustvarjalcev, ki so za svoje umetniško ustvarjanje prejeli številne nagrade in mnoga priznanja.

Lani ste na dan Prešernovega rojstnega dne prejeli nagrado Prešernovega sklada za leto 2021, in sicer za razstavo s pomenljivim naslovom »1 + 1 = 11«. Kako gledate na to najvišjo državno nagrado za umetniške dosežke?

Vsaka nagrada ustvarjalcu pomeni veliko. V ozadju moje stoji zanimiva zgodba. Dela te razstave bi namreč sprva razstavil skupaj z mlajšo hčerko Živo, ki je študirala modno oblikovanje. Tega sodelovanja sem se zelo veselil, saj je imela nekaj zelo dobrih zadev, zanimivo inštalacijo itd. Ob začetku pandemije je bila ravno v ameriškem Portlandu in se ni mogla vrniti domov. Takrat nam ni preostalo nič drugega, kot da z Irmo (op. p. kuratorka razstave Irma Brodnjak Firbas) pripraviva samostojno razstavo. Slik sem imel dovolj, sem pa občutil grenak priokus, saj sem si želel, da bi vsaj enkrat razstavljala skupaj s hčerjo. Razstavo sem v galeriji postavil v petih prostorih, v vsakem opus zadnjih treh let. Tako ta razstava ni pregledna razstava, kot vsi mislijo, ampak razstava zadnjih treh let. Na koncu lahko rečem, da je glavni krivec za vse to covid.

Slike so nastajale v vašem ateljeju?

Tako je. To je zelo pomembno, saj sem dve, tri leta nazaj odšel k županu dr. Aleksandru Jevšku in ga prosil za primeren prostor, saj ga doma nisem imel. Župan mi je prišel naproti

in mi ponudil prostor nasproti občine, v stari trgovski šoli, kjer sem lahko nemoteno delal in v teh treh letih ogromno naredil, saj nisem imel več težav s prostorom. Za to sem mu zelo hvaležen. Vse to so deležniki, ki so k tej nagradi pripomogli. Stvari se morajo zložiti tako ali drugače. Pravzaprav je do tega prišlo, ker s hčerjo nisva mogla razstavljati skupaj. Rezultat tega je, da sem dobil nagrado Prešernovega sklada, Živa pa je dobila študentsko fakultetno Prešernovo nagrado za svoje magistrsko delo.

Torej sta oba hkrati dobila nagrado?

Res je, v skoraj dveh tednih. Mogoče bova čez dve leti poskusila skupaj razstaviti te stvari, ki jih zdaj nisva mogla. Na koncu se je za oba izšlo bolje, kot če bi razstavljala skupaj (smeh).

Kot kaže, je umetniška nadarjenost v družini.

Seveda. V naši družini je vse povezano z umetnostjo. Imam dve hčeri, starejša Katjuša je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani in je industrijska oblikovalka, mlajša je modna oblikovalka.

Naslov razstave spominja na matematično formulo ali račun. Kje lahko najdemo logiko dialogov – ali je 1 + 1 = 11 ali sta to dve enki?

Na to vprašanje zelo rad odgovorim. Veliko sem eksperimentiral, približno tri leta nazaj sem prebolel težjo bolezen in potem se je v meni nekaj premaknilo in sem si rekel, zakaj ne bi malo eksperimentiral. Skušal sem dognati, koliko stvari lahko še potegnem iz sebe pri teh letih. Vedno so me zanimale mejne stvari, recimo pri šahu, ki je zanimiva igra, najbolj pa takrat, ko si potisnjen v kot. Koliko torej še lahko iztisneš iz sebe? Potem sem imel diskurze, začel sem eksperimentirati z barvami, začel sem z enim konceptualnim opusom, potem sem iz črnine prišel v modrino. V bistvu sem se šel nekakšno igro, iskal sem logiko v nelogiki in nelogiko v logiki. Veliko sem

Slikarja, ki rad hodi po robu, širše občinstvo pozna po znamenitih črnih slikah, z nagrajeno razstavo pa se predstavlja tako v črnini kot v barvah.

premišljeval in na Ptuj v vsaki sobi predstavljal po en opus. Gledal sem, kakšen naslov bi temu sploh lahko dal. Kuratorka Irma je svojemu tekstu dala naslov »Dialogi«. Jaz sem pa izbral enačbo »1 + 1 = 11«. Lahko gledamo z matematičnega stališča, če iščemo logiko; je ni, ali pa tudi je. Če pa gledamo znak kot znak 1, sta lahko tudi dve enki. Igra v tej enačbi se mi je kot naslov zdel najbolj primeren. Zelo rad gledam znanega umetnika Gerharda Richterja, ki je vse svoje življenje iz realizma sočasno prehajal v abstrakcijo, v geometrijsko abstrakcijo, v gestualno abstrakcijo in nato nazaj v figuraliko, v hiperrealizem. Ves čas sem se čudil temu oziroma sem ga zelo cenil ravno zaradi teh miselnih preskokov, deportacij iz enega prostora v drug miselni prostor ali vzorec. Nato sem se želel preizkusiti, ali lahko naredim kaj takega. Ugotovil sem, da dejansko lahko, samo upati si moraš. Vse življenje moraš poslušati samega sebe in delati to, kar te veseli.

Na razstavi kot protiutež vaši znameniti črnini najdemo barve in tudi nekaj igrivih, sproščenih ciklov. Kako ste prišli do barv?

Pri tej razstavi sem, kot sem

že povedal, v nekaj sobah lahko razstavil ta opus. V prvi sobi so zajeta oziroma predstavljena vsa dela iz določenega obdobja. Kjer je naslov »Dialogi«, je črna slika, modra slika, naslov »Inštalacija«, črni kvadrat, so tri barvne slike, tu je v grobem predstavljeno, kar bo videti v prihodnjih sobah. V eni sobi je predstavljena serija novih slik, v naslednji je predstavljena serija »Kar to ni, to je«, v naslednji fazi so temno modre slike, v eni sobi pa je predstavljen opus »Onkraj spomina«. Zaradi tega mogoče mnogi mislijo, da je ta razstava moja retrospektiva. Ta opus ni zaključen in nikoli ne bo, spremlja me že od nekdaj, tukaj so moja dela, ki so starejša, vendar opus še traja.

Že prej ste povedali, da vas zanimajo mejne stvari.

Zdaj, ko sem starejši, lahko povem, da sem pravzaprav vse življenje hodil po robu, a ne zato, ker bi rad hodil po robu, ampak me je to enostavno vlelo. Ko hodiš po robu, čutiš adrenalin, strah, a čutiš tudi zadovoljstvo. V življenju sem vedno hodil po robu, posledice tega so bili tudi padci, po katerih se moraš znova pobrati. Tukaj ni prave gotovosti. Nekateri padci so bili grdi, vendar se tudi takrat moraš dvigniti. Hoja po

robu je pravzaprav način življenja – ali hodiš ali ne hodiš.

Imate morda vzornika, ki vas navdihuje pri ustvarjanju? Kaj je vaše gonilo ustvarjalne moči?

Že od malih nog rad rišem – to lahko vzamemo kot prekletstvo ali pa kot danost. Ampak pustimo zdaj slabe strani. Če bi imel novo priložnost, svojega življenja ne bi več ponovil, a sem kar zadovoljen, saj spreminjal ne bi nič. Najbolj enostavno lahko gonilo razložim s tem, da povem, da bi znorel, če ne bi delal. Moraš delati, drugače se ti skisajo možgani. Od mladih let so mi ostali določeni avtorji. Ko sem začel, so bili to Picasso, Morandi, sodobni avtorji, npr. Kapor, James Turrell. Ogromno je avtorjev, ki jih rad gledam, od gotike naprej. Zelo rad obiskujem muzeje in si ogledujem dobre stvari, ampak stalno moraš gledati boljše stvari. Na srečo imamo Dunaj dovolj blizu in tam imamo Muzej modernih umetnosti, dunajski muzej umetnostne zgodovine, ogromno stvari je na ogled. Ko vidiš dobre stvari, dobiš blazen zagon za delo. Največji motiv so mi kakovostna dela na Dunaju.

Ko ustvarjate, imate radi dvom o sebi. Ali se ob ustvarjanju sprašujete o

“ Slikarja, ki rad hodi po robu, širše občinstvo pozna po znamenitih črnih slikah, z nagrajeno razstavo pa se predstavlja tako v črnini kot v barvah.

»Ko delam, moram biti zelo zbran in vleči potezo za potezo, po več ur, več dni, in to me seveda potegne v meditativne sfere.«

smiselnosti nastajajočih umetnin oziroma mogoče o njihovem učinkovanju na publiko?

Seveda, saj se ob vsem, kar delam, sprašujem o smislu početja. V prvem planu moram biti zadovoljen s slikami. A jaz imam še dodatne težave, ko je slika končana. Najti moram namreč pravi prostor, jih tam dobro osvetliti in jim vdihniti življenje. Če ni prave svetlobe, jih ni, saj so to pravzaprav ambientalne slike. Potem še sam dvomim o tem, kar delam. Moj dober kolega umetnosti zgodovinar Janez Balazic je povedal, da je dvom kot absolutno gibalno ustvarjalca, in s tem se popolnoma strinjam. Mora imeti zdravno mero samozavesti in dvoma, torej gre vedno za dvoboj med tema skrajnostnima. Poleg tega je tukaj še trema, ki jo imam še vedno pri vsaki razstavi, in to ni enostavno. Trema je vedno prisotna in vedno bo.

Nekje ste izjavili, da umetnikova dela nikoli niso za širšo publiko. Za koga so dela Sandija Črveka?

Že na začetku, ko sem začel s črnimi slikami, je bilo hecno. Če ne bi par kritikov bilo na moji strani, bi me zlomili. 29 let sem imel, ko sem naredil prvo črno sliko, in reakcije so bile burne. Najbolj burne so bile pri kolegih slikarjih, nekateri so me zasmejovali, kaj šele občinstvo. Moji začetki sploh niso bili enostavni, kot mogoče nekateri mislijo, saj sem imel ogromno nasprotnikov. Vprašanje je, kaj bi se z mano zgodilo brez teh nekaj kritikov, ki so stali za mano in me bodrili. Sicer sem dokaj trmast človek in me težko kaj zlahka vrže s tira, ampak moram pa povedati, da me je takrat

to zelo bolelo. Zato pravim, da moramo biti trmasti in vztrajati ne glede na to, kaj si nekdo misli. Na začetku ob mojih slikah publika seveda niti ni vedela, kaj si naj misli. Dejansko slikarji slikamo zase, nato pa za tisti najožji krog, v katerega verjamemo, oziroma za tiste, ki verjamejo v nas. Seveda si vsak slikar strahno želi odziva teh ljudi. Najlepše je seveda, če nekdo kupi sliko.

Zadnja tri desetletja ustvarjanja so zaznamovale t. i. črne slike, ki so bile zelo dobro sprejete. Črnina tukaj ni le črnina, ampak lahko služi tudi kot meditacija oziroma meditativna vrata, kot je izjavil dr. Robert Inhof. Kaj črnina pomeni vam?

Nastajanje slike je zelo zahteven, zelo počasen postopek. Pri teh slikah je zelo pomemben načrt. Skice so najbolj ustvarjalni del procesa pri nastajanju slike. Ob skicah se pomudim zelo dolgo časa. Gre za igro šaha, geometrije, koordinatnega sistema, napenjanja krivulj. Ta del je najbolj ustvarjalni. Kar sledi, oziroma proces slikanja, je mogoče za nekoga zelo suhoparno, meni pa nudi veliko več. Ko delam, moram biti zelo zbran in vleči potezo za potezo, po več ur, več dni, in to me seveda potegne v meditativne sfere. Zapadeš v stanje zamaknenosti in mentalno me odnese v čisto druge sfere, to je ta »fina«, lepa meditacija, zakaj sploh toliko let vztrajam pri tem.

Mnogi ne vedo, da ste vzporedno ob črnih slikah ustvarjali tudi majhna dela na papirju, narejena v

tehnikah oljnega pastela na papirju. Ali še zmeraj nastajajo?

To je cikel »Onkraj spomina«, o katerem sva se prej pogovarjala. Ta opus bo verjetno ves čas nastajal, saj se ob tem ustvarjanju tudi malo sprostim. Ko dodobra zagrizem v stvar, pa vidim, da tudi to ni samo sproščanje. Pri teh delih je najbolj zanimivo, da delam tako dolgo, dokler se naslov sam ne izriše.

Kakšna je prihodnost slikarstva?

Ob vsej digitalizaciji bo slikarstvo še vedno obstalo. Pri slikarjih vse od začetka renesanse in do začetka dvajsetega stoletja vidimo, da se slikarstvo dobro prilagaja času, ne vem sicer, če je to pravi izraz, a še vedno je sveže, aktualno. Fotografija je recimo samo še pripomogla k slikarstvu. Na vse nove medije je treba gledati v smislu spodbude. V življenju sem delal milijon stari, predaval sem na fakulteti, zdaj učim na srednji oblikovni šoli, pri študentih in dijakih sem videl, kako radi delajo ročno. Veseli me, da tudi mladina zelo rada riše. Jaz jih poskušam naučiti osnovnega razmišljanja, kako priti do ideje, do katere ni mogoče priti po računalniški poti, ampak z risanjem, saj takrat razmišljaš in ideje ti pridejo naproti. Seveda to idejo potem na računalniku dodelaš, obdeláš. Sploh v sodobnem dizajnu. Brez računalnika je namreč ni. A do ideje lahko prideš samo s svinčnikom in barvicami. Računalnik nudi potem druge možnosti obdelave.

Pedagoški del ima prav tako pomembno mesto v vašem življenju. Kdaj ste začeli poučevati?

S pedagoškim delom sem začel dokaj pozno, leta 2005 sem naredil docenturo na likovni akademiji v Ljubljani in dobil priznanje likovnih del na Univerzi v Ljubljani, leta 2010 je prišlo povabilo z mariborske pedagoške fakultete, kjer sem se habilitiral za docenta. Ker sem bil navajen samotarskega dela, mi je bilo najprej grozno stopiti pred študente. Sedem let sem poučeval na fakulteti, nato še v srednji šoli, ki je bila skoraj istočasno ustanovljena, potem sem pa videl, kako je ta poklic lep, videl sem, da sem tudi tega sposoben. Zdaj poučujem samo v Murski Soboti (op. p. Srednja poklicna in tehniška šola, oblikovalstvo), od lani več nisem na fakulteti, saj je delo bilo malo prenaporno. Slikarstvo je moja prva skrb, moram pa povedati, da zelo rad učim, na šoli smo zelo dober tim in kolektiv.

Verjetno med dijaki prepoznate talente.

Da, to je zelo lepo opazovati. Ko vidiš dijake in dijakinje z dobrimi idejami in dobrimi izdelki, je to odlično. V vsakem letniku je nekaj izjemnih.

Ste kot profesor strogi?

Eh, kje pa. Če si prestrog, ubijaš kreativnost, zato dijakom marsikaj dovolim. Učim jih osnov oblikovanja in pri tem si predstavljam, kaj rabim jaz. Dajem jim možnosti, da se najprej pogovorimo, da se sprostijo, nato začnejo ustvarjati. S strogojstvom bi jim vcepil le strah, ki pa je največji sovražnik kreativnosti. Če je prisoten strah, ni ustvarjalnosti. Moji dijaki morajo brez strahu priti do kreativnega razmišljanja.

V Murski Soboti imamo kar nekaj sodobnih skulptur, ki vendarle nakazujejo, da se mesto razvija tudi z in ob umetnosti. Katera mestna skulptura vam je najbolj pri srcu?

To je težko vprašanje. Sobotna je v zadnjih letih dobila veliko skulptur. Dober je koncept aleje, ki se je vzpostavil na Ulici Štefana Kovača s spomenikom ob stoti obletnici priključitve Prekmurja k matični domovini. Lepo je, da smo dobili dela Bratuše in Begiča, imamo tudi dobre skulpture še od prej v krožišču, od Rajnarja in Medena. Zdaj bi že skoraj lahko rekli, da je Sobotna mesto skulptur. Je pa zanimivo to, da je bila Sobotna vedno mesto slikarjev.

Kaj pravite na umeščenost skulptur v prostor?

Vsekakor se bolj nagibam k

temu, da so skulpture umeščene v domiselni prostor. V Sloveniji je sicer zelo priljubljeno mesto krožišče. Ne želim, da bi me narobe razumeli, da skulpture ne sodijo v krožišče, ampak menim, da imamo več drugih, boljših mest, kjer bi bolj prišle do izraza. Nazadnje smo dobili Miklavžev skulpturo, ki je dobra skulptura in figuralika. Vidim, da pred katoliško cerkvijo nastaja nov trg, in zdi se mi, da bi ta kip bil fenomenalen pred cerkvijo. S tem bi dobili nov trg pred cerkvijo, kjer bi se lahko sprehajalci ustavili in si ogledali kip. Škoda je, da do teh skulptur ne moremo priti. Enako dobra je Rajnarjeva skulptura v krožišču pri BTC-ju, ampak ne moreš priti do nje, lahko samo krožiš in jo opazuješ iz avta. Veliko lepše bi bilo, če bi lahko vsakdo stopil do skulpture, kajti ne nazadnje se je skulptur zelo lepo dotikati. Sem mišljenja, da se vsake stvari moraš dotakniti, če se le lahko, če je to mogoče. Jaz se teh stvari zelo rad dotikam, vedno, ko grem mimo teh naših kipov, se jih dotaknem. To je fiasco teh postavljenih skulptur v krožišču, kot ga vidim jaz.

Letos ste praznovali tudi okroglo obletnico in v letu, ko ste praznovali šestdeseti rojstni dan, dobili posebno darilo. Kaj si boste zaželeli za leto 2021?

To leto je bilo res zanimivo, ta moja šestdeseta obletnica je bila malo drugačna. Kaj si želim? (se zamisli) Hčeri se osamosvajata, želim si, da si ustvarita dom. Zase si po preboleli bolezni želim le zdravja.

Boste morda tudi proslavila s Prešernovim nagrajencem Ferijem Lainščkom?

Ferijevo delo zelo cenim, odličen je, nagrada je gotovo šla v prave roke. Ko vse to mine, bova gotovo proslavila (smeh).

»Ko delam, moram

biti zelo zbran in vleči

potezo za potezo, po

več ur, več dni, in to

me seveda potegne v

meditativne sfere.

Kdo je kreiral stavbe, ki dajejo šarm mestu

KSENIJA GLAŽAR

Ladislav Takač (László Takáts, ponekod zasledimo tudi zapis Takács) velja za prvega izobraženega murskosoboškega arhitekta.

Kljub mladosti so mu zaupali gradnjo nekaterih še danes pomembnih stavb v Murski Soboti. Nastajale so v času, ko je naše mesto začelo dobivati prve urbane poteze.

Mlad, a uspešen

Takač se je rodil 13. maja 1880 v Kupšincih, kjer so z družino živeli do leta 1884, ko je bil njegov oče István R. Takáts imenovan za ravnatelja takrat ustanovljene murskosoboške osnovne šole. Ko je bil star le pol leta, mu je umrla mama, zato je zanj večinoma skrbel dedek. Po končani osnovni šoli je šolanje štiri leta nadaljeval na jezuitski gimnaziji v Köszegu, nato pa še štiri leta v Sombotelu. Šolanje je nato nadaljeval na Tehnični fakulteti v Budimpešti, ki jo je zaključil leta 1903. Po končani fakulteti naj bi odšel na triletno študijsko potovanje na Dunaj, v München in Italijo, a o tem pisnih virov ni. V času prve svetovne vojne, natančneje 11. septembra leta 1916, je kot nadporočnik umrl v Haliču v Galiciji. Pokopan je bil v Budimpešti. O njegovem življenju je znanega zelo malo, saj je umrl mlad in ni imel potomcev. Ostajajo pa zgodbe. O njegovi skriti ljubezni s hčerjo murskosoboškega trgovca Editó Ašer, pripoveduje Janez Mataj v knjigi z naslovom »Cintor«.

Sprva elementi secesije, nato bolj čiste zgradbe

Takača si je za svoje magistrsko delo izbral umetnostni zgodovinar Attila Písnjak, ki v oddaji RTV Slovenija »Moj gost, moja gostja«, posvečeni Takaču, pojasni veliko zanimivosti o našem rojaku. Med drugim tudi, da je Takač leta 1906 postal asistent na splošni arhitekturi v Budimpešti in istočasno delal na prvi stavbi v Murski Soboti, t. i. Vrataričevi hiši. Zanj je bila značilna še dokaj zadržana arhitektura, ki je temeljila na Lechnerjevi tradiciji (znani madžarski arhitekt) z okrasimi z valovanjem. Njegovo naslednje delo je bila Hranilnica južne Železne županije, ki je z leti postala ena najpomembnejših stavb v mestu. Stavba ima še danes vidne dekorativne elemente, značilne za madžarsko secesijo. Motiv čebelice odraža značilnosti hranilnice – varčnost in pridnost. Pozneje je Takač, kot pravi Písnjak, Lechnerjev slog opustil oziroma ga preoblikoval v lastnega. Leta 1915 je bila zgrajena zadnja Takačeva doku-

Cerkev sv. Nikolaja

Šömnova hiša nekoč. | Vir: Facebookova stran Slike stare Sobote

mentirana stavba, hiša dr. Lajoša Šömna, ki je bila zgrajena v predmodernem slogu. Okrasne motive, značilne za madžarsko secesijo, je opustil in načrtoval veliko bolj čisto zgradbo. Načrtoval naj bi tudi notranjo opremo za kazino Dobrai in izdelal načrte za nekaj paviljonov za takratno bolnišnico.

V cerkev sv. Nikolaja vpeljal novosti

Eden njegovih najpomembnejših in najznačilnejših objektov je cerkev sv. Nikolaja v Murski Soboti. Takač je zanj pripravil dva dokaj podobna načrta. Nerealizirani načrt je predvideval samostojna zvonika. Po

mnenju Písnjaka velja Takač za pionirja novitet na področju sloga in tudi tehnične izvedbe. Cerkev je zgrajena iz armiranega betona, kar takrat sicer ni bila novost, nova je bila njegova uporaba pri gradnji cerkva. O tej tehniki je pozneje Karoly Uy, s katerim sta sodelovala pri gradnji cerkve v Puconcih in Murski Soboti, predaval v Budimpešti. Murskosoboška cerkev je brez okrasov, načrtoval je celo navadna steklena okna, s čimer je želel ustvariti čist prostor, kjer estetiko ustvarja sam prostor in ne notranji okras. V Prekmurju se je Takač lotil tudi prenove evangeličanske cerkve v Puconcih.

Slovenska ulica ima danes tudi zaradi dela Ladislava Takača svojvrsten šarm. | Foto: Aleš Cipot

Hranilnica prekmurskih dobrot velja za eno najlepših Takačevih del v Murski Soboti.

Šömnova hiša danes. Takač je okrasne motive, značilne za madžarsko secesijo, opustil in načrtoval veliko bolj »čisto« zgradbo.

Ustvarjal tudi v Budimpešti

V Budimpešti je bil leta 1908 imenovan za arhitekta parlamenta. Njegova funkcija pri tem ni znana, domnevno naj bi šlo za koordinacijo manjših del, a je bila zanj pomembna referenca. Leta 1910 je v Budimpešti skupaj z Zoltánom Tornaljayem odprl arhitekturni atelje, s katerim sta se prijavila na več odmevnih projektov in se ukvarjala tudi z urejanjem mest. A se je Takačevo življenje prekmalu končalo.

Eden njegovih najpomembnejših in najznačilnejših objektov je cerkev sv. Nikolaja v Murski Soboti. Takač je zanj pripravil dva dokaj podobna načrta. Nerealizirani načrt je predvideval samostojna zvonika.

Rotov čoln ima zlat sijaj

KSENIJA GLAŽAR

Kot prvo pomursko podjetje je prejelo zlato priznanje za inovacijo za polietilenski čoln, izdelan po postopku rotoliv tehnologije.

Pomurska gospodarska zbornica je na 26. letni konferenci Pomurskega društva za kakovost, ki je letos potekala po spletu, podelila priznanja za inovacije. Zlata priznanja so prejeli podjetje Roto za inovacijo polietilenskega čolna ROTO 450s, ki je izdelan po postopku rotoliv tehnologije, avtorjev Matjaža Pavlinjeka in Suzane Flisar, razvojna ekipa podjetja Pomgrad za inovacijo prototipa zabojnika za odlaganje nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov, podjetje Paradajz (Simon Horvat, Andrej Smodič in Andrej Šinkovec) za inovacijo papirnate vrečke iz vlaken, pridobljenih iz stebel rastlin paradižnika, ter Tadej Glavač iz podjetja GO4GOAL za inovacijo inteligentno zasnovanih športnih nogavic GO4GOAL. Prve tri zlata inovacije so poslali na državno raven.

Proizveden v sendvič tehnologiji

Podjetje Roto je kmalu zatem na Dnevih inovativnosti 2020, kjer so podelili nacionalna priznanja naj-

bolj inovativnim podjetjem in inovatorjem, za polietilenski čoln prejelo še zlato priznanje za najboljše inovacije krovne zbornice. Priznanja Gospodarske zbornice Slovenije za inovacije so najvišje nagrade za inovativne dosežke slovenskih podjetij. »Gre za prvo tako priznanje kateremukoli podjetju iz Pomurja,« so ponosni v podjetju Roto. Inovativen polietilenski čoln ROTO 450s je bil izdelan po postopku trislojne tehnologije rotacijskega litja. Razvit je bil za zelo zahteven skandinavski trg, kjer imata navtika in ladjedelnštvo dolgotrajno tradicijo ter posledično tudi visoke zahteve glede konstrukcije in kakovosti izdelave. Po zelo ugodnem odzivu na skandinavskem trgu so čoln izjemno uspešno sprejeli tudi na globalnem tržišču. Bistvena prednost čolna ROTO 450s, izdelanega v enem kosu, je ta, da je proizveden po rotacijskem postopku v trislojni (sendvič) tehnologiji. Prednosti unikatne tehnologije so majhna teža, izredna trdnost in odpornost na udarce. Inovativna konstrukcija trupa čolna preprečuje zvijanje čolna tudi pri velikih

hitrostih ter tako zagotavlja dolživost in stabilnost, posledično pa varnost pri plovbi. »V podjetju Roto smo na ta patent zelo ponosni, saj smo globalno prvi uporabili tak koncept konstrukcije trupa, kar med drugim zagotavlja ključne konkurenčne prednosti pred napihljivimi čolni iz gume,« pravi jo v podjetju Roto. Njegova zasnova zagotavlja vsestransko uporabo. Uporablja se ga lahko kot plovilo za ribolov, delovni čoln za reševalce in vse do dnevnih potovanj po morju, rekah ali jezerih.

Pomgradu priznanje za zabojnik

Zlato priznanje Pomurske gospodarske zbornice je prejela tudi razvojna ekipa podjetja Pomgrad, in sicer za prototip zabojnika za odlaganje nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov. »Izdelava in testiranje prototipov odlagalnih zabojnikov za odlaganje nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov bosta za jedrsko varnost ključen element odlagališča Vrbina, za podjetje Pomgrad pa pomemben razvojni projekt. Izdelani so bili

Podjetje Roto je za inovativni čoln prejelo zlato priznanje Gospodarske zbornice Slovenije za inovacije. | Foto: Matjaž Očko

Pomgradov prototip zabojnika za odlaganje nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov, za katerega so prejeli zlato priznanje Pomurske gospodarske zbornice za inovacije | Foto: arhiv podjetja Pomgrad

prototipi zabojnikov velikosti 1,95 x 3,30 m iz betona visoke trdnosti s predvideno življenjsko dobo tristo let,« piše v obrazložitvi. Da so preverili optimalno rešitev, so iz-

vedli test štirideset ton težkega zabojnika s prostim padcem z višine 30 cm, test prevrnitve in test nosilnosti dviznih nastavkov zabojnika. Vsi testi so bili uspešno opravljeni.

Iz hobijev v poslovne priložnosti

KSENIJA GLAŽAR

Štiri ideje, ki bodo kmalu prerasle v prava podjetja.

V okviru projekta PONI (Podjetno nad izzive), ki ga izvaja Razvojni center Murska Sobota in je namenjen spodbujanju podjetništva, je nastalo več zanimivih poslovnih idej. Nekaj smo jih predstavili že v novembrski številki. Prva skupina aktivnosti (izmed sedmih) se zaključuje konec januarja. Razvojni center Murska Sobota je v začetku januarja objavil drugi razpis za vključitev v projekt Podjetno nad izzive v Pomurski razvojni regiji in je odprt do 25. januarja. Druga skupina, v katero bo vključenih do 12 udeležencev, bo s programom začela konec februarja.

Specializirana kavarna in bistro z etično hrano

Udeleženka Polona Lopert razvija zamisel o specializirani kavarni in trajnostnem bistrotu s ponudbo etične hrane, ki je lokalni proizvajalci ne morejo prodati in bi končala kot zavržena hrana. S partnerjem Timijem Gjergjekom sta

v preteklih letih nabirala gostinske izkušnje v tujini, največ časa sta preživela na Dunaju. Končala je študij managementa v turizmu, na tem področju nekaj časa delala, vse bolj pa jo je vlekel v kuharske vode. Poleg zajtrkov in brunchev (poznih zajtrkov) bi v bistrotu stregli malice. Povezati se želi z lokalnimi proizvajalci in v ponudbo malic vključiti sestavine, ki bi jim kmalu potekel rok uporabe in bi končale kot zavržena hrana. Če recimo mesar ne more prodati neke vrste mesa, ga želi pripraviti na ustvarjalen način in preprečiti, da bi končal kot zavržena hrana. V Pomurju, kot opaža, spoštujemo lokalne izdelke, a je odpadne hrane še vedno veliko. V bistrotu bi delovala tudi specializirana kavarna. Timi ima licenco barista, torej strokovnjaka za pripravo kavnihih napitkov, in je v preteklosti izkušnje nabiral v več kavarnah na Dunaju. Stregla bosta posebne kave, visokokakovostne, uvožene s plantaž po vsem svetu, sodelovati pa želita tudi s slovenskimi prazarnami. Ponujata

la bosta več vrst kave, ki bodo pripravljene na različne načine, tudi bosansko kavo. Ponudbo sta pred epidemijo preizkusila s prijatelji in družino. Vsi so bili navdušeni. V projektu PONI je Polona Lopert pridobila veliko znanj, ki jih bo izkoristila kot dobro podlago za samozavesten vstop v podjetništvo. Trenutno sta že v fazi iskanja lokacije bistrotja, ki se bo nahajal v Murski Soboti.

Poslovna priložnost v jogi obraza

Nuša Solar Horvat poslovno priložnost vidi v jogi in jogi obraza. Na potovanjih se je učila meditacije in joga, zdaj pa želi to znanje uporabiti v podjetništvu. Joga obraza je, kot pravi, v zadnjem času precej priljubljena. Ženske se vse več odločajo za naravne korekcije obraza in joga obraza nas lahko pomladi za celo desetletje. Ponujala bo več vrst tečajev joga obraza, od osnovnega z osnovnimi vajami do nadaljevalnega tečaja s še več vajami in tudi

Podjetništvo je pogosto tudi način življenja.

osvežitveni tečaj. V projektu so, kot ugotavlja tudi ona, pridobili veliko splošnega znanja. Kot novi podjetnici se ji zdi pomembno, da vsaj malo spozna različna področja in seveda specializirano podrobno svoje področje delovanja, za poglobljeno znanje pa se je potem treba obrniti na strokovnjake. »Delati je treba s strastjo,« še dodaja.

3D-tiskanje

Udeleženec programa Klemen Kovič se bo ukvarjal s tridimenzionalnim tiskanjem za mala in srednje velika podjetja ter posameznike in z izdelavo prototipov. To bo, kot pravi, nudil kot maloserijsko proizvodnjo, kot izdelavo prototipov ali izdelkov po naročilu za posameznike. Cilja zlasti na rokodelce, saj lahko s svojimi storitvami poenostavi delovni proces pri izdelavi umetniških izdelkov. »To je moj hobi, ki bi ga rad spre-

menil v nekaj bolj donosnega. Posameznikom bi pomagal, da lažje dostopajo do tovrstne tehnologije, podjetnikom pa optimizirati procese,« pravi Kovič. Med projektom je tudi on dobil dober vpogled v osnove podjetništva, male skrivnosti podjetništva in znanja, ki pridejo še kako prav. Veliko so se naučili o financah, marketingu, oglaševanju, pristopu do strank in načrtovanju dela.

Holistični center

Sigalit Secko, ki se je v Mursko Soboto priselila iz Izraela, želi na Goričkem ustanoviti holistični center, kjer bo nudila različne delavnice in tečaje, med drugim tudi kuharske tečaje vegetarijanske, tajske in indijske kuhinje ter razne terapije. V okviru projekta je pridobila zelo veliko praktičnih znanj, ki ji bodo na njeni poslovni poti zelo koristila.

Nekoč so ob gostilni stali biki

KSENIJA GLAŽAR

Gostinka Valerija Dani iz Veščice je letošnja prejemnica kar dveh priznanj Območne obrtno-podjetniške zbornice Murska Sobota. Prejela je namreč jubilejno priznanje za trideset let delovanja v obrti in priznanje za 86 let družinske tradicije.

Na današnji lokaciji Okrepčevalnice Dani v Veščici je prvotno stala Žemljičeva gostilna. Leta 1934 sta jo po vrnitvi iz Amerike odkupila Janez in Jolanka Žibrik, ki sta bila stara starša Janeza Danija, moža Valerije Dani, ki z okrepčevalnico upravlja danes. Žibrikova sta gostišče vodila do leta 1955, ko je z njunim delom nadaljevala hči Jolanka. Leta 1968 je vodenje gostilne prevzela njena hči Nada Krančič, ki je gostilno vodila vse do leta 1975. Tega leta je gostinsko dejavnost prevzel Janez Dani. Od leta 1983 sta jo vodila skupaj z ženo Valerijo, ki je vodenje gostilne prevzela leta 1990 in jo vodi še danes. Občasno ji pomaga hči Darja, ki bo nekoč družinsko tradicijo, tako upa sogovornica, tudi nadaljevala.

Domače klobase, kolone, vampi in kislja juha

Danes okrepčevalnica, nekoč

gostilna, stoji ob precej prometni cesti, nekoč in še danes pomembni vpadnici v Mursko Soboto. V preteklosti je bila ena redkih gostiln ob cesti med Gederovci in Mursko Soboto ter je bila zato dobro obiskana in priljubljena. Gostinka pravi, da so nekoč pred gostilno imeli posebne priveze za bike, da so se kmetje lahko v gostišču okrepčali na poti v mesto ali iz nje. Nekoč so bile najbolj priljubljene njihove domače klobase, se pa spominja, da je včasih kak gost poprosil tudi za konzervo rib. Še danes nadaljujejo s tradicijo priprave domačih kolin – vse od bujte repe do klobas pripravijo doma. Vedno je rada bila zraven pri domačih opravilih in se je naučila prav vsega. Po domačih kolinah so znani še danes, a jim je letos načrte prekrizala epidemija. Okrepčevalnica je znana tudi po vampih in kisli juhi, ki jo strežejo ob ponedeljkih, vampi pa so tradicionalno na meniju ob četrtek. Udeležujejo se kramarskih sejmov v Murski Soboti,

kjer se z zvestimi strankami in prijatelji družijo ob domačih klobasah in kuhanem vinu na Trezinem in Miklošovem sejmu.

Gostinci so navajeni biti med ljudmi

Valerija Dani je bila sprva, ko je gostilno še upravljal njen mož, zaposlena v Muri. Ob delu je končala gostinsko šolo in prevzela vodenje gostinskega posla. Spominja se voženj v Radence po končani službi in družinskih obveznostih, a je zadan cilj tudi dosegla. Pravi, da je gostinski poklic lep, še zlasti ko si mlad. V njem je nekoč zelo uživala, z gosti so se veliko pogovarjali in šalili. Z leti je to postalo malo težje, a pravi, da druženje z gosti, s katerimi se poznajo, v času epidemije pogoša. Spominja se življenja nekoč, ko se je v gostilnah še kadilo, da so se komaj videli. Na vprašanje, kdaj ji je bilo v poslu najtežje, odgovarja, da v času, ko ji je umrl mož in je ostala sama s krediti, a je tudi to ne-

Valerija Dani se rada vključuje tudi v delovanje v domačem kraju. Že od nekdaj je aktivna gasilka in je danes celo predsednica PGD Veščica.

Legendarna gostilna leta 1975.

kako preživela. Med epidemijo je težava negotovost, v katero so pahnjene tudi gostinci, ki le čakajo, kdaj se bodo ukrepi sprostili, da bodo lahko znova delali. Poleg finančnega bremena je težka tudi osamitev, saj so gostinci navajeni biti med ljudmi.

Na priznanje Območne obr-

tno-podjetniške zbornice Murska Sobota, od katere je v letu 2020 prejela kar dve jubilejni priznanji – eno za trideset let dela v obrti in drugo za 86 let družinske tradicije, je zelo ponosna in ji daje motivacijo za še naslednjo obletnico.

Novi izzivi na novi lokaciji

BRIGITA BAVČAR

FOTO: ARHIV OPTIKE JUREŠ

Od oktobra lani Optika Jureš posluje na naslovu Ulica Staneta Rozmana 13 v Murski Soboti, v prostorih, kjer je bila nekoč Astra.

Podjetnica Sonja Jureš je prostore uspela popestriti s posebno svetlobo in novo vsebino. Ob prvem obisku je dr. Aleksander Jevšek izrazil veselje ob novi pridobitvi v mestnem središču, ki dobiva novo podobo in vsebino, mestu pa bo dala dušo in pritegnila obiskovalce. Po Slovenski, kjer je Optika Jureš poslovala doslej, bo v naslednjem letu prenovljena tudi Ulica Staneta Rozmana. Ob njej bodo pripadajoča parkirišča, ki jih optika potrebuje za stranke z Goriškega in drugih območij Prekmurja. Domisel je v prostornejši optiki tudi kotiček za otroke. Uredili so še prostore za

strokovno meritev ostrine vida in za izbor pravih očal iz bogate ponudbe okvirjev. Pri izbiri strankam priskočijo na pomoč sodelavci Sonje Jureš. Vsebinsko ponudbo je na otvoritvi lastnica predstavila s temi besedami: »Tukaj na Staneta Rozmana 13 vstopamo v prostoren sprejemno-prodajni prostor, kjer je na izbiro več kot tisoč korekcijskih okvirjev in sončnih očal. Ekipo iz Murske Sobote in Ljutomerja se z dolgoletnimi izkušnjami in širokim strokovnim znanjem ter podporo okulistične ambulante dr. Kiralyja lotevata zahtevne naloge: omogočiti kakovosten in zdrav vid. Novost je atelje za iz-

Gre tudi za nadaljevanje tradicije Optike Jureš v Murski Soboti, kjer je prisotna že dvajset let.

delavo očal, kjer lahko sodelujete pri nastanku očal, kajti videli boste, kako pomembna je natančnost obdelave kakovostnih materialov, da lahko izdelamo očala, ki jih boste dobro in radi nosili. Del poslovnih prostorov je namenjen za očesno in druge

ordinacije za izvajanje očesnih pregledov, opremljamo še kabinet za vaje za otroke z ambliopijo, strabizmom itd.« Pojasnila je tudi odločitev o preselitvi v prostore nekdanje Astre. Ti so dolgo samevali, po temeljiti prenovi, ki jo je pomladni zastoj zaradi

koronavirusa nekoliko podaljšal, so z novo vsebino znova oživel. Ekipo v Murski Soboti sestavljajo Simon, Barbara in Mojca, ki se izkazujejo s pozornostjo in strokovnim znanjem pri svetovanju in izbiri primernih očal za vsakega posameznika.

Les je njun ljubezenski ples

MELITA MARIČ

Za Woodland Vibes se skriva mlad par iz Murske Sobote. Izdelujeta unikatne, ročno izdelane lesene izdelke iz masivnega lesa.

» Najini dosedanji izdelki so si bili sicer še do nedavnega pravo nasprotje. V otroštvu sem rada ustvarjala nakit, risala na okno in pomagala mami pri izdelavi aranžmajev, okraskov in dekoracij. Zadnja leta sem najraje ustvarjala naravno kozmetiko, pletla lovilnike sanj in slikala na platno. Edi je že od malih nog pomagal očetu v gozdu, pri zidanju in pleskanju hiš ter obnavljanju in barvanju pohištva ter avtomobilov. Torej je ustvarjal na bolj moški način in se tako že kot otrok naučil rokovati s sekiro, motorno žago, vrtalniki, kompresorjem za barvanje in drugimi orodji. Jaz se z njimi šele učim delati in on je res super učitelj,« pove Saša.

Izdelujeta servirne deske

Lani spomladi sta si izdelala klopi in mizo za balkon ter za

teraso na vikendu. Ker jima je delo z lesom postalo neizmerno všeč, sta izdelala še leseni drevesci, ki služita kot stojali za rože, omarico za čevlje in obešalnik za hodnik, poskusno kavno mizico iz epoksija in leseno okrasno lučko. »Ideja za izdelavo servirnih desk je nastala jeseni, ko sva v dar od starega očetovega prijatelja in velikega poznavalca lesa dobila prečudovito temno desko evropskega oreha, ki bi je bilo škoda porabiti za karkoli drugega kot za izrez treh servirnih desk z ročajem in naravnimi robovi. Dve sta šli za darilo najbližjim, manjšo tretjo pa sva ohranila za spomin. Ker so bile deske všeč tudi prijateljem in družini, sva se odločila, da kupiva še nekaj lesa, izdelava še nekaj desk in jim jih kot božično ali rojstnodnevno darilo enostavno podariva. Eden od njih je nato predlagal, da odpreva Instagram in Facebook ter iz-

delke predstaviva širši javnosti, da bi preverila, kakšen bo odziv,« povesta in dodata, da sta to tudi storila in zadevo predstavila pod imenom Woodland Vibes.

V prihodnosti tudi lučke

Za zdaj izdelujeta servirne deske, v prihodnosti bi se rada posvetila še izdelavi lučk, masivnih miz in lesnih izdelkov v kombinaciji z epoksi smolo. »Za servirne deske uporablja izključno masivni oreh, tako evropski kot ameriški. Nimava svojega lesa, zato deske kupujeva pri lokalnih ponudnikih,« povesta Saša in Edi ter dodata, da so nekateri izdelki plod lastne domišljije, pri nekaterih sta idejo dobila na Pinterestu in jo nato še nekoliko dodelala. »Ideja za stenske nosilce za večje deske je zrasla celo na zelniku moje mame. Ideje bova po možnosti

Edi Alibegović in Saša Kovačič, preprost par, ki ju povezuje ljubezen do narave, lesa in ustvarjanja.

vedno usklajevala z željami naročnikov,« pove Saša in doda, da izdelke objavljata na Facebooku in Instagramu pod imenom Woodland Vibes. »Za zdaj še nisva čisto zaplavala v tržne vode, saj čakava, kaj bo prineslo leto 2021. Lahko pa rečem, da že nestrpno stojiva na obrežju in upava, da se bova lahko kmalu predstavila tudi na kakšnem sejmu,« zaključita.

Za zdaj izdelujeta servirne deske, v prihodnosti bi se rada posvetila še izdelavi lučk, masivnih miz in lesnih izdelkov v kombinaciji z epoksi smolo.

Planinci z visokim jubilejem

KSENIJA GLAŽAR
FOTO: ARHIV DRUŠTVA

Lani je minilo že kar 70 let od ustanovitve Planinskega društva Matica Murska Sobota.

Planinsko društvo Matica, ki ima svoj sedež v Murski Soboti, je bilo ustanovljeno 21. aprila 1950 in združuje člane na območju nekdanje občine Murska Sobota in tudi od drugod. Po pododboru delujejo še v Beltincih in v sekcijah mladih planincev na OŠ II, OŠ III in OŠ IV v Murski Soboti, OŠ Puconci in OŠ Rogašovci ter v Varstveno-delovnem centru Murska Sobota. V lanskem letu je društvo štelo 444 članov, od tega 281 odraslih, 44 članov s posebnimi potrebami iz varstveno-delovnega centra in OŠ IV, šestnajst srednješolcev in študentov ter 103 osnovnošolce in predšolske otroke. »Smo eno redkih planinskih društev v Sloveniji, ki se ukvarjamo z ljudmi s posebnimi potrebami. Z leti smo postali prijatelji in naša druženja so vedno polna dobre volje,« pravi predsednik društva

Jože Ružič. Osnovno dejavnost izvajajo s trinajstimi planinskimi vodniki z veljavno licenco za vodenje pohodov, šestimi mentorji planinske vzgoje in dvanajstimi markacisti.

Dobro sodelujejo z ostalimi društvi

Prihodnje aktivnosti so usmerjene v izvajanje programa dela, programa pohodov in usposabljanja strokovnih kadrov. Ružič med pomembnejšimi nalogami društva izpostavi vzgojo in izobraževanje članov. Izšolali so že veliko strokovnega kadra: planinske vodnike, mentorje planinske vzgoje in markaciste, a je med njimi zaradi odgovornosti, izpostavljenosti in porabe prostega časa velik osip. Veliko časa in sredstev namenja delu in izobraževanju mladih planincev. Izredno pomembni

Planinsko društvo Matica Murska Sobota je lani organizirano in varno popeljalo na pohode in druge akcije društva 1916 udeležencev.

so mentorji po osnovnih šolah, ki jih težko dobijo. V preteklosti so imeli zaradi načrtnega dela z osnovnošolci izredne uspehe na državnih tekmovanjih Mladina in gore. Med aktivnostmi izpostavi tradicionalna srečanja s planinci iz pobratenega planinskega društva Dovje-Mojstrana. Dobro sodelujejo tudi s športnimi zvezama iz Murske Sobotice in Beltincev ter Zavodom za kulturo, turizem in šport Murska Sobota. Skupno so izvedli veliko tradicionalnih pohodov,

ki so zelo dobro obiskani. Dobro sodelujejo z drugimi pomurskimi planinskimi društvi, društvom čolnarjev, brogarskimi in gasilskimi društvi, s katerimi izvajajo največjo prireditev spust po Muri za Dimekov memorial.

Hvaležni tudi predhodnikom

Ob okrogli obletnici so aprila načrtovali slovesnost, a je zaradi novega koronavirusa niso

mogli izvesti. Upajo, da jim bo to uspelo v tem letu, ko bi praznovanje združili s 70. obletnico planinstva v Beltincih. Ružič za konec še dodaja, da so hvaležni tudi predhodnikom, od prvega pobudnika za ustanovitev društva dr. Jožka Pezdirca, častnega predsednika društva Evgena Titana, Marije Vild in Mirka Baligača - Dimeka do mnogih neimenovanih, ki so na svojstven način prispevali, da je društvo nastalo, se razvijalo in prehodilo to sedemdeset let dolgo pot.

»Za branje in pisanje je samota dobrodošla«

KSENIJA GLAŽAR

Sobočanka Ivanka Klopčič Casar, ki je začela literarno ustvarjati po upokojitvi, je doslej izdala več kratkih proz.

V času koronavirusa je starejše in nove zgodbe združila v knjigo z naslovom »Ženski krogi«, ki je izšla prejšnji mesec. Skupno trinajst zgodb se tematsko povezuje v štiri sklope: Bližine, Sopotništva, Razhajanja in Spomini. Knjiga je izšla pri založbi Volosov hram. Uredil jo je Robert Titan Felix, spremno besedo pa je napisala dr. Klaudija Sedar.

Doslej ste napisali več knjig kratke proze in roman, tokratna izdaja pa je nekoliko drugačna. Kako je nastala ideja o knjigi kratke proze »Ženski krogi«? Zakaj ravno ženski krogi?

Leto 2020 je bilo zaznamovano s covidom-19, ki nas zapira za zidove in sili v osamo. Virus ne ustavi nobena ključavnica, vesti o okuženih in mrtvih so stalnica, starejši več kot sicer razmišljamo o minevanju. V morastem vzdušju sem se kratkočasila z branjem in pisanjem, ob pregledu novih in prejšnjih pripovedi pa dognala, da imajo skupno nit. Ženske, vpete v različne družinske, družabne ali prijateljske kroge, si delijo občutja, stiske in radosti, so zaveznice, nasprotnice ali opazovalke. Naslov se je ponudil sam od sebe, prav tako zamisel za naslovnico s tremi krogi. Na črnobelih so moje prednice, na barvni hčerka z vrstnicami. Svo-

jo generacijo sem, kar zadeva fotografije, izpustila.

Z zgodbami literarnih junakinj bi se lahko poistovetila marsikatera ženska, ki skrbi za otroke, vnuke, obolele starše ali sorodnike, se hkrati rada srečuje s prijateljicami, potuje ... Zlahka bi jih postavili v Mursko Soboto, Prekmurje, Slovenijo. Pripovedujete doživete (lastne) zgodbe?

V zrelih letih je preteklosti neprimerno več kot neznanega preostanka časa. Ali drugače povedano: spomini prevladujejo nad sedanjostjo. Razen zgodbe »Oddani plovci«, ki posega v čas med obema vojnama, ko je veliko Prekmurcev delalo v Franciji, so pripovedi umeščene v čas po letu 1945. Z izjemo popotnih zgodb iz Srednje Amerike in Indije se vse dogajajo v Sloveniji.

Med literarnimi liki prevladujejo ženske zrelih let, ki jih različne situacije ali zapleti v odnosih s svojci, prijatelji ali tujci spravijo v posebna čustvena stanja in v njih sprožijo odzive.

V pripovedih o ljudeh, ki so bili ali so še del mojega intimnega srčnega kroga, sem uporabila prvoosebno obliko, prav tako pri popotnih opisih. O materi ne morem pisati drugače kot v razmerju

»midve«, prav tako ne želim stopiti v čevlje nekoga drugega, ko doživljam naravno katastrofo ali se zgražam nad državnim ustrojem, ki revščino in neznosne družbene razlike jemlje kot samoumevne.

Ženske se v vaših zgodbah znajdejo v različnih vlogah. Kakšne kroge tvorijo?

Dvanajst zgodb je razvrščenih v štiri tematske sklope Bližine, Sopotništva, Razhajanja in Spomini, potem sledi še trinajsta zgodba »Odmiki«, ki naj bi tudi z vizualnim odmikom opomnila na uradno ukazovane o d m i k e zaradi virusne nevarnosti.

Meje med bližino in tujostjo, med naklonjenostjo in zavračanjem so tanke in hitro menjajoče se, kar govori o krhkosti odnosov, bodisi v družini, med prijatelji ali znanci. Nekaterim, ki so knjigo »Ženski krogi« že prebrali, je zanimiv uvid v migrantske zgodbe prednic, ki so v medvojnem času delale v Franciji. Novinarica Nana Rituper Rodež jih je v Vestniku posrečeno imenovala »prekmurske lepe Vide«.

Dve zgodbi sta povezani s koronavirusom oziroma smrtjo. »Smrt nešče prijti« pripoveduje o ugašanju življenj v domu za starejše, zadnja zgodba

Knjiga »Ženski krogi« avtorice Ivanke Klopčič Casar je za izposajo na voljo v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota, kupiti pa jo je mogoče pri založbi Volosov hram.

»Odmiki« pa o trdnem krogu treh prijateljic, ki ga zmede nenadejan vstop moškega. Koronavirus je ljudi različno zaznamoval. Kako ste čas epidemije in zaprtja občutili vi?

Virus je poskrbel, da smo smrt udomačili, ji odvzeli otroško navno slikano podobo v belo rjuho odetega skeleta. Domovi za starejše so postali mrtvašnice, opomin vsem, ki so in smo sokrivi. Osebno doživeta zgodba »Smrt nešče prijti« sodi v čas pred covidom, bolj kot uradni mi ugajata narečni besedi »nešče prijti«, za meni ljube ženske, ki sem jih obiskovala v domu, sem vesela, »da niso učkale tega zlodja«. V trinajsti zgodbi je na humoren način prikazan preplet odzivov in odnosov, ko v trden prijateljski krog treh žensk zrelih

let vstopijo moški. Ne glede na pripovedi in nevarnosti bližine, družin in dotikov ostajajo srca svobodna ter dovzetna za hrepenenje in Amorjeve puščice. Kar pomnim, so me privlačile nove, neznane stvari. Vsega sem se lotevala s strastjo, se včasih uštel, še večkrat bila nagrajena za pogum in nepotešljivo radovednost. Usodi sem hvaležna za vznemirljivo, polnokrvno življenje, o preostanku pa ne gojim iluzij. Virus je svet pahnil s tečajev, premnoge ugonobil materialno in moralno. Upokojenci se v primerjavi z mladimi lažje sprijaznimo z omejitvami in rutino. Za branje kot moje najbolj zgodnje in pisanje kot moje upokojensko razvedrilo je samota za zidovi prav dobrodošla. Peš in s kolesom sem prekrizarila okolico Sobote, spremljala brstenje, cvetenje in zorenje na poljih in v gajih, jeseni pa dokončala knjižne kroge.

Upokojenci so kreativni

GEZA GRABAR

Po zaslugi zelo aktivne literarne sekcije Društva upokojencev Murska Sobota so pred tedni izšle »Shojene poti 16«, letni zbornik ljubiteljskih piscev iz vrst upokojencev.

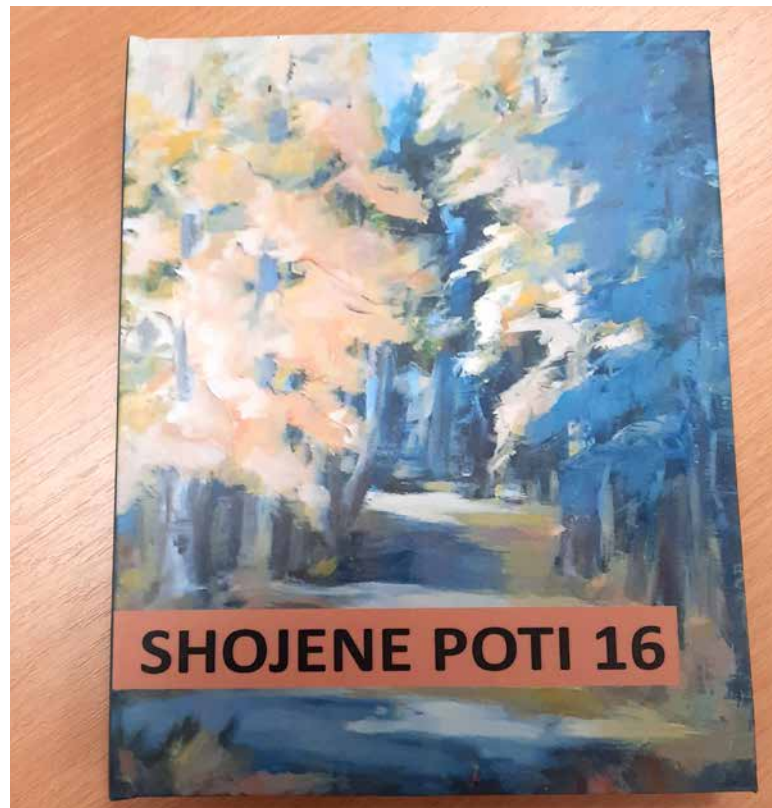
Velika večina je članov društva, gre pa za redno letno izdajo prispevkov članov sekcije in drugih piscev, ki imajo zaradi dolge tradicije izhajanja tudi literarno vrednost. Za zadnjo publikacijo knjižnega formata je na 115 straneh literarna dela prispevalo dvajset avtorjev, ki so skupaj objavili kar šestdeset literarnih del, pretežno v obliki proze, nekaj pa je tudi poezije. Literarna dela so prispevali (po vrstnem redu objav): Štefka Bohar, Otilija Gider, Majda Klement, Ana Novak, Eva Novak, Olga Gutman, Cvetka Vljaj Mazouzi, Irena Hozjan, Jožica Roš, Ivanka Klopčič Casar, Elizabeta Rož-

man Ruža, Marta Ritonja, Marija Sapač, Ludvik Škaper, Irena Šrajner, Jelka Vrtnjak, Amalija Tropenauer, Ema Vezjak, Štefan Žibrik in Angela Kolarič.

Likovna pika na i

Literarna dela so z objavo likovnih del ponovno popestrili člani likovne sekcije Mozaik, ki prav tako delujejo v okviru društva. Prispevalo jih je dvanajst posameznikov (enajst likovnih del je v zborniku, eno na naslovnici). Likovniki, ki so se predstavili v najnovejšem zborniku (spet po objavah): Zora Šonaja (naslovnica), Ludvik Žižek,

Darinka Horvat, Alojzija Rous, Zvonka Pacek, Magda Glažar, Marija Skledar, Rozalija Sraka, Vijo- la Bertalanič, Lojze Veberič, Tomo Vojnovič in Marija Zver. Izbor materialov, ureditev in lekturo je opravil Robert Titan Feliks iz Zavoda za umetnost in kulturo Volosov hram. To nalogo je za petnajst števk doslej opravljala preminula pisateljica ter njihova zunanja sodelavka in mentorica Karolina Kolmanič. Korekturo za zadnjo številko zbornika je opravila Cvetka Vljaj Mazouzi. Predstavitve zaradi epidemioloških ukrepov v društvu še niso izvedli in čakajo na ugodnejše razmere.

Zbornik je izšel v nakladi sto knjig, založnik je Društvo upokojencev Murska Sobota; tako kot vsako leto je izdajo sofinancirala Mestna občina Murska Sobota.

Poklon občine kulturnikom

KSENIJA GLAŽAR

Znani so letošnji kulturni nagrajenci Mestne občine Murska Sobota. Podrobneje jih bomo predstavljali v prihajajočih številkah Soboških novin.

Denarno nagrado mestne občine za vrhunske dosežke na področju kulture bo ob kulturnem prazniku v letu 2021 prejel dr. Robert Inhof. Predlagatelji v obrazložitvi navajajo pregledno tematsko razstavo z naslovom »Osamljenosti. Izrazi tesnobe v 'prekmurski' likovni umetnosti« (izbor iz stalne zbirke Galerije Murska Sobota) in istoimensko znanstveno monografijo, izdano ob razstavi. V njej je Inhof, umetnostni zgodovinar in filozof ter dolgoletni direktor Galerije Murska Sobota, predstavil glavino tukajšnjih likovnih umetnikov. Z

razstavo je poskrbel za strokovno ovrednotenje, popularizacijo in izjemno promocijo likovne umetnosti, ki je in še nastaja na prekmurskih tleh oziroma izpod rok prekmurskih likovnih umetnikov izven Prekmurja. V obrazložitvi še piše, da gre za resnično poglobljeno, vsestransko in najodmevnejšo predstavitev likovne umetnosti v Prekmurju do zdaj. Na njeni osnovi je nastal dokumentarni film »Platforma: pot do horizonta« avtorice Saše Šavel Burkart, ki so ga v letih 2019 in 2020 z več ponovitvami predvajali na RTV Slovenija.

Bušinoski nagrajen za aktivno udejstvovanje

Plaketo mestne občine za pomembne dosežke na področju kulture prejme mag. Tomi Bušinoski, profesor glasbe na murskosoboški gimnaziji. Eden njegovih najpomembnejših projektov je bilo koordiniranje aktivnosti ob stoletnici Gimnazije Murska Sobota v letu 2019. Proslava je bila izvedena na vrhunski umetniški ravni in je, kot piše v obrazložitvi, presegla raven mnogih podobnih dogodkov v Sloveniji. Nastopajoče dijake je motiviral ne le k sodelovanju, ampak tudi k perfekci-

onizmu izvedbe. Aktiven je tudi na drugih področjih umetnosti.

Brez njih bi nekaj manjkalo

Priznanje mestne občine za uspešno delo in prispevek k razvoju kulturnih dejavnosti v občini prejmeta Društvo za humanistična vprašanja Argo iz Černelavcev ter Vida Bukvič, učiteljica športa na OŠ II Murska Sobota. Argo je organizator srečanja slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede, ki že 25 let poteka v Murski Soboti. Festival je nastal leta 1995 na pobudo založbe Franc-Franc, od

leta 2006 pa ga nadaljuje Argo. Namen festivala je spodbuditi bralce k branju kakovostne domače literature. Vida Bukvič je učiteljica na OŠ II Murska Sobota, kjer je zaposlena že štirideset let. V obrazložitvi predlagatelj navaja, da se ves čas službovanja nesebično razdaja pri delu z mladimi na športnem in kulturnem področju. Z učenci je izdelala veliko glasbeno-plesnih predstav. Njene predstave so dovršene v koreografiji, sceni, kostumih in glasbi. V predstave vključuje veliko učencev, sploh tiste, ki drugače sploh ne bi stopili na oder.

Slikar, ki je pustil sled

KSENIJA GLAŽAR

Leta 1930 v Murski Soboti rojeni Jože Horvat - Jaki je veljal za enega najuspešnejših slovenskih slikarjev samorastnikov.

Slikar Jože Horvat - Jaki je bil rojen 4. marca 1930 v Murski Soboti. Pseudonim Jaki (Močni) mu je leta 1958 podelil hrvaški književnik Slavko Mihalič. Horvat ga je sprejel kot pseudonim in po njem ostal prepoznaven. Umrl je 12. decembra 2009 v Nazarjah, kjer je živel in ustvarjal od leta 1957. Nadarjenost za slikarstvo je kazal že v gimnazijskih časih. Ker šolanja ni dokončal, ni mogel nadaljevati študija slikarstva, a se je slikarstvu od leta 1953 posvetil kot samouk. Po dveh letih je imel prvo razstavo v Varaždinu. Slikarskih veščin se je nato učil v Karlsruheju v Nemčiji pri grafiku Hapu Grieshaberju ter med študijskim bivanjem v Franciji, Avstriji, Italiji, Švici, Belgiji in ZDA. Vse od leta 1957 je živel in ustvarjal v Nazarjah, kjer je umrl leta 2009.

Različne zvrsti slikarstva

Večji del življenja je ustvarjal v Nazarjah v Savinjski dolini. Njegova dela se nahajajo v številnih zasebnih in javnih zbirkah doma in po svetu. Med njegove tehnike spadajo različne zvrsti slikarstva, tudi stenskega, grafika, risba ter oblikovanje tekstila,

tapet, keramike, kovine, stekla in celo zlata. Osnovna motivika njegove umetnosti so žive oblike (rastline, živali, človeške figure), prikazane kot zlitje realnega s fantastičnim. Za njegovo posebnost in najzahtevnejšo stvaritev velja sgraffito (stenska freska), s katerim je leta 1978 poslikal stavbo Lesnine v Levcu. Gre za 77 metrov dolgo in 5,8 metra visoko fresko, ki je največji sgraffito v Evropi. Likovno je Jaki interpretiral pesnitev »Balade Petrice Kerenpuha« hrvaškega književnika Miroslava Krleža, ki je izšla leta 1966 pri Pomurski založbi. Popis najpomembnejših samostojnih in skupinskih razstav je dostopen v dveh monografijah in več razstavnih katalogih.

Odlikovan z redom dela s srebrnim vencem

Za posamična dela je Jaki prejel več priznanj in nagrad. V letih 1962 in 1970 je prejel odkupni nagradi na razstavah jugoslovanske grafike v Zagrebu. Leta 1977 je prejel zlato plaketo Diane na razstavi Lov in umetnost na Slovenskem v Ljubljani, leto pozneje prav tako v

Ljubljani zlato plaketo Kurirji Slovenije na razstavi Slovenski kurirji. Leta 1979 je prejel veliko zlato plaketo na Taboru jugoslovanskih samorastnikov v Trebnjem. Potem ko ga je leta 1979 Italijanska akademija znanosti in umetnosti počastila z zlato medaljo in imenovala za akademika Italije, je bil odlikovan še z jugoslovanskim priznanjem red dela s srebrnim vencem. Leta 1967 je v svoji hiši v Nazarjah odprl Galerijo Jaki, ki deluje še danes pod imenom Jakijeva hiša - Galerija Nazarje.

Njegova dela se nahajajo v številnih zasebnih in javnih zbirkah doma in po svetu. Med njegove tehnike spadajo različne zvrsti slikarstva, tudi stenskega, grafika, risba ter oblikovanje tekstila, tapet, keramike, kovine, stekla in celo zlata.

Foto: Jože Horvat - Jaki: monografija

Jože Horvat - Jaki je prejel več priznanj in nagrad.

»Glasbo dajemo drugim«

MELITA MARIČ
FOTO: ARHIV ZBORA

Nedavno trideseto obletnico svetovnega dneva zborovskega petja so po svetu obeležili nekoliko drugače kot po navadi. Tudi v Murski Soboti je bilo tako.

Po dolgoletni tradiciji mešani pevski zbor Štefana Kovača Murska Sobota, ki trenutno šteje 23 članov, ob tem dnevu priredi koncert v stolni cerkvi sv. Nikolaja. »Zbori obstajamo, ker dajemo glasbo. Svetovni dan zborovskega petja je namenjen pevkam in pevcem ter vsem ljudem dobre volje, ki jim petje pomeni veliko, četudi so samo poslušalci. Glasba naj bo povezovalna in gonilna sila miru in strpnosti. To preberemo tudi vsako leto v razglasu, ki ga prebiramo po vsem svetu,« pove zborovodja Tomi Bušinovski.

Brez vaj v živo

Kot večina zborov vaj v živo

trenutno nimajo. V začetku sezone so vadili izključno po glasovih, da jih je bilo na vaji morda samo pet ali šest, odkar pa veljajo stroge omejitve, se več ne srečujejo. »Da smo ostali v stiku, smo nekajkrat uporabili aplikacijo Zoom. Prave vaje na tak način niso mogoče, a se vsaj družimo,« dodaja Bušinovski. »Poje sicer vsak sam, a vseeno nekako zapojemo tudi skupaj. Pomembno je, da iz tega nastane dobra volja in pozitivna energija.«

Manjkajo zlasti moški glasovi

Nove člane vedno sprejemajo. Vsako leto v septembru pripra-

O načrtih trenutno težko govorijo, saj ne vedo, kaj jim bodo prinesle razmere.

vijo mesec odprtih vrat, ko lahko novi pevci pridejo pokukat, kaj delajo na vajah. »Obisk ni nič obvezujočega. Nekateri to

možnost radi izkoristijo. To ne pomeni, da se zboru ni mogoče priključiti tudi med pevsko sezono. Veseli smo vsakogar, ki

rad in dobro poje, zlasti moških glasov nam manjka, a vabljen je vsak, ki se nam želi pridružiti,« zaključuje zborovodja.

»Ljudje ob Muri« bodo deležni sprememb

NATALIJA KREFT
FOTO: TOMISLAV VREČIČ

Po večji prenovi dela gradu Murska Sobota so leta 1997 v tedanjem Pokrajinskem muzeju odprli novo stalno razstavo o življenju ljudi v Prekmurju od naselitve do sodobnega časa.

»V Sloveniji je bila to prva kronološko celovito zastavljena razstava, ki je zajela tako dolgo obdobje, bila je sodobno oblikovana in spremljal jo je obsežen katalog. Razstava in njeni avtorji so bili nagrajeni z mednarodnimi in domačimi priznanji, obiskovalci so jo sprejemali pozitivno tudi, ko je že začela kazati sledi časa,« pove direktorica Pomurskega muzeja Metka Fujs.

Tudi stalne razstave potrebujejo osvežitve

V muzejsko najbolj razvitih državah velja, da naj bi stalne razstave zamenjali v petih do največ desetih letih. V tem obdobju naj bi jih videla večina obiskovalcev, ki jih tema zanima, nekateri naj bi si jo ogledali večkrat. Razlogi za zamenjavo

so zastarana tehnologija, drugačne zahteve do predstavljanja vsebin in komuniciranja, priliv novega gradiva v zbirke muzeja in nova dognanja raziskav. So pa tovrstne menjave stalnih razstav velik vsebinski, oblikovalski in finančni zalogaj. Nedavno so se za ta korak odločili tudi v Pomurskem muzeju.

Spremembe vnašajo postopoma

»V muzeju tokrat nimamo na voljo sredstev za celovito financiranje projekta, zato razstave ne moremo zamenjati v kratkem času. Zamenjava zato poteka vzporedno z investicijskimi in vzdrževalnimi deli v gradu ter drugimi projekti. Vsebinsko bomo z njo zajeli celotno Pomurje, izpostavili Mursko Soboto, dodali teme, ki so bile do

Zamenjava poteka vzporedno z investicijskimi in vzdrževalnimi deli v gradu ter drugimi projekti.

zdej zanemarjene, kot so geologija, narava in nesnovna dediščina, več bo interaktivnih vsebin in več vsebin za otroke. V prehodnem obdobju se bosta stara in nova razstava prepletali.«

V muzeju tokrat nimajo na voljo sredstev za celovito financiranje projekta, zato razstave ne morejo zamenjati v kratkem času. Zamenjava zato poteka vzporedno z investicijskimi in vzdrževalnimi deli v gradu ter drugimi projekti.

Odlični ambasadorji domače regije

ALEŠ CIPOT

Najboljše ženske športne ekipe v Mestni občini Murska Sobota v letu 2019 med kolektivnimi športi so Ženski odbojcarski klub Sobota, Ženski košarkarski klub Pomurje in Društvo za ritmično gimnastiko Murska Sobota.

Tik preden bodo znani najboljši športniki Mestne občine Murska Sobota v letu 2020, predstavljamo še zadnje najboljše ženske športne ekipe med kolektivnimi športi in najboljše športne ekipe med posamičnimi športi v letu 2019.

Odbojkarice nadgradile uspeh iz leta 2019

Ženski odbojcarski klub Sobota je za leto 2019 osvojil prvo mesto. V klubu je v sezoni 2018/2019 treniralo približno 75 deklet v sedmih selekcijah. V državnem prvenstvu so nastopale s šestimi ekipami pri mlajših kategorijah in s člansko ekipo v drugi državni odbojcarski ligi. Starejše deklice so igrale v drugi ligi. Prva ekipa kadetinj je tekmovala v prvi ligi.

V zadnjih letih je strokovnemu kadru kluba oziroma šestim trenerjem z licencami OKS in OZS uspelo združiti izkušenej-

še igralko z mlajšimi. Tako je nastala enakovredna ekipa, ki je s šestnajstimi igralkami uspešno tekmovala v 2. DOL. Članski ekipi se je v lanske sezoni uspelo uvrstiti v 1. B odbojcarsko ligo.

Stalno med nosilkami medalj v Extra ligi

Ženski košarkarski klub Pomurje je v letu 2019 osvojil drugo mesto. So edini pomurski ženski košarkarski klub. Vsa ta leta v ŽKK Pomurje stremijo k vzgoji lastnega igralkega in trenerskega kadra, kar jim skozi zgodovino odlično uspeva.

V zadnjih letih je med članci veliko število zelo dobrih mladih športnic, ki so nastopale za reprezentanco Slovenije in v njej imele tudi vidno vlogo. Članska ekipa zadnja leta uspešno nastopa v mednarodni Extra ligi, v kategoriji ekip iz Hrvaške, Italije, Avstrije in Slovenije, ter se uvršča med naj-

boljše ekipe te lige. Po osvojitvi bron za tretje mesto so naredili korak naprej ter se veselili še srebrne medalje in drugega mesta. Zaradi izrednega stanja v letošnji sezoni liga miruje, po odpravi ukrepov bo liga odigrana po enokrožnem sistemu.

Nadarjen in številen podmladek ritmičark

Društvo za ritmično gimnastiko Murska Sobota je za leto 2019 osvojilo tretje mesto. So prvo društvo v pomurski regiji, ki se je začelo sistematično ukvarjati z učenjem ritmične gimnastike. Pomurske ritmičarke so bile skozi zgodovino večkrat na stopničkih na največjih državnih tekmovanjih. Mnogokrat so bile tudi športnice leta v Mestni občini Murska Sobota. Društvo je štel 120 članic.

V sezoni 2018/2019 so na prvenstvenih tekmah večkrat stale na zmagovalnih stopničkih, petkrat so osvojile tretje ter po enkrat drugo in prvo mesto.

Društvo je uspešno kandidiralo in v maju 2019 izvedlo organizacijo državnega prvenstva v skupinskih sestavah, ki se ga je udeležilo več kot šesto najboljših slovenskih ritmičark. Predstavnice društva so v kategorijah mladink in članic zasedle odlično tretje mesto.

Najboljše športne ekipe med posamičnimi športi

ALEŠ CIPOT

Najboljše športne ekipe med posamičnimi športi v letu 2019 v Mestni občini Murska Sobota so bile Športno strelsko društvo Murska Sobota, Šahovsko društvo Radenska Pomgrad in Društvo za športno rekreacijo Murska Sobota.

Strelci, katerih najboljše sezone šele prihajajo

Prvo mesto je za leto 2019 osvojilo Športno strelsko društvo Murska Sobota. Leta 2019 so tekmovali v različnih panogah. Streljali so v 1. B ter drugi in tretji državni ligi s člani s standardno zračno puško, v drugi državni ligi in first ligi s pištolo, v kadetski državni ligi s standardno zračno puško, v pionirski državni ligi Pokal prijateljstva in na Kekčevem pokalu s serijsko puško. Seveda so nastopali na vseh regijskih ligah s serijsko zračno in malokalibrsko puško ter v mednarodni malokalibrski ligi. Mlada strelca Jure Sočič in Patrik Farkaš sta se udeleževala mednarodnih tekem, kjer sta dosegala vedno višje rezultate. Športno strelsko

društvo Murska Sobota je nastopilo tudi na vseh državnih prvenstvih in turnirjih. Rezultati, ki so jih tekmovalci dosegli v letu 2019, so prvo mesto na državnem prvenstvu ekipno v postavi Sočič, Farkaš in Makari, posamezno drugo mesto Jure Sočič ter tretje Patrik Farkaš s standardno zračno puško. V državni kadetski ligi drugo mesto ekipno ter drugo mesto Jure Sočič v posamezni kategoriji. V 1. B ligi so osvojili tretje mesto posamično Jure Sočič in šesto mesto ekipno. V regijski kadetski ligi s pištolo je prvo mesto osvojil Timotej Plahut s pištolo, v regijskem prvenstvu sta prvi mesti posamezno osvojila Mišo Hari in Nino Zver ter Timotej Plahut in Jure Sočič. Osvojili so še prvo mesto ekipno kadeti in tretje mesto člani s pištolo.

Državni prvaki v hitropoteznem in pospešenem šahu

Šahovsko društvo Radenska Pomgrad je za leto 2019 osvojilo drugo mesto. Že vrsto let tekmovalci dosegajo vidne rezultate na različnih tekmovanjih. V svojih vrstah so leta 2019 imeli trinajst kategoriziranih športnikov devetega državnega razreda ter štiri športnike mladinskega. V letu 2019 so v moški članski konkurenci postali državni prvaki v hitropoteznem šahu in državni prvaki v pospešenem šahu. Velik uspeh je ekipa dosegla tudi v državni članski ligi v počasnem šahu. Sezono je končala na drugem mestu. Tudi v pokalu Slovenije so člani zasedli drugo mesto, v počasnem šahu pa je tretja ekipa članov v drugi slovenski ligi

vzhod prav tako dosegla drugo mesto. Članice so v letu 2019 postale državne prvakinje v hitropoteznem šahu, v pospešenem šahu pa so dosegle drugo mesto. V mlajših kategorijah sta zasedli tretje mesto ekipa mladincev v pospešenem šahu in ekipa kadetinj do dvanajst let v pospešenem.

V skokih na velikem in malem trampolinu med vodilnimi v državi

Sekcija gimnastike Društva za športno rekreacijo Murska Sobota je za leto 2019 osvojila tretje mesto. Športno leto 2019 je bilo za sekcijo športne gimnastike in akrobatike zelo uspešno. Discipline, v katerih so tekmovalke tekmovalce, so mala prožna ponjava, velika prožna ponjava, akrobatika ter dvojni mali trampolin. Na domačih tekmah so ekipno osvojili šest zlatih medalj, pet srebrnih in tri bronaste, na mednarodnih pa eno zlato in dve srebrni. Društvo je imelo leta 2019 dve kategorizirani športnici mladinskega razreda ter sedem športnic in enega športnika, ki nastopajo v reprezentanci Slovenije po posameznih kategorijah. V skokih

na velikem in malem trampolinu je društvo med vodilnimi v Sloveniji. Vsi uspehi so rezultat dolgoletnega kontinuiranega dela z mladimi, ki jih vodi priznani trener športne gimnastike Danijel Štraus. Leta 2019 je bilo v panogo prijavljenih 94 vadečih, tekmovalne skupine od cibanov do mladinske kategorije pa so šteje 44 otrok. Preostalih petdeset otrok je prihajalo v klub rekreativno in so se v tekmovalne skupine vključevali pozneje.

Za muraši odlično leto 2020

ALEŠ CIPOT

Prvoligaši so zaključili jesenski del prvenstva, v katerem je Mura zasedla tretje mesto, kar je dobro izhodišče za nadaljevanje prvenstva.

Leto 2020 si bomo zapomnili kot zelo uspešno. Mura je postala pokalni prvak, v kvalifikacijah za Ligo Evropa je v Budimpešti premagala estonski Nomme Kalju FC in na Fazaneriji danski Aarhus GF, ustavil jo je šele sloviti nizozemski PSV. Vse bolj prepoznavne postajajo marketinške aktivnosti kluba. Projekt Mi smo Mura je prejel priznanje Sporto za najboljšo družbeno odgovorno akci-

jo, ki ga vsako leto podelijo za dosežke na področju sponzorstva in marketinga v športu. Navijači in drugi privrženci kluba so za junijsko tekmo brez gledalcev na Fazaneriji z ekipo sežanskega Tabora kupili več kot 10.000 vstopnic. Istotčasno je bilo vzpostavljenih 56 prodajnih točk v gostinskih lokalih po vsem Pomurju. Mestni stadion Fazanerija je bil deležen novih naložb. Ob vzhodnem robu igrišča so postavili nove snemalne

Prvi okrepitvi Mure sta bila krilni napadalec Mihael Klepač in vezist Samsindin Ouro. Kasneje se jima je pridružil še David Đurak.

stolpe, ki novinarjem in snemalcem omogočajo vrhunske razmere za delo. Odstranili so stare sedeže in namestili nove, črno-bele. Opravili so precej pleskarskih del in uredili obstoječo travnato

površino, ki je veliko boljša kot v preteklih letih. Mura je priprave začela 4. januarja, prvenstvo se bo predvidoma nadaljevalo 10. februarja, že decembra pa so predstavili prvi okrepitvi, in sicer

krilnega napadalca Mihaela Klepača, Hrvata, ki je do zdaj igral v Aluminiju, ter Samsindina Ouro, v Nemčiji rojenega vezista, ki ima poleg nemškega še državljanstvo Toga.

PGD Murska Sobota: Na poti novih dimenzij

GEZA GRABAR

Gasilska enota vsako leto opravi več kot 150 intervencij.

Začenjamo z rubriko predstavitev vseh dvanajstih gasilskih društev v Mestni občini Murska Sobota. Najprej je na vrsti osrednje društvo, ki v občini na leto opravi več kot 85 odstotkov vseh intervencij. Bogata zgodovina gasilstva v Murski Soboti se je začela pisati leta 1882, ko je bilo ustanovljeno tretje požarno društvo v Prekmurju. Vse do danes predstavlja stebere posredovanja ob večjih nesrečah v severovzhodni Sloveniji.

Široko področje delovanja

Danes je operativna enota ena od štirih, ki ima s podpisano pogodbo Uprave RS za zaščito in reševanje status gasilske enote širšega pomena za posredovanje ob nesrečah v cestnem prometu, v cestnem predoru, z nevarnimi snovmi ter na in pod

vodo. Gasilska enota širšega pomena ima ta status od leta 1994 ter pokriva območje Mestne občine Murska Sobota, celotno Goričko, Ravensko in del Dolinskega v Prekmurju. Murskosoboški gasilci posredujejo tudi ob nesrečah na pomurski avtocesti, in sicer od predora Cenкова do mejnega prehoda Dolga vas. Po kategorizaciji Gasilske zveze Slovenije je PGD Murska Sobota društvo pete kategorije s poklicnim jedrom. Za lažje premagovanje finančnega bremena pri financiranju operativnega poklicnega jedra, ki trenutno šteje šest članov in tvori stalno pripravljenost ter izvaja glavne intervencij, preostalo pa dopolnjujejo z 32 usposobljenimi prostovoljnimi gasilci.

Krepitev članstva in tekmovanja

Društvo je v zadnjih letih naredilo pomemben korak na področju krepitve članstva, saj jih je trenutno v društvu že 112. Zelo veseli so zlasti vse večjega vključevanja mladih v gasilske vrste, navdih za delo pa črpajo tudi iz izkušenj veteranov. Od pionirskih in mladinskih do članskih enot A in B dosega vrhunske tekmovalne rezultate. Uspehe so opazili tudi v lokalni skupnosti, saj so bile enote mladih PGD Murska Sobota lani razglašene za najprostovoljno društvo v letu 2019 v mestni občini.

Vozni park pomemben dejavnik

PGD Murska Sobota trenutno razpolaga z osmimi gasilskimi vozili. Zadnje večje tehnološko posodobitev so doživeli leta 2015, ko so v okviru vseslovenskih Dnevnov zaščite in reševanja, ki so potekali v Murski Soboti, namenu predali kar štiri gasilska vozila – hitro tehnično reševalno vozilo (HTRV-1), za prevoz moštva (GVM-1) in orodno za zaščito dihal (OVD), za povrh pa še 42-metrsko hidravlično avtolestev s pregibnim letvenikom in platformo (ALK-42). Skupna vrednost omenjenih pridobitev je bila več kot 1,1 milijona evrov. Ker se vozila z leti starajo, zaradi števila intervencij pa so tudi izrabljena, predsednik Dejvid Rakar pravi, da bodo v prihodnjih petih letih morali zamenjati kar pet vozil. »V lanskem letu smo skupaj z Mestno občino Murska Sobota in gasilsko zvezo mestne občine pristopili k projektu zamenjave tehničnega reševalnega vozila (TRV 2D) v skupni vrednosti 400 tisoč evrov, ki bo dobavljeno prihodnje leto,« je povedal.

Obnova gasilskega doma

Da bi še izboljšali posredovanja, želijo povečati število članov v poklicnem jedru oziroma število zaposlenih v servisni delavnici. Želijo si tudi obnove gasilskega doma in garaž, saj po prepričanju predsednika delo v prostorih ne bo več dolgo zagotavljalo normalnih

Leta 2015 so namenu predali kar štiri gasilska vozila.

V društvu je trenutno aktivnih 112 članov.

pogojev dela – tako za zaposlene kot za preostale člane društva in lokalne skupnosti. »Želje članov društva so, da bi pristojni spoznali, da si tudi murskosoboški gasilci zaslužijo primernejše in sodobnej-

še prostore za opravljanje gasilskega poslanstva. Ker bo društvo leta 2022 praznovalo 140 let delovanja, bi bilo najlepše darilo za vse obnovljen gasilski dom,« je zaključil Dejvid Rakar.

Sedanje vodstvo oziroma člani upravnega odbora (obdobje 2018–2023): predsednik Dejvid Rakar, podpredsednik Borut Koren, poveljnik Branko Kolmanič, podpoveljnik Tadej Zelko, tajnica Klavdija Gjergjek ter člani Janez Škraban, Rok Sarjaš, David Fijavž in Uroš Lednik.

Foto: www.visitmurskasobota.si

RASTLINA SLANIH TAL S ČLENASTIM STEBLOM		AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (Bridget Jones)	PIJAČA Z OKUŠOM PO ŠIPKU	TRETJA OSEBA ŽENSKEGA SPOLA	UBOŽČEK	LUKA DONČIĆ	POŽIREK PRI SREBANJU KRAJ PRI OPATIJU	AVTOR: JANEZ DONŠA	SILIRANA KRMA	ZADNJI IZMED STIRIH NAD-ANGELOV	MARI-HUANA	KRAJŠA OBLIKA IMENA EDVARD	JUŽNA SOSEDA LIBIJE
POKLICNI SLIKAR CRK, NAPISOV								KRAJ PRI KRIŽEVCIH NA GORIČKEM					
NEKDANJI PREDSEDNIK UKRAJINE (1994-2005)								SULTANOV URADNI RAZGLAS					
UČENEC S SLABIMI OCENAMI						MOČNA RASTLINSKA ESENCA NAPITEK IZ ZELIŠČ		IZVRŠNI ORGAN PRAVO-SLAVNE CERKVE					
ZAKOVICA				OLGA ČEHOVA			POSLOVNA ENOTA SREČNEŽ	PEVKA ZABAVNE GLASBE SÍRK				UPOGNI-TEV	NAČIN DELA, POSTOPEK
VULKAN NA HAVAJIH (MAUNA)				ZAKONČEV OČE EDEN OD ZAKRAMENTOV				KNJIGA ZA FOTOGRAFIJE MLADE RACE					
ANDERS ZORN			PREBIVALKA BEJRUTA ZELO, VELIKO										
ROKOBOREČ MEMIŠEVIČ						HRVAŠKI KRAJ OB DONAVI PROVINCA V KANADI							
PRIPADNIK LUROV				ATA									
TEMELJNI DRŽAVNI ZAKON				GORSTVO V JUŽNI AMERIKI									
NORVEŠKA FILMSKA IGRALKA (LIV)													
STEVIE WONDER			KRHKA KOVINA (Sb) PESNIK ZAJC					POKOJNI BOBNAR GORAN IVANDIČ (VZDEVEK)					
AMERIŠKI ALPSKI SMUČAR LIGETY				GLAVNO MESTO SENEGALA ZADAH				PRIPADNIK SOTOV KROKODIL S ŠIROKIM GOBCEM					
MESTO V JUŽNEM MAROKU							LITVA ZORANA BAKOVIČ	JAPONSKI ŠAH PLIN VISOKO V OZRAČJU					
ŽILA, PO KATERI SE KRI VRAČA						PRISILNO VRAČANJE DOLGOV							
IZLETNIŠKA TOČKA NA POHORJU						JUHI PODOBNA JED IZ MESA IN ZELJAVJE							
								SINOD - organ v pravoslavni cerkvi AGADIR - пристанище в Мароку KUČMA - ukrajinski državnik (Leonid)					

Geslo križanke, svoje ime in priimek ter naslov nam pošljite do petka, 29. januarja 2021, na naslov: Mestna občina Murska Sobota, Kardoševa 2, 9000 Murska Sobota, s pripisom: Za križanko

Geslo križanke s svojimi podatki nam lahko pošljete tudi na urednistvo.novin@murska-sobota.si.

Nagrajenka križanke iz prejšnje številke (št. 204): Slavica Bertalanich, Štefana Kovača 17, 9000 Murska Sobota

AP MS d.d.
Bakovska ulica 29a
9000 Murska Sobota

NAGRADA: 1x darilni bon v vrednosti 30,00 EUR za razpisni izlet ali potovanje, ki je v organizaciji Turistične agencije Klas.

Izžrebani nagrajenec se z obvestilom, ki ga prejme s strani Mestne občine Murska Sobota, oglasi v poslovalnici Turistične agencije Klas Murska Sobota, Slomškova ul. 42, 9000 Murska Sobota (na avtobusni postaji).

Rešitev križanke iz prejšnje številke vodoravno:

USKOK, PRAVO, OKRET, RAN, ALEKO, BOBOVEC, PRISPODOBA, ATE, RAVNATELJ, KLOP, AF, OLA, NEGA, NE, VAMPI, DIDAKTIK, DEL, JARŠE, AR, ALAH, LENK, DESA, KU, KSI, BUNKA, OPANKI, CAR, TAR, KARTUM, ARIZONA, AT, PID, KAP, ZU, PRAG, JODAT, KIČ, NOVA KALEDONIJA, ILONA, ILIRIJAN, KANAL, VOJE.

Zbiranje naročil za cepljenje proti virusu SARS-CoV-2

V Zdravstvenem domu Murska Sobota so začeli s sprejemanjem prijav za cepljenje proti virusu SARS-CoV-2.

Zainteresirani se lahko za cepljenje prijavijo na telefonskih številkah 041 396 382, 041 644 918 ali 041 396 413 v naslednjih terminih:

- PONEDELJEK: 7.30–14.30
TOREK: 15.00–19.30
SREDA: 7.30–14.30
ČETRTEK: 15.00–19.30
PETEK: 7.30–14.30

in po elektronski pošti na naslov: cepljenje.covid19@zd-ms.si. Ob prijavi naj obvezno navedejo ime, priimek, datum rojstva in kontaktno telefonsko številko.

Nepopolnih prijav žal ne bomo mogli upoštevati. Prioritetno se cepijo osebe, pri katerih okužba z virusom SARS-CoV-2 v obdobju zadnjih treh mesecev pred cepljenjem še ni bila potrjena.

V skladu z nacionalno strategijo cepljenja so osebe, ki sodijo v prednostno skupino:

- zdravstveni delavci in sodelavci, zaposleni in oskrbovanci v DSO;
 - starejši (60 let in več), najprej tisti, stari 80 let in več, nato tisti, stari 75 let in več, in nato stari 60 let in več;
 - kronični bolniki, mlajši od 60 let (bolniki z rakom, diabetesom, debelostjo, kroničnimi obolenji dihal, srca, ledvic, jeter, nevrološki bolniki (tudi z možgansko-žilnimi obolenji), imunsko oslabljeni bolniki);
 - druge nujne službe: npr. zaposleni v vzgojno-izobraževalnih zavodih, policija, civilna zaščita, vojska, delavci v kmetijskem in živilskem sektorju, v prometu itd.;
 - vsi preostali.
- Ko bomo prejeli cepivo, bomo paciente poklicali.

Edith Žižek Sapač, dr. med. spec., direktorica

MURSKA SOBOTA »inda«

Stavba nekdanje Zavarovalnice Sava, pozneje Zavarovalnice Triglav, na takratni Titovi ulici v Murski Soboti. | Foto: Jože Kološa – Kološ, vir: museu.ms

Naslednja številka Soboških novin izide v ponedeljek, 15. februarja 2021. Glasilo Soboške novine izdaja mestni svet Mestne občine Murska Sobota. Ustanovitelj je Mestna občina Murska Sobota, Kardoševa 2, 9000 Murska Sobota.	Izdajateljski odbor: Romeo Varga (predsednik), dr. Aleksander Jevšek, Robert Žižek, Nives Cajnko, Andrej Mešič, Slavica Meglič in Vlasta Veren. Naslovnica: prenovljeno krožišče v središču Murske Sobote, foto: Aleš Cipot	Odgovorni urednik: Tadej Buzeti Jezikovni pregled: Rajko Marinič Grafična priprava: Grafex, d. o. o. Tisk: Grafex, d. o. o. Naklada: 7300 izvodov	Mesečnik Soboške novine prejemajo gospodinjstva v Mestni občini Murska Sobota brezplačno. Elektronska pošta uredništva: urednistvo.novin@murska-sobota.si Telefon: 02 525 16 18	ISSN št.: C501-4166 <i>Uredništvo medija ne odgovarja za kvaliteto in slovnično pravilnost izdelanih oglasov, poslanih s strani organizatorjev dogodkov.</i>
--	---	---	---	--

PRIREDITVE IN DOGODKI		
petek, 15. 1. 2021, ob 20.00	Spletna soba s posluhom: HACK	v živo na Mikkovem Facebooku
sreda, 20. 1. 2021, ob 18.00	Splet besed – 3. oddaja	v živo na Mikkovem Facebooku
ponedeljek, 8. 2. 2021, ves dan	Prešernov dan, slovenski kulturni praznik (prost vstop, če bo muzej odprt)	Pomurski muzej Murska Sobota
RAZSTAVE		
ponedeljek, 25. 1. 2021, ob 17.00	Potni listi za življenje (če dogodka ne bo mogoče izvesti v živo, bo potekal virtualno)	Pomurski muzej Murska Sobota
DELAVNICE		
ponedeljek, 18. 1. 2021, od 20.00 do 22.00	Denar in ti – zavestne debate s Stanetom Perkičem (prek Zooma, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
torek, 19. 1. 2021, od 17.00 do 18.30	Kako biti in ostati povezan sam s sabo – Tomaž Flegar (prek Zooma, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
torek, 19. 1. 2021, od 20.00 do 22.00	Meditacija s Sri Ramano Maharshijem – Tomaž Flegar (prek Zooma, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
sreda, 20. in 27. 1. 2021, ob 18.00	Delovanje ega – Jean Frumen (prek Skypa, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
četrtek, 21. 1. 2021, ob 19.00	Zakon privlačnosti – Sara Alt (prek Zooma, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
ponedeljek, 25. 1. 2021, od 20.00 do 22.00	Služba in ti – zavestne debate s Stanetom Perkičem (prek Zooma, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
četrtek, 28. 1. 2021, od 20.00 do 22.00	Kaj so bolezni in kako se jih osvoboditi – Stane Perkič (prek Zooma, obvezne prijave)	Hiša Sadeži družbe Murska Sobota
DOGODKI ZA OTROKE		
ponedeljek, 8. 2. 2021, ob 10.00	družinska delavnica (če delavnice ne bo mogoče izvesti v živo, bo potekala virtualno)	Pomurski muzej Murska Sobota

Za objavo dogodkov in koordinacijo terminov dogodkov se obrnite na TIC Murska Sobota, tel: 02/534 11 30, e-pošta: tic.ms@zks.ms.si
Zavod za kulturo, turizem in šport Murska Sobota je zadolžen tudi za koordinacijo prireditev v Mestni občini Murska Sobota. Organizatorje kulturnih, turističnih in športnih prireditev vabimo, da v naši turistični pisarni (Turistično-informacijski center Murska Sobota) preverijo, kateri dnevi so že zasedeni z dogodki.

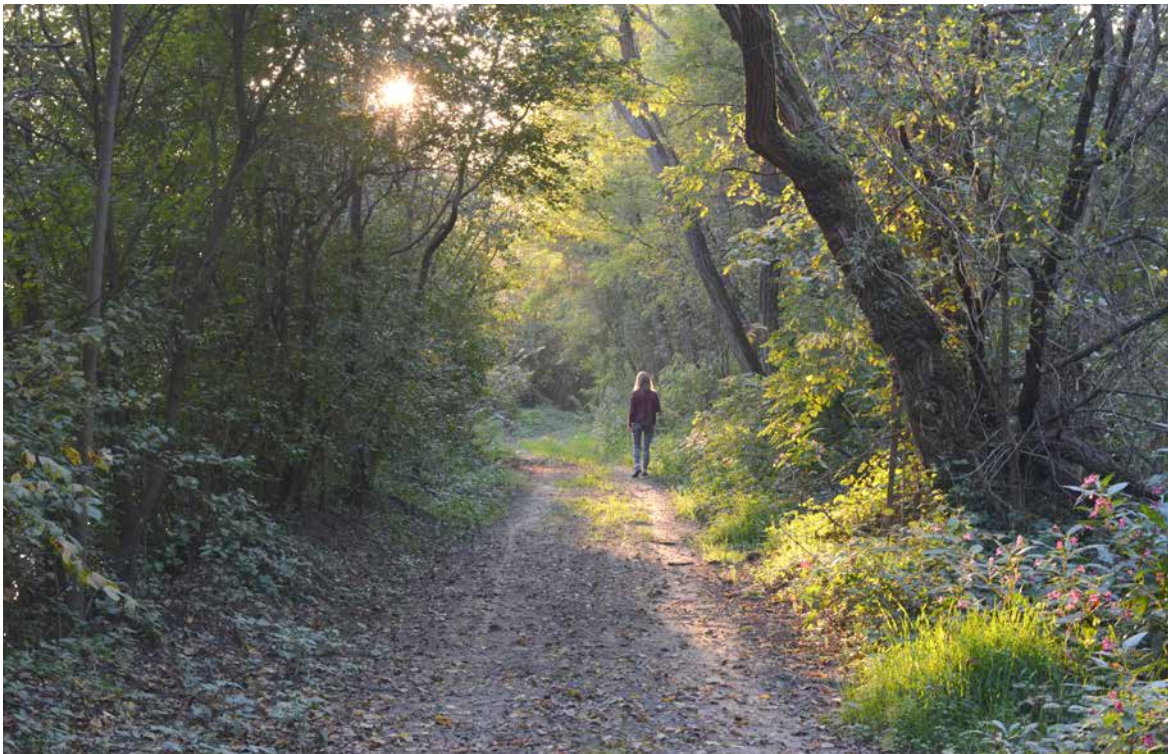
Zimska gibanica za vaše zdravje

NATALIJA KREFT

Murskosoboška enota Nacionalnega inštituta za javno zdravje je pozvala k skupni virtualni akciji.

Po priporočilih Svetovne zdravstvene organizacije odrasli za krepitev in ohranjanje zdravja potrebujejo vsaj 150 minut zmerne aerobne telesne dejavnosti (hitra hoja, tek, kolesarjenje, ples, nogomet itd.) na teden, ki jo lahko nadomestijo s 75 minutami visoko-intenzivne telesne dejavnosti na teden. A realnost je velikokrat daleč od teh števil. »Zaradi nastale epidemiološke situacije je treba prebivalce pomurske regije motivirati. Odločili smo se, da jih h gibanju spodbudimo prek družabnih omrežij ter s kratkimi nasveti in gibalnimi filmčki,« so sporočili z območne enote zavoda. Ustvarili so družabni profil Zgeni se, ki na enem mestu združuje različne aktivnosti in športne dogodke, tudi Zimsko gibanico. »Pri virtualni akciji Zimska gibanica bomo skušali s skupnim trudom uresničiti novoletno zaobljubo in zbrati

1.000.000 minut gibanja ter s tem nekoliko razgibati začetek leta in čim več Pomurcev spodbuditi k telesni dejavnosti.«
S skupnimi močmi je lažje
Novoletne zaobljube so odlične, a zgolj če se jih držimo. »Velikokrat v te zaobljube vključimo telesno dejavnost, a jih žal pogosto ne izpolnimo po načrtih. Zato smo se na območni enoti odločili, da v letošnjem letu zapišemo gibalno novoletno zaobljubo in jo skušamo s skupnimi močmi uresničiti.« In skupna zaobljuba za začetek leta 2021: v obdobju od 1. januarja do 28. februarja 2021 zbrati 1.000.000 minut gibanja. In kako lahko prispevamo minute gibanja? »K zbiranju se lahko pridruži vsakdo – od najmlajših do najstarejših. Zajete so vse oblike telesne aktivnosti, kot so tek, hoja, kolesarjenje, nogomet, badminton, lovljenje, zumba,

Dokazano je, da hoja po gozdu vrača energijo in krepi imunski sistem. Drevesa na ljudi namreč delujejo zelo blagodejno.

joga, krepilne vaje itd. Opravite jih lahko v naravi ali doma. Pomembno je samo, da seštevate minute in nam jih sporočite. Prosimo le, da pri vadbi upoštevate vsa higienska priporočila, ki veljajo.«
Virtualno zbiranje minut
Zbrane minute zbirajo z vprašalnikom, dostopnim na www.1ka.si/a/316866, ali prek Facebookovega Messengerja na Zgeni.se. Veseli bodo tudi vaših fotografij z utrinki telesne vadbe. Fotografije delite na družabnih omrežjih in jih označite z

@zgeni.se. Akcijo lahko podprete tudi tako, da objave na družabnih omrežjih označite z @zgeni.se, #zgenise in #zimskagibanica, saj boste tako h gibanju spodbudili tudi najbližje. Spremljajte še stran na Facebooku in profil na Instagramu Zgeni.se, kjer so objavljene vse podrobnosti o akciji, za motivacijo pa vsak dan objavljajo kratke nasvete in gibalne filmčke.
Otroci sedijo 9 ur na dan
Po priporočilih Svetovne zdravstvene organizacije naj bi se otroci med petim in sedemnaj-

stim letom starosti gibali vsaj šestdeset minut na dan. A otroci in mladostniki se v sodobnem času gibajo premalo in veliko manj kot nekoč njihovi starši. Zlasti je do sprememb prišlo v preživljanju prostega časa. »Ker se zavedamo, da ima poleg staršev velik vpliv na otroke tudi šola, smo k sodelovanju povabili vse pomurske osnovne in srednje šole. V prvem tednu akcije se je k zbiranju minut gibanja priključilo devetnajst šol in s tem podprlo uresničevanje naše novoletne zaobljube ter ozaveščanje o pomenu gibanja.«